

GUTENBERG UNIVERSUL CĂRȚII

Anul XVI, Nr. 59
Iunie 2024
Serie nouă

PUBlicaȚIE TRIMESTRIALĂ EDITATĂ
DE EDITURA GUTENBERG UNIVERS ARAD
ROMÂNIA

COLEGIUL REDACȚIONAL

Florica R. CÂNDEA - Redactor șef
Carina BABA - Redactor șef adjunct

COLEGIUL CONSULTATIV(seniori)

Lucia BIBART
Eugeniu CRISTE
Anton ILICA
Valeriu ILICA
Augustin MUREȘAN
Iuliana PINTEA
Horia TRUȚĂ
Ioan TULEU

COLEGIUL REDACȚIONAL:

Gabriela Adina MARCO
Secretar general de redacție
Ioan Alexandru ARDELEAN
Daniela GUMANN DIASPORA
Mira ODAGIU
Eugenia Ponta PETE
Loredana TUDORESCU

REDACTORI ASOCIAȚI UZPR

Vasile FILIP, Arad
Roxana ISTUDOR, București
Laurențiu SZEMCOVICI, București

IMAGINE CONCEPTUALĂ/FOTO

Mircea BORAN
Mircea IRIMESCU
Ioana NISTOR
Vasile SĂRĂNDAN, U.Z.P.R. Arad

Revista se realizează și este distribuită și printr-un colectiv de redactori din diaspora (Australia, Austria, America, Serbia, Italia, Republica Macedonia, Spania, Ungaria ș.a.)

*Revista Gutenberg Universul Cărții
fondată în 2009

Fondator: **Editura Gutenberg
Univers Arad**

*Toate drepturile rezervate

Design-concepția grafică a copertei
DTP, design-Ecaterina MEHESZ
DISTRIBUIRE
Magazin de prezentare, Calea
Victoriei nr. 41

Notă: total semnatari 3255 (an XVI)
total articole 3345 (an XVI)

Revista se distribuie gratuit. Referințe:
pagină de facebook (Salon Cultural
Gutenberg). și pagina web:
www.edituragutenbergunivers.ro
Responsabilitatea asupra conținutului
textelor, a ideilor și atitudinilor
exprimate în Revista Gutenberg
aparține în exclusivitate autorilor

Revista Gutenberg precizează:

Vă rugăm să expediați materialele pentru luna septembrie 2024 până în data de 15 iulie la următoarele adrese de email: candeafoare@yahoo.com, carina.anqa@gmail.com
Materialele trebuie să fie redactate corespunzător, conținut o pagină A4, scris cu font Times New Roman", caracter de 12, text corectat cu diacritice, la care se va adăuga o fotografie personală, tip buletin). De asemenea, rugăm precizați afiliația profesională a dvs. Se vor publica doar materiale inedite, cu trimitere la o sursă bibliografică (exclus internet sau webografie).

EDITORIAL

DE CE Scriu FEMEILE... TAUTOGRAME TRIOLETE ...

("toate pânzele sus")

Florica R. CÂNDEA,
publicist, Arad

*Scriitura de aur sau argint aurit
pe Diplome*

Context:

Cititorul, în general, precum și cel român în special, este tentat să citească ori să exploreze noi și noi genuri și specii literare.

Fiecare gen literar (epic, liric ori dramatic) cunoaște mai multe feluri de specii literare, care răspândesc exprimări încheiate și abordări pe măsură.

Aceste exprimări sunt rezultatul unor discursuri lirice prin vers, care pot îmbrăca forme, dimensiuni și sensuri variabile (variate) dar și unele subdiviziuni.

Aici, nu va fi o mini "lecție" despre trăsăturile genurilor literare (cu atât mai vârtos despre genul liric) însă câteva idei merită a fi consemnate.

Discursul liric este la persoana întâi, dar poate avea congruențe și la persoana a doua și a treia.

Predominant, este eul liric (alter ego-ul) care operează cu imagini artistice vizuale sau dinamice, iar descriptivismul (la toată gama de doine, balade, imnuri, pasteluri, sonete,

rondeluri, elegii și.a) sunt ușor decriptate, dată fiind prozodia și celelalte forme de exprimare.

Conținut:

Că suntem toți autori versificatori writers & poets o știm!

Ceea ce nu știm, nici nu prea simțim e că suntem/am putea fi scriitori (cu S mare cum ar spune el. Poetul mai marele peste poezi).

Ce nu s-a știut la o exprimare e că "romanul epic e pleonasm" și că la un anume venerabil cenaclu nu se pre (a)dau lecții de punere în pagini(eventual de scriere corectă neagramată).

Vă veți întreba ce are frizerul cu maseurul! Multe! Foarte multe!

Că (zicea, parafrazăm, Marin Preda) una e să știi să scrii și alta e să știi ce scrii.

Acum e altfel! Cenaclurile puține câte mai sunt sunt înlocuite cu ceva on line.

Grupările așa zise unice sunt... unlimited.

Cândva, corectam două cărți la indigo, ilizibil și pueril tălmăcite, care au fost prezentate cu mare pompă și zacuscă sau tocană de legume.

Autorul este astăzi mare contributor și decident al unei "Grupări-cenaclu" on line (deși i s -a sugerat să citească reviste de literatură pe format print) și dă sfaturi de scriere altor veleitari.

"Diplomele" de amăgire sunt stranii de aurit argintate și straniere de seva limbii noastre cea frumoasă.

Dacă scrie?! Da!

Versificări pompoase, cu pompon, pe care le și dedică Marilor Clasici ai Literaturii române (vai)!

Mai grav este faptul că nu e singura.

Pe ogorul slovelor poezia este codul spiritului.

Din păcate, grupările așa-zis intitulate, se plimbă cu cortul poeziei prin țară și declamă/declară specii (unele clasate doar de Macedonski, Eminescu, Minulescu, Shakespeare ș.a) ca fiindu-le proprii.

De haiku sau tanka, am auzit în Arad și am auzit chiar de bine.

Ce ne facem cu rondelul, gazelul, pantum, sonetul, terțina, trioletul, ronsetul, tautogramele care se înmulțesc t(r)umatologic și sensurile acestora sunt grav traumatizate.

De exemplu un "poet" își revendică aliterafia

"Prin vulturi vântul viu vuia" (G. Coșbuc-Nunta Zamfirei) ca fiind tautologie .

Ba, mai mult, publică pe un grup care se crede tare în condei, versificații aberant tautologice pentru toate literele alfabetului.

Se prea poate să fi apărut anumite studii de istorie literară dar să "dăm" de astfel de specii pe pierdute grupări, de pe aiurea e grav, e scăpat de sub orice control fenomenul literar iar scrisul a devenit praf în vânt.

Concluzii:

"Veni, vidi, vici" (ar fi spus Cesar) folosind tautologic, acest aforism.

Însă, pînă a permite scribilor și grupurilor lor on line să (se)proclame literatura de buzunar, ca actuală, e prea jalnic.

Pînă ca speciile literare abundente în minți creatoare, să

fie considerate poezii cu formă fixă, mai e o cale lungă (bătută).

Și abia atunci durerea invidiei va putea veșnic înflori.

Acest material nu este un avis "ad hominem, ci o pură constatare".

Pentru că noi, apozitional vorbind, noi cei cu limbajul speciilor literare, le și acceptăm aidoma, însă fără alte scheme înființate ori înfățișate, de pe mai știm noi, de pe unde, noi cei (care) nu din mila Sfântului (nu)facem umbră pămîntului.

Eh! Acuma să înțelegeți că nu am nimic cu așa pre(zise)supuse "grupări" grupate (non)literar iscate pe rețele de aiurea. Nu!

Dacă aș avea ceva, Doamne ferește! Nu aș fi scris aici idei (ograme)!

Dacă aș avea ceva (poate) aș avea cu așa zis (ele) Diplome oferite!

Poate nu ar strica să știm cine se ascunde în spatele acestora și câți concurenți sunt înscriși!

Sau (dacă) ar mai conta numele (indiferent cum este scris) individual sau de grup!

Și dacă e de grup la cât se împarte!?

Interesante mi se par și titlurile acestor grupaje (și tare m- aș mira să fie și loial alese).

Condam (î) narea lor, a tautologilor ori sonetiștilor, vine desigur amânată!

Dar va veni!

DOCUMENTAR-Aradul în timp

Serbări naționale – 200 de ani de la nașterea eroului național

AVRAM IANCU PREFECTUL LEGIUNII AURARIA GEMINA Organizarea teritorială a Prefecturii Auraria Gemina

Puiu Emilian VALEA
*Secția Arad – Societatea Numismatică
Română*

Despre Revoluția de la 1848-49 din Transilvania, în arhive se găsesc numeroase informații, documentele vremii consemnând evenimentele în desfășurarea lor, personalitățile implicate, rolul acestora, forțele combatante, aria de răspândire ș.a. Mult mai zgârcite în informații sunt documentele care se referă la organizarea administrativă, teritoriul și atribuțiile organelor administrației românești instaurate în timpul revoluției și mai ales despre prefectura aflată sub comandă directă a lui Avram Iancu.

Referiri la modul de organizare și competență teritorială a prefecturii "Auraria Gemina" se fac în documentele arhivei personale Bălaș-Lisa din Cricău, unul dintre tribunii lui Avram Iancu, devenit mai târziu viceprefect al acestuia. Potrivit celor consemnate în aceste documente, această prefectură se împărțea în patru viceprefecturi conduse de către un subprefect. Fiecare

viceprefectură se compunea din câte două tribunale. Tribunalele cuprindeau între 8 și 11 localități, în funcție de numărul combatanților. De regulă, în fiecare localitate era constituită câte o centurie, uneori numită și companie, comandată de către un centurion, în subordinea căruia se aflau șase până la șapte decurioni.

Unitățile militare dintr-un tribunat formau o cohortă, comandată de către un tribun, ajutat de un vicetribun. Două cohorte, adică totalul unităților din câte două tribunale, constituiau o legiune, comandată de către un viceprefect care avea și un mic stat major și o ceată de călăreți din care se alegeau, de obicei, curierii.

Cei patru viceprefecți ai lui Avram Iancu erau Petru Dobra care comanda tribunalele I și II, Ioan Bălaș cu tribunalele III și IV, Prodan Probu cu V și VI și I. Constantin Boieriu cu VII și VIII.

Tribunatul I își avea sediul la Bălgrad (Alba Iulia), II la Zlatna, III la Șard, IV la Clicău, V la Teiuș, VI la Aiud, VII la Abrud, și VIII la Câmpeni. Dintre tribuni îi amintim pe Nicole Corcheș, Iosif Moga, Ioan Nemeș, Clemente Aiuzeanu, Vasile Fodor, Petru Ioaneș, Ioan Rațiu, Simion Balint și Ioan Anghel.

În ceea ce privește atribuțiile viceprefecților, aceștia trebuiau să raporteze cei puțin o dată pe săptămână Comitetului Națiunii Române din Sibiu despre cele întâmplate în viceprefectura lor, să mențină ordinea și liniștea publică, să vegheze să nu se producă excесе care să vatăme onoarea națională, să aibă grijă de cei care ar suferi din partea trupelor revoluționare maghiare, să se îngrijească de formarea "magazinelor" pentru bucate în scopul aprovizionării "lagărelor" (denumire dată taberelor militare românești), rechiziționarea de alimente, furaje pentru cai precum și să contribuie

la dezarmarea gărzilor naționale maghiare. O altă atribuție importantă a viceprefecților era și aceea de a face cunoscute poporului proclamațiile, ordonanțele și manifestele Comitetului Națiunii Române.

Referitor la operațiunile militare viceprefecții ca și comandanți ai legiunilor din subprefecturile lor, se înțelegeau între ei și raportau prefectului Avram Iancu comandantul suprem al legiunilor prefecturii "Aurarea Gemina".

La baza organizării unităților militare din cadrul prefecturii lui Avram Iancu stătea principiul gărzilor mobile, al mobilizării și deplasării în orice moment. Glotașii erau obligați ca pentru un marș de până la patru zile, să fie aprovizionați cu alimente proprii, iar în caz de marșuri și operațiuni militare de peste patru zile "primeau subzistența și solda la fel ca și soldații din trupele regulate imperiale, adică: doi funți de pâine, sau în lipsa acesteia mămligă sau cartofi, un funt de carne sau tot atâta slănină și patru creițari".

Glotașul efectua serviciul militar cu îmbrăcăminte proprie și, în majoritatea cazurilor, și cu armele proprii, de obicei lănci meșterite în ferăriile sătești, din coase. O mică parte erau înarmați cu puști cu baionete, tip vechi, așa - numitele "comisuri" provenite din arsenalul cetății de la Alba Iulia. Foarte puține erau pistoale sau puști marca "Fruwirth".

Din același fond personal Bălaș Lisa din Cricău, putem desprinde și unele referiri cu privire la componența

numerică a formațiunilor militare sus-menționate. Astfel, în "Lista gărzii mobile din Galda de Jos" se arată că centurionul (căpitanul) Ion Trifu avea sub comanda sa pe toți "gardiștii", din comuna amintită mai sus, al căror număr se ridica la 67.

Aproximativ aceeași cifră și anume 64, ne este indicată și pentru satul Ponor. Cunoscând că cele două tribunate care constituiau o legiune înglobau circa 19-21 localități, putem conchide că o legiune cuprindea între 1200-1300 glotași. Evident cifrele sunt relative ele variind după numărul bărbaților apti de luptă din fiecare localitate.

Unitatea de acțiune în focul luptelor înfăptuită mai ales între legiunile dintre prefecturile lui Avram Iancu, Axente Sever și Ioan Buteanu apoi înlăturarea puterii administrative străine și instaurarea unei administrații românești, au creat, cu deosebire în zona Munților Apuseni o adevărată "țară românească". Despre aceasta, Nicolae Bălcescu va scrie în "Mișcarea românilor din Ardeal la 1848" următoarele: "Când Poporul (din Munții Apuseni) rămase slobod de orice povățuire nemțească, ce îl paraliza, îl văzurăm desfășurând toată energia și stând neclintit ca granitul munților săi înaintea dușmanului ce măturase atâtea oștiri mari regulate și țări... Fusei fericirii a găsi acolo, pe acele piscuri uriașe, de de-asupra norilor, o naționalitate și o viață românească înfocată și puternică".

avers

revers

Medalia de 60 mm bătută în 1992, la 120 de ani de la moartea lui Avram Iancu, Prefectul Legiunii Auraria Gemina - erou al cauzei naționale a românilor.
Medalia a fost bătută de Secția Arad a Societății Numismatice Române.

Medalie de argint

Bătută la Monetăria Națională din București în 1998. Medalia omagiază întâlnirea care trebuia să aibă loc la Arad între Avram Iancu, Kosuth Laios și Nicolae Bălcescu.

CUM A CRESCUT PRODUCTIVITATEA MUNCII ÎN SOCIALISM!

Ioan TULEU,
istoric Arad

Prin anii optzeci, aprovizionarea cu alimente, respectiv cu legume s-a înrăutățit tot mai mult.

Așa că oamenii s-au gândit să folosească intensiv pământul din propriile grădini, iar acolo unde era posibil se folosea chiar și terenul din fața casei. Așa or fi

gândit și nevasta mea Ana și o altă Ana, nevasta prietenului meu Sergiu Vlad, inginer cercetător la Strungul. Ele vroiau de fapt să ne și pună la muncă să nu mai pierdem vremea cu prietenii la bere prin birturi și uite așa ne-or găsit de lucru în grădina unei case părăsite din Pârneava.

Așa că într-o zi de aprilie călduros, ne-am luat hârlețele și ne-am prezentat la locul de muncă cu pricina. Și numai chef de muncă nu aveam, unde mai pui că pământul era foarte uscat din pricina secetei prelungite începută de prin februarie. Am transpirat noi ce-am transpirat cu săpatul, dar sătui de efort, ne-am așezat pe brazdă să cugetăm puțin, cum și ce om face în continuare. Dintr-o dată mi-a venit o idee genială. Sergiule, nevasta ta este șefă la alimentara (Era șefă de personal la ICS Alimentara), așa că fă tu bine și mâine la ora asta să vii aici cu o plasă plină cu sticle de bere și să vezi ce bine o să meargă treaba. Pe vremea aceea de toate trebuia să faci rost și cine altul o putea face mai bine decât Sergiu.

Zis și făcut. A doua zi, Sergiu a apărut cu stimulentele. Înainte de a ne apuca de lucru am pus tot la doi metri în spatele nostru, pe direcția de săpat, câte două sticle de bere. Și am început noi mai încet la prima brazdă, dar tot timpul ne uitam în spate să vedem câtă distanță mai avem până la sticle. Și am mărit ritmul la săpat, că de, ni se făcuse sete de la efort și soare. După ce am ajuns la sticlele ce numai că nu ne făceau cu ochiul, ne-am așezat, ne-am șters frunțile de sudoare și am început hidratarea cu lichidul datorat de răcoare și voie bună. Apoi am luat-o de la început și din nou tot mai repede, pentru că în spatele nostru alte două sticle se arătau gata să-și ofere bunătatea din preaplinul lor conținut. Și din nou ne-am așezat, dar nu am stat prea mult pentru că curgerea pe gâturile înfierbântate s-a făcut cu mare viteză. Apoi din nou la treabă iar ritmul nu a slăbit și pe când a venit înserarea am constatat că în ziua respectivă productivitatea muncii s-a dublat față de prima zi și nici nu mai eram supărați, dimpotrivă. Și uite așa am aplicat lecția despre productivitatea muncii în socialism pe care am predat-o la învățământul politic.

Dar nu m-am limitat la această unică aplicare a învățaturii marxiste. Într-o zi lungă de vară, încărcată cu zăpușeală, am plecat la soacra mea în satul Șiad, comuna Craiva, în concediu fiind. Dar, aici de obicei aveam de lucru în grădina din spatele casei, lungă și ea cât o zi de vară. La săpat cucuruzul, amenajat terenul pentru legume, curățat de vreascuri și câte alte munci nu erau necesare. Trebuia să o fac că de aici primeam porcul în decembrie, altfel de unde aprovizionarea cu carne? În măcelăria orașului nu era nimic. În ziua respectivă am avut de cărat sacii încărcăți cu ovăz de soacra și nevasta mea la

capătul grădinii, aflat la circa 200 de metri distanță. Ei, fecior tânăr și în putere fiind, am zis că e floare la ureche după ce mi-au pus primul sac în spinare. Ovăzul este mai ușor decât grâul. Dar până ce am ajuns la destinație, în curte, sacul s-a făcut tot mai greu. Și atunci mi-am zis să aplic experiența din grădina din Pârneava. M-am dus în bucătărie, unde, jos lângă lavoar, era de obicei o sticlă cu pălincă pusă pentru cei care ocazional mai veneau să o ajute pe soacră la muncile mai grele. Și acolo era sticla și de data aceasta, parcă mă aștepta. Am luat un păhăruț, l-am umplut, nu avea mai mult de 30 grame de lichid, și l-am lăsat așa plin. Apoi m-am întors după următorul sac. L-am luat și pe acesta în spinare și înapoi cu el în curte, la adăpost. Dar pe măsură ce mă apropiam de destinație am tot mărit pasul și parcă nici sacul nu mai era atât de greu. După ce am ajuns la locul cu pricina l-am aruncat din spinare și iute în bucătărie la pahar. L-am dat pe gât dintr-o înghițitură, l-am umplut din nou, că nu putea să rămână uscat, l-am lăsat plin și din nou după alt sac. Și tot așa am făcut până am transportat în bune condițiuni opt saci. Dar eu, ginerele, nu numai că nu mă dădeam obosit, dimpotrivă mă arătam tot mai vesel. Asta a făcut-o pe soacră-mea să exclame. „Uite la Nelu, el îi tot mai bine dispus pe măsură ce lucrează”. M-a mai lăudat și la vecinele din sat.

După Revoluție, în 1995, mă aflu în Statele Unite și acolo am aflat că lumea capitalistă aplica cu mult mai multă osârdie și știință procedeele de creștere a productivității muncii. Acolo, salariul era socotit pe oră, și după fiecare oră de lucru, mai adăugim câte zece dolari, iar la sfârșitul săptămânii îmi încasam plata, ceea ce era mult mai stimulat din perspectiva productivității. În noua

România, capitalistă, a rămas totul pe vechi. Plata la sfârșitul lunii când deja ai uitat ce ai făcut în prima săptămână, iar salariul este tot lunar calculat, dar n-îi sigur că îl primești la sfârșitul lunii.

4 ianuarie 2024

UN SIGILIU AL BISERICII DE LEMN CU HRAMUL

„ADORMIREA MAICII DOMNULUI” DIN OCIȘOR

Augustin MUREȘAN,
istoric, Arad

În jurul anului 1759, obștea ortodoxă din satul Ocișor începe edificarea unei noi biserici de lemn, în locul celei mici și neîncăpătoare care fusese cumpărată de satul Groși, județul Arad. După numai doi ani, în anul 1761, lăcașul de cult era finalizat, context în care primește un *Antimis*, dăruit de vlădicul arădean Sinesie Jivanovici, cu ocazia târnosirii. Biserica primește ca denumire de hram „Adormirea Maicii Domnului” (Ioana Cristache-Panait, *Arhitectura de lemn în județul Hunedoara*, București, 2000, p. 205; Dorin Petresc, *Ocișor un străvechi sat românesc din Țara Zărandului*, Deva, Editura Polidava, 2011, p. 330).

Ridicarea topografică iosefină atestă deja existența noii biserici, prin reprezentarea grafică a acesteia în planul hărților militare imperiale. La fel și conscripțiile ecleziastice care vor urma

(Dorin Petresc, *op. cit.* p. 330). De acum înainte, preoții se vor îngriji pentru înzestrarea ei cu odoare, carte bisericească și inventar liturgic, așa cum a procedat părintele Iosif Vozdogan din Ocișor, care, la 1794, reușise completarea patrimoniului parohial cu: două policandre, un potir, un disc, două ripide, o masă de prestol, un *Penticostarion* blăjean. Acest monument istoric de arhitectură a dăinuit peste timp, deși s-au adus mai multe reparații, unele dintre acestea mai puțin inspirate (Dorin Petresc, *op. cit.* pp. 330-331).

De la Biserica de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Ocișor provin trei izvoare sigilografice: unul din anul 1838, al doilea de la sfârșitul secolului al XIX-lea și al treilea de la începutul secolului al XX-lea.

În rândurile de mai jos, prezentăm sigiliul acestei biserici folosit la sfârșitul secolului al XIX-lea. Tratarea acestui vestigiu sfragistic este o continuare a preocupărilor noastre în legătură cu depistarea, studierea și introducerea în circuitul științific de specialitate a tiparelor sigilare și a sigiliilor ecleziastice din zona arădeană.

Sigiliul Bisericii de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Ocișor utilizat la sfârșitul secolului al XIX-lea este rotund (35 mm) și a fost imprimat în tuș roșu pe un act. În câmpul sigilar s-a reprezentat scena religioasă „Adormirea Maicii Domnului”, hramul acestei biserici. În exergă, între două cercuri liniare s-a scris legenda cu litere majuscule: **SIGILUL BISERICII GR[ECO] OR[TODOXE] ROMÂ[NE] OCSISOR DIN OCISIV.** Legenda s-a scris circular pe un singur rând. Textul legendei conține *apelativul sigilar* (SIGILULU), *denumirea instituției* (BISERICII), *confesiunea* (GRECO

ORTODOXE ROMÂNE), *termenul generic menționând localitatea, comuna* (OCIȘOR DIN OCISIU), Începutul și sfârșitul legendei sunt marcate de o steluță.

Sigiliul datează de la finele secolului al XIX-lea. Prin simbolul religios din câmpul sigilar aflăm hramul acestui lăcaș de cult la acea dată, confirmat de izvoarele documentare. El se păstrează și în zilele noastre. Știm că valoarea artistică a unui tipar sigilar este determinată de gustul pentru frumos al posesorului și de nivelul și îndemânarea celui care îl confecționează. Din păcate, în stadiul actual al cercetărilor nu cunoaștem, numele, gravorului pecetar care l-a confecționat. Sigiliul prezentat a fost reprodus din monografia istorică: Dorin Petresc, *Ocișor un străvechi sat românesc din Țara Zărandului*, Deva, Editura Polidava, 2011, p. 677).

De menționat faptul că tiparele și sigiliile bisericești au fost până nu demult, puțin abordate de către specialiști la nivelul întregii țări. Acest lucru este valabil și pentru zona arădeană, deoarece până în prezent, nu în totalitatea lor vestigiile sfragistice bisericești au fost introduse în circuitul științific (Vezi Augustin Mureșan, Laurențiu-Ștefan

Szemkovics, Ioan Popovici, *Tipare sigilare ale unor biserici din zona Aradului și împrejurimi (secolele XVIII-XX)*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2019, pp. 11-12).

Tiparele sigilare și sigiliile bisericești vin să autentifice date istorice deja cunoscute sau să aducă noi informații cu privire la viața și devenirea unui locaș de cult, sau a unei mănăstiri, ori episcopii. Unele dintre ele devin adevărate provocări pentru cercetători, un lucru rămânând cert, anume că simbolurile regăsite pe aceste obiecte sunt legate de istoria și viața Bisericii (Protos. lect. dr. Nicolae M. Tang, „Sigilografia ecleziastică - o știință auxiliară a istoriei bisericești”, în *Studia Theologica et Historica Aradensia*, An V, nr. 5, 2023, p. 8.).

31 MAI 2024 - 160 DE ANI DE LA ATESTAREA REZERVISTULUI MILITAR

Carina A. BABA,
scriitor, Arad

Ziua Rezervistului Militar a fost sărbătorită la Cercul Militar din Arad în data de 31 MAI, după cum era și firesc, dat fiind că aceasta a fost instituită prin Hotărârea Guvernului României nr. 467/12.05.2010. „Prin această hotărâre, instituțiile publice din cadrul sistemului de apărare, ordine publică și siguranță națională pot sprijini, în condițiile legii, manifestările prilejuite de acest eveniment”, conf. MAPN. Puțini știu însă că la 31 mai 2024 s-au împlinit 160 de ani de când, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, la 31 mai 1864, a fost adoptată „Legea asupra poziției ofițerilor”, primul

act normativ care dă identitate, valoare și sens corpului cadrelor militare în rezervă.

Domnul col. (rtg.) Sandu Crișan, președintele Filialei Județene ANCMRR „Ziridava” Arad, a afirmat cu această ocazie: „Ziua Rezervistului Militar este o sărbătoare plină de semnificații pentru toți cei care au slujit, un număr important de ani, sub tricolor, Țara și Poporul, cărorora le-a jurat credință nestrămutată până la sacrificiul suprem. Rezerviștii militari reprezintă o categorie socio-profesională cu un statut bine definit în cadrul societății românești contemporane, care merită recunoaștere, respect și prețuire din partea societății și a țării față de care și-au făcut cu prisosință datoria, gata oricând de sacrificiu.”

La eveniment au participat importante personalități arădene, printre care și vicepreședintele Consiliului Județean Arad, Ionel Bulbuc, care a afirmat: „Rezerviștii militari sunt o componentă de bază a comunității locale, fiind exemple de comportament civic. Cinste și onoare rezerviștilor militari din Arad și din România!” De asemenea, Înaltpreasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, și pr. dr. Paul Tiberiu Ardelean au fost, ca de obicei, alături de militarii arădeni.

DECORAȚIE CONFERITĂ ÎN 1931 UNUI PLUTONIER DIN ARAD

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS,
arhivist București

Urmare a raportului lui Mihai Popovici, ministrul Afacerilor Străine,

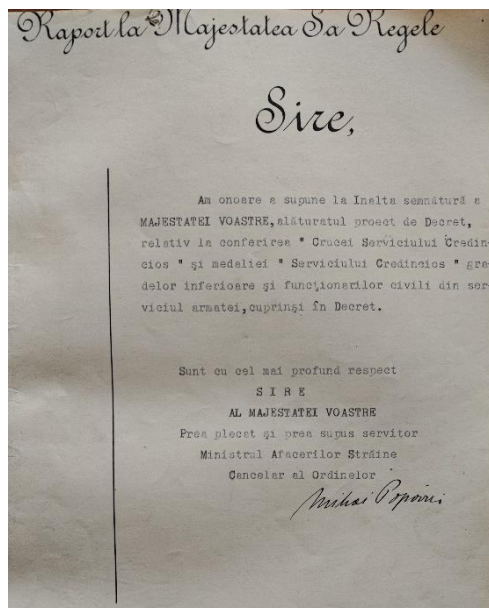
cancelar al Ordinilor, nr. 4864/1931, regele Carol al II-lea a semnat în București, la 19 ianuarie 1931, decretul nr. 51, prin care a conferit Medalia „Serviciul Credincios”, clasa a II-a, lui Pleșa

Dumitru, plutonier din divizionul 1 artilerie călărească. Potrivit adeverinței de primire a brevetului Medaliei „Serviciul Credincios” clasa a II-a, făcută la Arad, în 17 noiembrie 1933, Pleșa Dumitru s-a născut la 18 octombrie 1903, în comuna Bărbătești, județul Gorj și își avea domiciliul în Arad. Decretul regal a fost publicat în „Monitorul Oficial” nr. 25 din 31 ianuarie 1931, p. 943.

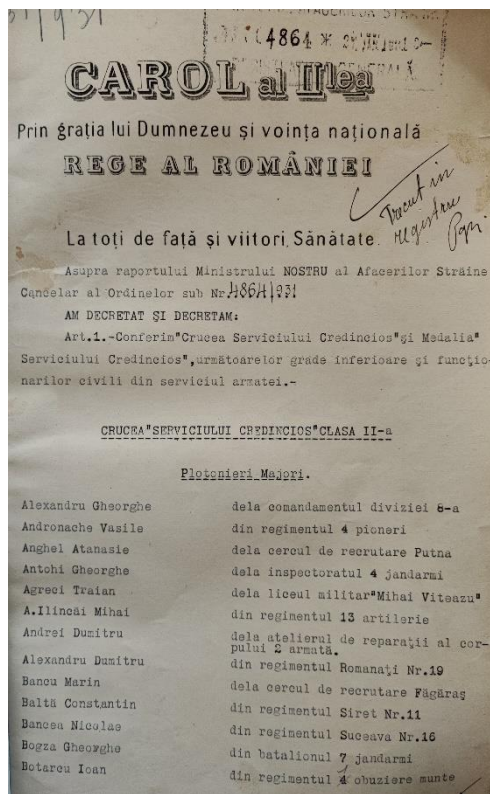
Apelând la faleristică, la heraldică și la sigilografie, prezentăm descrierea medaliei și reproducerea grafică care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 317/1931 (documentele) și de la Muzeul Național de Istorie a României (decorația).

Medalia „Serviciul Credincios” a fost instituită în anul 1878 pentru a recompensa serviciile militare și civile aduse statului. Conform *Regulamentului pentru instituirea Crucii și Medaliei „Serviciul Credincios”*, sancționat prin Decretul regal nr. 3.507 din 11 octombrie 1906 (aflat, sub formă de copie, la

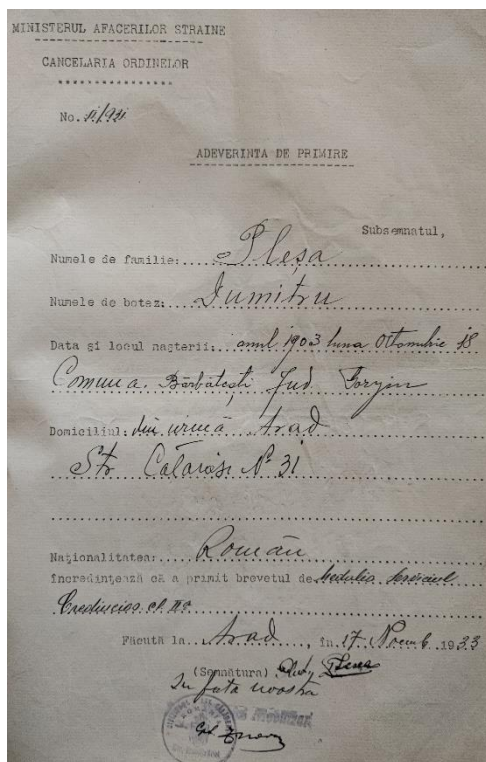
Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 642): „medalia are două clase: clasa I din metal galben și clasa a II-a din metal alb. Medalia este de formă rotundă, diametrul de 30 mm și grosimea de 2,5 mm. Pe avers, pe centru, s-a gravat, în excizie, stema României de la 1872, dar fără pavilion, iar pe revers, de asemenea, s-au gravat în relief, între două ramuri de laur și de stejar, așezate circular și prinse jos, la punctul lor de intersecție, cu o fundă, cuvintele: *SERVICIU / CREDINCIOSU*. La partea superioară a Medaliei este coroana regală și un inel prin care se trece panglica de moar albastru-deschis, cu câte o dungă argintie pe fiecare margine”.

Raportul lui Mihai Popovici, ministrul Afacerilor Străine, cancelar al Ordinilor, nr. 4864/1931.

Decretul regal nr. 51 dat în București, la 19 ianuarie 1931 (prima pagină).

Adeverința lui Pleșa Dumitru de primire a brevetului Medaliei „Serviciul Credincios” clasa a II-a, făcută la Arad, în 17 noiembrie 1933.

Medalia „Serviciul Credincios” clasa a II-a (avers și revers).

DESPRE MODELUL INDO-EUROPEAN DE SOCIETATE

(... fragmente ...)

Marius-Ioan GREC,
istoric Arad

Societatea geto-dacă a fost organizată după **modelul indo-european**

trifuncțional: preoți – războinici - țărani.

Care este originea acestui model?

În literatura de specialitate s-au dezbătut multe dintre aspectele considerate esențiale, indo-europenismului. În volumul publicat despre Zamolxis (*"Zamolxis. Realitate și mit în religia geto-dacilor"*, Institutul European, Iași, 2009), subliniam în capitolele: *Indo-europenii și misterioasa lor civilizație* (pp.17-28), respectiv *Religia indo-europeană* (pp.29-32) unele aspecte esențiale ale "misterioasei" civilizații, numită convențional de către specialiști: INDO-EUROPENĂ, evident fără a putea, nici pe departe a epuiza subiectul. Vom aduce în continuare în atenție, încă câteva aspecte interesante despre acești *indo-europeni*.

Vorbim astăzi despre popoare indo-europene, despre limbi indo-europene, despre religii indo-europene. În documentele din antichitate, sunt amintiți hititiții, luwienii, mitannii. Sunt atestate, între 2.300 î.Hr. și 1.900 î.Hr., distrugeri și incendieri de cetăți, în Asia Mică și

Mesopotamia, puse pe seama etniilor indo-europene, în a căror componență intrau și triburile mai sus amintite. Pătrunderea acestora în Persia, în câmpia fluviului Gange, în peninsula Balcanică, Italia, Grecia, Europa centrală, vestică și nordică, și în regiunile carpato-danubiene, a dus la formarea unor popoare din istoria antichității, care au creat culturi majore, atât în Asia, cât și în Europa: indian, iranian, grec, roman, germanic, celtic etc. Indo-europenii au invadat teritoriile mai sus amintite, ajungându-se la o simbioză între ei și populațiile autohtone.

Astfel, numai în ceea ce privește Europa, Eliade și Culianu amintesc teoriile cercetătoarei Marija A. Gimbutas potrivit căreia „*cultura patriarhală a indo-europenilor distruge o cultură uniformă, matriarhală și pașnică, ce a subîntins întreaga Europă veche timp de douăzeci de mii de ani, din paleolitic până în neolitic.*” Mai departe, referindu-se la specificul culturii cucerite și la indo-europenizarea Europei, cu excepțiile de rigoare, cei doi savanți arată că "principala caracteristică a culturii acesteia era adorarea unei zeițe cu mai multe atribute. În epoca Bronzului (1.600–1.200 î. Hr.), marea majoritate a popoarelor Europei este de origine indo-europeană, singura excepție notabilă fiind aceea a finezilor, popor fino-ugric din Ural.”¹ Fenomene asemănătoare s-au petrecut și în Asia, indo-europenii impunând peste tot cultura, obiceiurile și limba lor, iar Eliade semnalează în acest sens amploarea expansiunii triburilor indo-europene, relevând că "*...acest proces caracteristic – migrație, cucerire*

¹ Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, *Dicționar al religiilor*, Humanitas, București, 1996, p. 161.

<https://search.worldcat.org/formats-editions/1128902152>

de noi teritorii, supunere, urmată de asimilarea locuitorilor – n-a încetat până în secolul al XIX-lea al erei noastre. Nu se mai cunoaște un exemplu similar de expansiune lingvistică și culturală de asemenea proporții.”² Ceea ce înseamnă că indo-europenii erau popoare foarte războinice, iar urmașii lor, pe care îi identificăm și în popoarele istorice Europene până în epoca modernă inclusiv, au moștenit această trăsătură și, trebuie să observăm că expansiunile teritoriale în scop de noi cuceriri sau de explorare, au fost purtătoare și ale elementelor civilizatoare la scara a aproape întregii lumi, elemente care nu pot fi puse astăzi la îndoială.

Odată ce acest fenomen de invazii și expansiuni din antichitate a fost atestat pe o mare suprafață atât în Europa cât și în Asia și odată ce s-a emis ipoteza existenței unor triburi ce au fost numite indo-europene, savanții s-au întrebat în mod firesc cu privire la patria originară a acestor popoare și au avut dificultăți în identificarea ei, aceasta fiind căutată în nordul și centrul Europei, în stepele rusești, Anatolia, Asia Centrală etc., fără a se putea stabili cu certitudine care dintre aceste regiuni ar fi fost originare pentru indo-europeni. De asemenea, s-a căutat vechimea lor în timp, preconizându-se că originile culturii indo-europene, ar fi în neolitic sau chiar în mezolitic.

Aspecte lingvistice. Nu ne sunt cunoscute nici diferitele etape ale migrațiilor și așezărilor indo-europenilor în zorii istoriei, dar cu toate acestea,

suntem în măsură să identificăm popoarele care au făcut parte din grupul indo-european inițial, recunoscându-le prin opoziție cu celelalte, care nu sunt indo-europene, pe baza criteriului lingvistic, lucru relevat de Emil Benveniste: „... motivul acestei identificări este limba, și numai limba.”³ Cercetările de lingvistică comparată din secolul al XIX-lea au pus în evidență acest fapt, prin descoperirea similitudinilor existente între cuvinte și expresii din vocabularul sanscrit, pe de o parte, și limbile europene și iraniene, pe de altă parte, presupunându-se că toate provin din rădăcini sau etimoane comune. Astfel, valoarea primară a noțiunii de *indo-european* este una lingvistică. În cazul în care am dori extinderea acestei noțiuni și asupra altor aspecte culturale, tot pornind de la limbă trebuie să facem acest lucru. În nici un alt domeniu lingvistic nu putem găsi pentru conceptul de *înrudire genealogică*, un înțeles și o justificare atât de clare ca în lingvistica ce are ca obiect studiul limbilor indo-europene. Benveniste relevă și importanța limbii indo-europene, arătând că în ea „noi aflăm modelul însuși al corespondențelor care delimitează o familie de limbi și, ca atare, îngăduie reconstruirea stadiilor anterioare, mergând până la unitatea dintâi.”⁴, adică, am spune noi, este atestată sincron și diacronic, prin raționamente ce își iau ca premise și diferitele stadii pe care le-au parcurs limbile din această familie în evoluția lor, iar pe de altă parte, se

² Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Chișinău Universitas, 1994, vol. I, p.196.

<https://search.worldcat.org/search?q=Mircea+Eliade%2C+Istoria+credin%C5%A3elor+>

<https://search.worldcat.org/search?q=Mircea+Eliade%2C+Istoria+credin%C5%A3elor+%C5%9Fi+ideilor+religioase%2C+Chi%C5%9Fin%C4%83u+Universitas&offset=1>

³ Emil Benveniste, *Vocabularul instituțiilor indo-europene*, Editura Paideia, București, 1999, p. 9.

⁴ *Ibidem*, p. 10.

stabilește prin analogie faptul că și cu alte familii de limbi lucrurile stau la fel, ceea ce a dus la teoretizarea limbii ei ca model pentru teoriile lingvistice care au ca obiect fenomenul genezei limbilor. Mai departe, Benveniste definește limbile indo-europene ca „o familie de limbi ivite dintr-o limbă anterioară comună, ajunse să se diferențieze treptat printr-o separare înceată și îndelungată.”⁵ Este un proces invers, prin care, odată dedusă cauza, existența limbii indo-europene inițiale, sunt explicate acum efectele ei, existența celorlalte limbi din această familie, care la rândul lor se modifică în timp, datorită unor mecanisme firești care țin de evoluția fiecărei limbi în parte. În continuare, arată Benveniste, indo-europeana este un „fenomen global și uriaș”, care „... se descompune, de altfel, de-a lungul veacurilor, într-un șir de istorii aparte, fiecare fiind cea a unei limbi ca atare.”⁶, proces prin care, după tragerea ultimelor consecințe, savantul definește acum, cu rigoare logică, fenomenul indo-european.

Pornind de la studiul limbilor indo-europene, s-au încercat clasificări științifice ale tuturor limbilor de pe glob, dar nu putem vorbi încă despre existența unei clasificări stricte din acest punct de vedere, dat fiind faptul că între ele nu toate sunt suficient studiate, iar altele nu sunt studiate încă deloc. Această familie de limbi despre care vorbim, este cea mai bine studiată, din ea făcând parte cele mai multe limbi europene, unele din Asia și un număr însemnat de limbi vorbite astăzi pe teritoriul Americii. Și alți lingviști, în

afară de Emil Benveniste, arată că „... toate limbile din această familie provin dintr-o limbă mai veche, pe care savanții au numit-o arbitrar *limba indo-europeană*.”⁷, din ea făcând parte limbile indo-iraniene, toharica, hitita, greaca, ilira, traca, albaneza, armeană, limbile slave, baltice, germanice, italice, celtice și altele. Aceasta înseamnă încă o dată că nu ne este cunoscută denumirea originară a acestei limbi, nici nu avem documente redactate în cadrul ei, pentru ca faptul să fie pe deplin verificat, o deducem din documentele altor popoare, neindo-europene, despre vorbitorii ei și din cercetările de lingvistică comparată pe baza cărora putem deduce că limbile mai sus amintite, vorbite în antichitate sau astăzi, descind din ea. În legătură cu acest aspect, anume faptul că existența limbii europene este deocamdată o ipoteză și Jean Haudry arată că „... numărul și precizia concordanțelor relevate la toate nivelurile sistemului de limbi indo-europene antice fac din indo-europeana comună, dacă nu o realitate tangibilă, cel puțin o ipoteză care se impune.”⁸

În afara acestor aspecte, au existat și afirmații care preconizau că limba indo-europeană ar fi cea mai veche dintre toate limbile cunoscute. Acestea sunt însă improprii și nu au valabilitate științifică, lucru evidențiat de Ferdinand de Saussure care menționează că „... nu există nici o limbă căreia să-i putem atribui o vârstă, pentru că orice limbă este continuarea a ceea ce se vorbea înaintea ei.”⁹, fapt pentru care acest lingvist merge și mai departe, spunând că nu se poate

⁵ *Ibidem*, p. 9

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Tratat de lingvistică generală*, Editura Academiei RSR, București, 1972, p. 242.

⁸ Jean Haudry, *L'indoeuropeen*, Presses Universitaires de France, Paris, 1979, p. 123.

⁹ Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, Polirom, Iași, 1998, p. 220.

<https://search.worldcat.org/search?q=Ferdina>

vorbi de limbi fiice și limbi mame. Pe de altă parte, se poate spune că o stare de limbă a fost surprinsă într-o epocă mai veche decât alta... și - nu în ultimul rând - se poate înțelege prin cuvântul *vechi*, o stare de limbă mai arhaică, mai apropiată de modelul primitiv, dincolo de stabilirea vreunei date. Luând, de exemplu, sanscrita, arată Ferdinand de Saussure și atribuindu-i o vechime mai mare decât altor limbi, aceasta presupune că a fost surprinsă într-o epocă mai veche decât alta sau că desemnează o stare de limbă mai arhaică, potrivit celor arătate mai sus. Unul dintre argumentele lui Saussure este că „... imnurile vedice depășesc în vechime chiar și cele mai vechi texte grecești; pe de altă parte – și acesta este lucrul cel mai important - , totalitatea caracteristicilor arhaice ale sanscritei este mare în comparație cu ceea ce au păstrat alte limbi.”¹⁰ Aceasta nu înseamnă că sanscrita ar fi mai veche decât celelalte limbi indo-europene, ci că nu cunoaștem stadiile prin care au trecut acestea la fel de bine cum îl cunoaștem pe cel al sanscritei într-o anumită perioadă de timp.

Aspecte culturale. Odată elucidate aspectele lingvistice ale fenomenului indo-european, s-a încercat desprinderea trăsăturilor caracteristice ale culturii indo-europene; astfel, pot fi amintite structura patriarhală a familiei, nomadismul pastoral, organizarea militară în vederea de noi cuceriri etc. Ei practicau agricultura, îndeletnicindu-se

cu creșterea vitelor, porcilor, cailor, oilor etc.

Aspecte religioase. Alte elemente relevante pentru conturarea culturii indo-europenilor, sunt o anumită mitologie și o anumită religie care li se atribuie. În ceea ce privește religia la indo-europeni, va trebui mai întâi să îi aplicăm o grilă generală, prin care să arătăm că, la fel ca și în celelalte religii, în care sacrul este, după Rudolf Otto: „... viu în toate religiile și constituie partea lor cea mai intimă”¹¹, nici aceasta nu ar fi, parafrazându-l tot pe Rudolf Otto, religie în adevăratul sens al cuvântului, fără sacru. Și nu putem vorbi despre sacru nici ca un stadiu arhaic în cadrul mentalităților popoarelor, care ar fi fost depășit de alte forme de cunoaștere, deoarece, potrivit lui Eliade, sacrul „... nu este un stadiu în istoria conștiinței, el este un element în structura acestei conștiințe”¹², adică nu ține de istorie ca timp trecut și consumat și nu este determinat prin ceva exterior omului. El nu implică, după Eliade, credința în Dumnezeu, în zei sau în spirite, ci este experiența unei realități și izvorul conștiinței de a exista în lume, lucru relevant și pentru spiritualitatea indo-europeană.

Dar analiza fenomenologică și hermeneutică a specificului sacrului, în general, așa cum este el atestat în toate religiile lumii, depășesc problematica studiului pe care ni l-am propus aici. Împrejurarea ne limitează la a determina aspecte religioase strict legate de etnia indo-europeană și, mai restrâns, de a

[nd+de+Saussure%2C+Curs+de+lingvistic%C4%83+general%C4%83%2C+Polirom%2C+Ia%C5%9Fi%2C+&offset=1](#)

¹⁰ *Ibidem*, p. 221.

¹¹ Rudolf Otto, *Sacrul*, Editura Dacia, Cluj, 1922, p. 14.

¹² Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990, p. 131-132.

<https://search.worldcat.org/search?q=Mircea+Eliade%2C+%C3%8Encercarea+labirintului%2C+Editura+Dacia%2C+Cluj-Napoca&offset=1>

efectua un studiu de caz asupra Indiei Vedice, aceasta fiind, una dintre culturile care ilustrează mai pregnant trăsăturile cele mai apropiate de cele ale indo-europenismului, atât morfologic cât și istoric, pe de o parte, iar pe de alta, lingvistic, prin sanscrita vedică și religios, prin structura tripartită a funcțiilor în ansamblul societății. În scrierile Indiei Vedice ne sunt prezentate și triburile ariene, înscrise cert în categoria celor indo-europene, cuvintele și expresiile din sanscrita vedică referitoare la zei, cult, relații de rudenie sau administrarea societății, dând seama da o amploare a acestui element lingvistic care nu poate fi comparabilă cu aceea a popoarelor europene în general, decât poate cu cel persan, iar ideologia tripartită este observabilă la arienii vedici în mai multe aspecte ale culturii lor, reflectându-se și în sistemul de caste din viața socială, mai bine conturat decât clasele sociale la celelalte popoare indo-europene.

Pentru a surprinde specificul religiilor indo-europene, adică ceea ce le diferențiază de celelalte, vom aminti afirmația lui Jean Vertemont, după care, „*religiile indo-europene își dezvoltaseră miturile printr-o intensă folosire a metaforei*”, acestea fiind bazate „pe ciclul solar anual, pe ordinea immanentă a naturii”¹³, timpul lor fiind de concepție ciclică, iar zeii lor acționând conform unui simbolism cosmic. Același autor, pune în evidență reprezentarea zeilor indo-europeni, în cursul primului mileniu înaintea erei noastre sub forma unor persoane, în urma proceselor de

euemerizare, alegorizare sau corespondențe între macro- și micro-cosmos. El arată că zeii indo-europeni „erau totodată simboluri, adică semne plurivoce de valori și relații transcendente omului, dar nu și lumii, și agenți ai ordinii acestei lumi”¹⁴, calitate în care ei erau înzestrați cu voință și cunoaștere, formând în ansamblul lor „... un Tot, compus din toate elementele acestei ordini, cosmice, sociale, fiziologice și psihice, în același timp.”¹⁵ Toți acești zei formau religia indo-europeană, „... răspunzând cerințelor simțurilor, sufletului și spiritului, activând energiile, vorbind intim inimilor, adresându-se implicit rațiunii și inteligenței.”¹⁶

După Jean Haudry, religia indo-europeană comportă mai multe trăsături caracteristice: este politeistă, fiecare grup având o diversitate de culte specifice; este păgână, adică țărănească; tolerantă, ezoterică și inițiativă, având mituri și simboluri dar nu dogme; presupune fapte, nu credință; este o religie politică, fiind una a căpeteniilor și nu a preoților, fiind lipsită de fanatism. În cadrul acestei religii, după cum spune Jean Haudry, „... zeii sunt concepuți ca niște *ființe personale*, dar despre a căror natură nu se poate spune mai mult: după popoare și după epoci, ea este mai mult sau mai puțin apropiată de cea a omului.”¹⁷

Importanța problemei. Mai trebuie să delimităm importanța problemei pentru subiectul studiat și tratat aici. Un studiu de caz asupra Indiei vedice, relevă aspecte care prezintă o importanță deosebită pentru cercetarea

¹³ Jean Vertemont, *Dicționar al mitologiilor indo-europene*, Editura Amarcord, Timișoara, 2000, p. 13.

¹⁴ *Ibidem*, p. 15.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Jean Haudry, *Les Indo-europens*, Presses Universitaires de France, Paris, 1981, p. 71.

popoarelor europene, arienii vedici conturând trăsături esențiale ale indo-europenismului și furnizând indicii pentru viitoare cercetări, în urma cărora existența unui popor indo-european, cu o limbă și cultură definite și cu o patrie de origine clar delimitată, vor deveni poate mai mult decât o ipoteză, și anume o teorie confirmată și unanim acceptată. Pentru continentul european, va fi, de asemenea, relevantă elucidarea culturii existente pe acest teritoriu înainte de invazia indo-europeană, cultură din care, grație cercetătoarei Marija A. Gimbutas, dispunem de câteva elemente. Lăsând deschisă și această a doua problemă, menționăm că ea nu formează totuși obiectul studiului de față, fapt pentru care nu o vom adânci aici. Problema a fost tratată în decursul timpului de diverși savanți, apărând numeroase lucrări în domeniu. Dintre acestea, menționăm *Les indo-europeens* și *L'indoeuropeen* de Jean Haudry, *Origini indoeuropene* de G. Devoto, *În căutarea indo-europenilor* de J.-P. Malory, *Indoeuropenii și originile Europei* de F. Villar, *Enigma indo-europeană* de C. Renfrew. Despre India vedică au scris Georges Dumezil, *Mit și epopee*, Mircea Eliade, *Istoria ideilor și credințelor religioase*, A. L. Basham, *O istorie culturală a Indiei*, Jean-Marie Casal, *Civilizația Indusului și enigmele ei*, Gaston Courtillier, *Civilizațiile vechi ale Indiei*, Herman Goetz, *India. Cinci mii de ani de civilizație indiană*, Rene Grousset, *Civilizațiile Orientului. India*, P. Masson-Oursel, *India antică și civilizația indiană*, Louis Renou, *Civilizația Indiei vechi*, Louis Renou și Jean Filliozat, *India clasică* etc....

ZILELELE ACADEMICE ARĂDENE ediția XXXIV)

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad vernisaj la Castel Macea „Primăvara”, Artist Anca Hermenean. Despre parcursul plastic au vorbit profesorii pictori Ioan Kett Groza și Corneliu Artimon.

PRIMUL CLUB SPORTIV ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA – „GLORIA ARAD”

Puiu Emilian VALEA
*Secția Arad – Societatea Numismatică
Română*

Fiind astfel cea mai veche asociație sportivă românească din Transilvania imperiului habsburgic. Pe lângă scopul declarat de „instruire și delectare a tinerimii române prin sport” a mai avut un rol important de emancipare națională în condițiile dualismului austro-ungar. Primul președinte ales a fost Dr. George Crișan, care va fi secretarul Consiliului Național Român Central, organism politic care va pregăti Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, unde Sabin Moldovan va reprezenta prin ”credenționar” Clubul Sportiv din Arad. La reorganizarea din 16 mai 1920, adunarea generală va alege ”patroni de onoare” pe Vasile Goldiș, Ștefan Cicio-Pop și Ioan Suciu.

Secretar al clubului, antrenor și căpitan al echipei a fost ales Remus Moldovan, care va organiza primul meci de fotbal la 7 septembrie 1913 cu echipa Clubului ”Petru Maior” al studenților români de la Budapesta. La 17 mai 1914 joacă un meci amical cu ”Șiriana”, iar între 31 mai și 1 iunie 1914 participă la primul turneu sportiv românesc de la Orăștie, unde obține locul II la fotbal și locul I la atletism.

După primul război mondial se reorganizează, primind din partea primăriei în 1923 terenul care va fi transformat în ”Arena GLORIA”,

fuzionând până în anul 1932 cu echipa CFR, sub denumirea de ”GLORIA-CFR”. Între 1923 și 1941 activează - alături de AMEFA-în divizia A cu rezultate bune și meciuri de referință având în lot pe produsul acestor două decenii, jucători rămași în legenda fotbalului național ca Albiu, Henegar, Barbu I, Barbu II, Boșneag, Volintir, Lupaș, Neteda, Wechelt, Igna, Tudor, Dobra, Rohan, Pinte, Botău, Siboteanu, Drecin, Șiclovan, Hustig, Șimăndan, Munteanu, Codrean, Mercea, Caba, Nicola, Bodi, Lingurar, Faur, Duma, Mladin, iar între conducători pe Sever Miclea, Virgil Economu, Gheorghe Bozgan, Coriolan Lupșa și mulți alții a căror memorie va rămâne veșnic în sufletele gloriștilor.

Între 1945-1948 mai activează în divizia B cu aceeași denumire după care devine ”Progresul I.C.A.” până în 1968 când reprimește titulatura de ”GLORIA”.

Proces verbal al Adunării Generale de constituire a Clubului Sportiv Român „Gloria” Arad, care a avut loc în Cabinetul de lectură al Asociației Române din 24 august 1913.

Au fost prezenți: Ioan Moldovan, dr. Romul Veliciu, Dr. Gheorghe Crișan, Emil Veliciu, Moga Ioan, Sistarovițeanu Aurel Raicu, Remus Moldovan, Dimitrie Ștef, Adrian Lazăr, Silviu Hulber, Nicolae Moldovean, Coriolan Lupșa, Vasile Avram, Gheorghe Bogățean, Aurel Ciungan, Ion Clopoțel, Mihai Popovici, Sever Popoviciu, Ioan Șirianu, Eugen Ciorogriu, Gheorghe Andrei Goroiu, Aurel Rusu, Ioan Pinte, Gheorghe Ienciu, Ilie Ferdinand, Augustin Chirici, Moise Mrejea, Ioan

Cristea iar din partea Poliției, locotenent de poliție Antoniu Kovaci și Ioan Costa.

1. Dl. Dr. Emil Veliciu din fruntea Comitetului de tineri dornici de a cultiva sporturile spune că scopul este de a se întruni tinerimea română din Arad, îndemnați de a convoca această Adunare pentru alegerea Biroului și votarea Statutelor, reclamate de legiuitor.

În scopul acesta, salutând de bine venire și mulțumind celor prezenți pentru interesul manifestat, propun Adunării Generale și proclamă ca președinte pe Dl. Dr. Gheorghe Crișan, iar secretar pe Dl. Remus Moldovan.

2. Dl. Dr. Gh. Crișan, ocupând locul prezidențial mulțumește pentru încrederea pusă în el și prin cuvinte alese și însuflețitoare arată importanța sportului în viața socială de azi și declară Adunarea Generală deschisă conform ordinii de zi, dă citire proiectelor de Statute.

Proiectul de Statute citit și dezbătut punct cu punct, supune Adunării Generale, modificarea art. 16.

Comitetului i se încredințează dreptul special ca acei membri care au restanț taxele pe ultimele 3 luni, să fie șterși ca membri din club.

Statutele astfel modificate se aprobă, fiind însărcinat biroul a întreprinde pașii necesari pentru aprobare la Ministerul Ungar Regesc de Interne.

3. In baza art. 22 din Statutele prezentate, președintele va avea grijă pentru autentificarea Procesului Verbal, ca două persoane să fie aprobate ca bărbați de încredere: Emil Veliciu și Ioan Șiștarovițeanu.

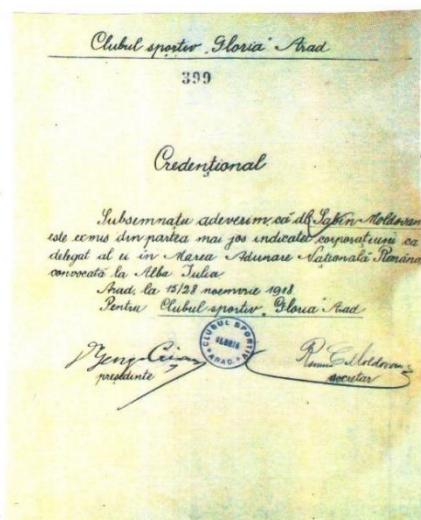
4. Conform ordinii de zi, se trece la constituirea biroului și a Comitetului

Adunării Generale conform propunerilor făcute de președinte și de constituire a unei comisii pentru a face propunerile necesare din care să facă parte Ioan Moldoveanu, Dr. Romul Veliciu și Aurel Ciungan. Președintele suspendă ședința (adunarea generală) timp de 10 minute.

5. Ședința se reia după cele 10 minute de pauză după referatul propus de Ioan Moldovan iar Adunarea Generală aclamă pe președintele Dl. Dr. Crișan Gheorghe ales pe viață ca președinte, pe Domnul Dr. Avram Săbeanu ca secretar, pe Dl. Remus Moldovean și Dimitrie Ștefanoviciu ca și casier, pe Eugen Ciorogariu, controlori Vasile Avram și Silviu Hulber, Dr. Alexandru Stoenescu, medic, Dr. Ștefan Tămășdan, economist Aurel Ciungan iar membrii în comitet, Domnii Dr. Emil Veliciu, Sava Sevic, Vasile Loga, Vasile Bolneu, Ioan Șiștarovițean, Ioan Pinte, Gheorghe Ferdinand, Andrian Lazăr, Nicolae Moldovan și Gheorghe Ienciu.

Ne mai fiind alte probleme, președintele mulțumește celor prezenți pentru încrederea avută, în alegerea lui, după care promite în mod solemn că va stăru cu toată bunăvoința pentru promovarea afacerilor Clubului și își exprimă în numele Adunării Generale de constituire, mulțumită Domnului reprezentant al Autorității civile, Antoniu Kovaci și tuturor celor prezenți pentru concursul dat pentru rezolvarea chestiunilor ordinii de zi și declară adunarea generală închisă.

Arad, data de mai sus
s.s. Dr. Gheorghe Crișan, Președinte
s.s. Remus Moldovan, Secretar
s.s. Dr. Emil Veliciu
s.s. Ioan Șiștarovițeanu, bărbat de încredere

Credenționalul cu nr. 399 pe baza căruia Clubul Sportiv „Gloria” a participat la Marea Adunare de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918.

- 1913 -

- 1918 -

Hampele celor două steaguri pe care sunt montate insignele de alamă aurită cu numele patronului spiritual al clubului I.P.S.S. Dr. Grigore Comșa, episcop al Aradului.

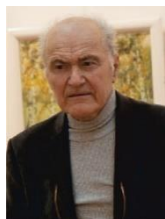
Steagul de la înființarea Clubului Sportiv „Gloria” Arad
- 1913 -

Cu acest steag clubul și conducerea lui au participat la Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.

AURELIAN BOLEA ȘI CAII APOCALIPSEI

Horia TRUȚĂ,
istoric, Arad

Există o credință adânc înrădăcinată în memoria tuturor popoarelor, potrivit

căreia, la origine, calul a țâșnit ca sângele în vine, galopând din bezna adâncurilor morții, din măruntaiele pământului, sau abisurile oceanelor.

Acest cal arhetipal, fiu al nopții și misterului, o manifestare a întunericului, este similar *Femeii cu coasa* din folclorul nostru. Datorită desei folosiri a lor în războaie, *Caii Morții* de cele mai multe ori, negri, apar din belșug în spațiul european și ca prevestitori ai dezastrelor. În *Apocalipsa*, ultima carte a Noului Testament, loc de întâlnire al tuturor simbolurilor biblice, care cuprinde revelația Sf. Ioan Evanghelistul din insula Patmos (anii 94-95), potrivit mărturisirii oraculare, desfacerea peceților e însoțită de evenimente însoțite precedate de apariția a patru cai, care purtau pe spinare personaje investite prin recuzită, cu o întreagă dimensiune fantastică, prefigurând *Sfârșitul Lumii* și instaurarea *Împărăției lui Dumnezeu*. Cel de pe primul cal, de culoare albă avea un arc și o cunună, simbol al Biruinței divine. Celui de al doilea, care se afla pe un cal roșu purta o sabie mare, având puterea să ia pacea de pe pământ, prin războaie distrugătoare. Cel de al treilea, cu un cântar în mâini, simbol al Foametei, stătea pe un cal negru, măsurând cu zgârcenie cerealele. Pe spinarea celui de al patrulea cal, de culoare gălbuie, se afla Moartea, căreia i s-a dat autoritatea să ucidă un sfert din populația pământului

(Apocalipsa 6;1-8).

Inspirat din acest text și fascinat de parabolele atribuite acestui animal ale căror simboluri sunt izvorul multor controverse, sculptorul Aurelian Bolea (n.1940, Sărățeni, județul Mureș), a găsit energiile prelucrării monumentale a temei, într-o viziune modernă. În 1983, a sosit la cea de a V-a ediție a Simpozionului de sculptură de la Căsoaia cu macheta compoziției, îndelung gândită și clarificată mental, pe care a transpus-o monumental în calcar de Viștea – Cluj.

Sunt prezentați trei cai, cu grumajii întinși în efortul galopului lor nimicitor, suflând parcă prin nările dilatate, fum și pucioasă. Solii calamităților (războaie, foamete, ciuma, anomalii climatice, fiare sălbatice, lăcuste, etc) sunt redați plastic, cu o simplitate uluitoare, dar de mare efect prin dinamismul compoziției. Volumele abia schițate ale personajelor, degajă roooooobustețe și unitate ideatică, mișcarea fiind sugerată prin liniile curbate ale conturilor aplicate pe rocă.

Caii Apocalipsei: Sculptură monumentală (190/210/120), calcar de Viștea – Cluj, autor, Aurelian Bolea, Căsoaia, 1983.

IMPORTANȚA ARADULUI ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA ANTISEMITISMULUI

Mihai HANDARIC,
teolog, Arad

Introducere

Importanța luptei împotriva antisemitismului, este dovedită și de faptul că

în prezent, suntem martorii unui război nefericit în Israelul, popor de la care ne vine numele de „antisemitism.” Este o dramă ce se

desfășoară sub ochii noștri, care a produs deja nenumărate pierderi umane și materiale. În plus, lumea este ținută sub tensiune, neștiind surprizele nedorite care se pot petrece în viitor în urma posibilei extinderi a conflictului la nivel internațional.

Civilizația creștină are legături strânse cu religia și cultura poporului evreu. Amintim faptul că Fondatorul creștinismului – Domnul Iisus Hristos, a fost evreu. Apoi, cartea sfântă a evreilor a fost încorporată în cartea sfântă a Creștinismului. Este vorba de prima parte a Bibliei, numită Vechiul Testament.

Antisemitismului se referă la sentimentul de ură față de poporul evreu, care face parte din popoarele semite, ce provin din Sem – unul dintre fiii lui Noe (Genesa 6:9-10; 9:18-19).

Antisemitismul în Biblie

Originea acestui termen o găsim în textul biblic. Este sentimentul de ură manifestat de egipteni față de fiii lui

Israel (Exod 1-2). De asemenea, cartea Estera are ca temă principală antisemitismul manifestat de Imperiul Persan față de evrei. Cartea Estera reprezintă și documentul oficial de înființare a sărbătorii Purim, care prezintă desconspirarea unui complot internațional la adresa evreilor, în secolul V î.H.

Antisemitismul este o temă frecvent întâlnită în Vechiul Testament. Termenul a ajuns să descrie ura nestăpânită transmisă din generație în generație împotriva „Poporul lui Dumnezeu.” Antisemitismul s-a manifestat frecvent de-a lungul timpului, la scară mondială.

Noul Testament prezintă manifestarea acestui sentiment de ură la Biserica - noul popor al lui Dumnezeu, reprezentat de Hristos și urmașii Săi, care proveneau și din alte popoare. Cele patru evanghelii prezintă procesul judecării lui Iisus Hristos – evreul, chiar de cei din neamul Lui. Aceștia au cerut condamnarea la moarte a lui Hristos. Sărbătoarea Paștelui din Creștinism comemorează condamnarea la moarte a lui Iisus, dar și învierea Lui. Romanii au continuat să îi persecute pe creștini până în anul 313 î.H., când împăratul Constantin cel Mare a emis așa numitul Edict de la Milano, prin care s-a acordat libertate de închinare religiei creștine în imperiu.

Originea termenului

Termenul a fost folosit pentru prima dată în secolul al XIX-lea, cu referire la incidentelor anti-evreiești de acea perioadă. Deși sentimentul antisemit este foarte vechi, suprapunându-se cu

originea poporului Israel, totuși cuvântul „semit” a fost inventat în secolul al XVIII-lea de cercetătorul german în studii orientale August Ludwig von Schlozer, în anul 1781, vorbind despre familia limbilor vorbite de urmașii lui Sem, unul din fiii lui Noe. El le-a numit *limbi semitice* (William Nicholls, *Christian Antisemitism: A History of Hate*, 1995, p. 329. Vezi și Ionel Schlessinger, „Despre Antisemitism,” în Marius Grec, Simona Stiger, Stelean Boia, Sorin Bulboacă, *Studia Iudaica Aradensis*, vol.2, 2006, p. 18-22).

În secolul al XIX-lea, istoricul naționalist prusac Heinrich von Treitschke a jucat un rol important în promovarea acestei forme de rasism. El a inventat fraza: „evreii sunt ghinionul nostru,” care mai târziu avea să fie folosită pe scară largă de către naziști. Cercetătorul evreu Moritz Steinschneider, a folosit pentru prima dată, în anul 1860, expresia „prejudecată antisemită,” referindu-se la ideea greșită a filosofului francez Ernest Renan care susținea că popoarele semite sunt inferioare popoarelor ariene (Robert S. Wistrich, *Antisemitism: The Longest Hatred*, 1994, p. xx).

În anul 1881, Enciclopedia Iudaică, folosește pentru prima dată termenul „antisemitism” ca sentiment al urii față de evrei, citând un reporter al ziarului *Allgemeine Zeitung des Judentums*, care aplica noul termen pentru a descrie ura față de evrei (*Allgemeine Zeitung des Judentums*, <https://sammlungen.ub.uni-frankfurt.de/cm/periodical>. Accesat 12 aprilie 2024.).

Aradul și definirea antisemitismului

Aradul are o contribuție importantă și în efortul de definire corectă a antisemitismului, care a fost semnalat la nivel național și internațional. Profesorul Marius Grec alături de colegii săi profesori de la secția de istorie a Universității de Vest Vasile Goldiș din Arad, observa că există confuzie în legătură cu definirea termenului, chiar la nivel politic internațional. El definește termenul ca referindu-se atât la evrei cât și la non-evrei: „Antisemitismul este o anumită percepție despre evrei, ce poate fi exprimată drept ură față de aceștia. Manifestările retorice și fizice de antisemitism sunt îndreptate către indivizii evrei sau non-evrei și/sau proprietatea acestora, către instituțiile și obiectele religioase ale comunității evreiești” (Vezi Marius Grec, Antisemitismul redefinit - ”Gazeta Evreiască” – Colecția anului 1942. Vezi și Marius-Ioan GREC, și Stelean-Ioan Boia, *O Istorie a Holocaustului European: Cazul României*, 2016, pp. 8-13)

Antisemitismul se referă la atitudinea ostilă față de evrei, discriminarea și prejudecățile referitoare la națiunea evreiască. Este o formă de rasism. Manifestarea antisemitismului s-a realizat în istorie în mai multe moduri. Putem vorbi despre ură față de anumite persoane aparținând națiunii lui Israel. Ne referim și la atacuri armate asupra acestei comunități, la progromuri organizate de poliție sau de bande de răufăcători.

De-a lungul istoriei, antisemitismul a cauzat nenumărate drame în rândul comunității evreiești. Fără

îndoială că punctul culminant al antisemitismului a fost atins la Cel de-Al Doilea Război Mondial, când Germania nazistă, care printre obiectivele principale, a inclus și exterminarea în masă a poporului evreu, fenomen cunoscut sub numele de „Holocaust.”

Considerăm că lupta împotriva antisemitismului ar trebui să fie una din prioritățile lumii noastre, ținând cont de războiul care are loc în prezent între evrei și palestinieni – mai exact organizația paramilitară Hamas (Robert S. Wistrich, *Antisemitism: The Longest Hatred*, Schoken Books, 1994, p. 289-324. Consultă și „Sondajul FRA privind discriminarea și infracțiunile motivate de ură îndreptate împotriva evreilor din statele membre ale UE - 8 noiembrie 2013.”

Antisemitismul în Evul Mediu și în Perioada Modernă

Oficial, istoria masacrelor împotriva evreilor în Evul Mediu, este marcată de masacrele împotriva evreilor în Țara Rinului, care a fost realizată de bande de organizate de francezi și germani care erau parte din armata Primei Cruciade împotriva musulmanilor din anul 1096. Aceste masacre sunt considerate ca primele conflicte organizate împotriva evreilor, care au culminat cu Holocaustul la jumătatea secolului al XX-lea (William Nicholls, *Christian Antisemitism*, 1995, p. 229-245, 338. Albert S. Lindemann, Richard S. Levy, *Antisemitism: A History*, 2010).

Ulterior, regele Edward I al Angliei, a emis pe 18 iulie 1290 un Edict de expulzare a tuturor evreilor din Regatul Angliei (Robert S. Wistrich,

Antisemitism..., 1994, p. 59). Au avut loc de asemenea masacre împotriva evreilor la Barcelona – Spania, Basel, Aragon, etc. Între 1348-1351, la Strasbourg, în perioada pandemiei de ciumă, cunoscută ca Moartea Neagră, au fost arși de vii 2000 de evrei, exact în ziua de Sfântul Valentin – pe 14 februarie 1349.

În secolul al XIX-lea Odesa este cunoscut ca orașul în care au fost inițiate primele progromuri. În urma executării patriarhului ortodox grec Grigorie al V-lea, în anul 1821, au fost uciși 14 evrei, în semn de răzbunare (Patricia Herlihy, *Odessa: A History, 1794-1914*, Harvard, 1986, p. 97-98). În perioada 1881-1884, în Rusia au avut loc peste 200 de asemenea masacre, inclusiv la Kiev și Varșovia. Evreii au fost acuzați că au participat la complotul împotriva asasinării Țarului Alexandru al II-lea.

În secolul al XX-lea, revenind la Arad, trebuie să menționăm că în perioada interbelică, când s-a petrecut Holocaustul, Aradul a dat dovadă de reținere în manifestarea antisemitismului. Deși efectele antisemitismului s-au resimțit și în Arad, totuși locuitorii cetății de pe Mureș au avut o atitudine favorabilă față de comunitatea evreiască. În felul acesta ne explicăm și emigrarea de-a lungul timpului a multor evrei în zona Aradului!

Evreii în Arad în perioada interbelică

Vorbind despre situația comunității evreiești din Arad, din perioada interbelică, vom observa că chiar dacă locuitorii Aradului au avut în general o atitudine favorabilă față de evrei, totuși politica țării influențată de

situația internațională, și mai ales pentru că o vreme a fost aliată cu Germania nazistă, a afectat profund și comunitatea evreilor din Arad.

Între anii 1900 și 1910, evreii în Arad erau o comunitate puternică, reprezentând peste 10% din totalul populației orașului. Aflându-se într-un context multiethnic alături de români, maghiari, germani, slovaci, etc, evreii au reușit să se dezvolte („Comunitatea evreiască din Arad în secolul al XVIII-lea”).

Formând o comunitate puternică, evreii au reușit să protesteze împotriva politicii naziste, prin inițiativele pe care le-au avut. Cu toate acestea mai mulți evrei și din Arad au suferit datorită politicii țării din această perioadă. Este vorba despre consecințele dramatice ale progromurilor, deportărilor și ale lagărelor de exterminare în masă (Auschwitz, Birkenau, etc).

În perioada interbelică legile statului român cu caracter antisemit, precum și dictatura instaurată de regele Carol al II-lea, în 1938, a avut consecințe negative și asupra evreilor din Arad. Evreii au reușit să lupte împotriva politicii naziste prin reprezentanți de seamă ai comunității evreiești din cetate („Comunitatea evreiască din Arad în secolul al XVIII-lea,” p. 12-15). Demnă de menționat este familia Neuman din Arad, care a luptat pentru stoparea deportării evreilor din Arad în Transnistria, și a susținut financiar evreii sărăciți prin pierderea moștenirilor și a locurilor de muncă, etc.

Cu toate acestea și în zona Aradului, între 1940-1944, evreii au fost îndepărtați din toate domeniile vieții

publice și economice. Și-au pierdut proprietățile, au fost dați afară din serviciu. Evreii din județ au fost obligați să-și părăsească locuințele (din Curtici, Pâncota, Păuliș, etc.), fiind strămutați din alte zone în orașul Arad. În anul 1941 au strămutați un număr de 1600 de evrei din județ, în Arad, aglomerând cartierul evreiesc. În unele localități din județ, bărbații evrei au fost siliți să presteze muncă de sclav. Copii au fost dați afară din școli, au fost batjocoriți, bătuți și jefuiți.

Contribuții arădene la cunoașterea antisemitismului în România interbelică

La nivel național și internațional, românii nu fac excepție, deoarece au fost implicați în conflicte antisemite. Rememorarea dramelor antisemite din perioada interbelică, vizează în mod direct și armata română. Ne reamintim de masacrarea a peste 25.000 de evrei, la Odesa, față de care este responsabilă armata română, care a fost o perioadă parte din *Blocul Puterilor Axei* alături de Germania nazistă.

Acest subiect este analizat în detaliu de către istoricul Emanuel Grec în conferințele, cărțile și publicațiile pe care le-a scris. Teza lui de doctorat susținută la Universitatea de la Heidelberg analizează acest subiect. Ea este intitulată: „The Perpetrators of the Odessa Massacre: War-Crimes Trials in Postwar Romania (1944-1948).” Emanuel Grec face analiză detaliată și complexă a situației evreilor masacrați în Odesa în anul 1941 (Emanuel Grec, „THE ODESSA MASSACRE AND ITS PERPETRATORS:... în www.academia.edu.). Vorbește despre

comportamentul armatei române care controla orașul în acel timp.

Emanuel Grec scoate în evidență responsabilitatea conducătorilor armatei, dar și complicitatea uneori tacită a indivizilor, prin acceptarea deciziilor armatei și lipsa de reacție împotriva acțiunilor antisemite ale armatei implicate în tragicul eveniment, care a dus la moartea a 25 000 de evrei (Emanuel Marius Grec, interviu „Masacrul de la Odesa din 1941,” la *Radio France International*)! O asemenea abordare poate contribui la prevenirea viitoarelor drame antisemite. Fiecare individ este chemat să constientizeze responsabilitate personală față de deciziile greșite ale unor lideri! Nu pot fi acuzați doar pe naziștii.

Soluții împotriva antisemitismului în Arad

Și la acest capitol, reprezentanții Aradului au fost activi și creativi. Îl vom reaminti pe profesorul Marius Grec care prin inițiativele sale, a făcut și face eforturi deosebite pentru a conștientiza Aradul, România dar și întreaga comunitate internațională în legătură cu pericolul antisemitismului. El este membru fondator și *Director al Centrului de studii iudaice al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad* (Marius Grec, „Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad - “*Studia Iudaica Aradensis*,” V/ 2017, în www.academia.edu). Conferințele anuale cu ocazia zilei Holocaustului – informează reprezentanții lumii academice și membrii ai comunității arădene în legătură cu această problemă. Îi are în vedere în special pe tineri – elevi ai

liceelor, care participă ca invitați la aceste conferințe („Ziua Holocaustului...” în Marius Grec, Simona Stiger, Stelean Boia, Sorin Bulboacă, *Studia Iudaica Aradensis*, vol.2, 2006, p. 7, 18-22).

Cărțile, studiile, articolele și interviurile domniei sale în domeniul antisemitismului, au avut și au un rol deosebit în informarea și conștientizarea opiniei publice arădene, dar și la nivel național și internațional, cu privire la pericolele acestui tip de rasism. Însăși campania de informare prin căile amintite, precum și conștientizarea maselor, reprezintă soluții ce pot contribui la stoparea antisemitismului. Exemplul personal de care dă dovadă, prin munca neobosită depusă în acest scop reprezintă un model de inspirație.

Centrul de Studii Interculturale și Interconfesionale din cadrul Universității „Aurel Vlaicu”

În lupta împotriva antisemitismului s-a implicat activ și *Centrul de Studii Interculturale și Interconfesionale* din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad (CSII), condus inițial de profesoara Adriana Vizental, care a colaborat strâns cu reprezentanții comunității evreiești din Arad.

Ulterior între 2018-2021, poziția de director a centrului CSII a fost deținută pentru scurtă vreme și de regretatul profesor Corneliu Constantineanu care era și coordonatorul programului de Teologie Penticostală Didactică din Arad. Fostul director al centrului, profesoara Adriana Vizental de naționalitate evreiască, l-a susținut pe noul director, mediind stabilirea unei relații apropiate între el și Președintele

comunității evreiești din Arad din acea vreme - domnul ing., Ionel Schlessinger. Abilitățile profesorului Constantineanu de a dialoga cu semenii au fost demonstrate și de alegerea subiectului tezei de doctorat pe care a susținut-o la Universitatea din Leeds, intitulată: „Trăiți în pace – o teologie a reconcilierii în Romani” - 2013 (Corneliu Constantineanu, *The Social Significance of Reconciliation in Paul's Theology...* T&T Clark Continuum, 2010). Dragostea sa față de semeni l-a ajutat să se apropie de inimile oamenilor indiferent de confesiune sau etnie.

În prezent poziția de președinte a comunității evreilor din Arad este domnul Raoul Vizental, fiul fostei directoare a CSII, doamna Vizental. Domnul Vizental se implică activ în lupta împotriva antisemitismului, participând la toate evenimentele organizate în acest scop, atât la nivel local, de către reprezentanții *Centrului de Studii Iudaice și Antisemite* condus de profesorul Marius Grec cât și la evenimentele naționale și internaționale organizate cu acest prilej („Președintele evreilor din Arad, îngrijorat de rudele din Israel: Au atacat civili, să omoare cât mai mulți oameni,” din *Ziarul Adevărul*, publicat în 09.10.2023).

Atisemitismul și răstignirea lui Hristos

Pe baza definiției antisemitismului propusă chiar de Guvernul României, vom spune că sentimentul de ură a fost îndreptat chiar de comunitatea evreilor împotriva lui Hristos (*Guvernul României – RAPORT DE ETAPĂ.. „Prima Strategie națională pentru*

prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021- 2023, p. 5, în Guvernul României, www.gov.ro). Am putea spune că Fondatorul Creștinismului Domnul Hristos reprezintă calea de tranziție de la ura față de evrei la ura față de alte popoare. Hristos ca evreu a fost condamnat chiar de evrei în colaborare cu romanii, reprezentați prin guvernatorul de atunci Pontius Pilat. Ura față de Hristos s-a transformat în ura față de urmașii Săi. Noul Testament ne informează că Hristos a fost condamnat la moarte, prin anii 30 d.Hr (Ioan 18-19).

Însă, atitudinea pe care a avut-o Domnul Hristos față de cei care L-au arestat, L-au badjocorit, și L-au condamnat la moarte prin răstignire, este modelul suprem de comportament față de dușmani.

Atât Vechiul Cât și Noul Testament prevestesc (profețesc) despre suferințele, condamnarea și moartea lui Hristos, ca parte a planului de salvare a umanității corupte și violente. Totuși Biblia îi consideră responsabili pe cei implicați în judecarea, badjocorirea și condamnarea la moarte a lui Hristos.

Dar profetul Isaia spune că suferințele lui Hristos au adus vindecarea și salvarea umanității. Este vorba despre soluția alternativă oferită de Scriptură la ură, violență și crimă. „Disprețuit și părăsit de oameni, om al durerii și obicinuit cu suferința, era așa de disprețuit că îți întorceai fața dela El, și noi nu L-am băgat în seamă. Totuș, El suferințele noastre le-a purtat, și durerile noastre le-a luat asupra Lui, și noi am crezut că este pedepsit, lovit de

Dumnezeu, și smerit. Dar El era străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru fărădelegile noastre. Pedepsa, care ne dă pacea, a căzut peste El, și prin rănilor Lui sîntem tămăduiți”(Isaia 53:3-5).

Ura și violența oamenilor a fost transformată în Creștinism în calea pentru salvarea umanității căzute. Prin exemplul pe care l-a dat, Hristos a oferit oamenilor o altă cale de a acționa, și anume: prin iubire.

Hristos i-a învățat pe ucenicii Lui să întoarcă ura manifestată de semenii importiva lor, în dragoste față de ei și să accepte sacrificiul de sine. Creștinii din primele veacuri au răspuns la ura din partea dușmanilor, la prigoană și la martiraj, cu dragoste față de cei pe care i-au urât. Hristos îi învăța pe ucenici să nu se răzbune pe cei care îi urăsc, ci să le facă bine.

El Îl oferă ca model de comportament pe Dumnezeu Tatăl, care face să răsară soarele și peste buni și peste răi (Matei 5:38-48). Exemple sfaturi și de modele de credincioși care au reacționat în felul acesta sunt prezentate în mai multe pasaje biblice (Faptele Apostolilor, 1Pet 4:12-19, Apocalipsa 6:9-11).

Învieria - soluția biblică la ură

Din nefericire, nu putem trece cu vederea faptul că în istoria comunității evreiești, multe din nedreptățile și dramele importiva evreilor, au fost realizate de popoare și lideri care erau de religie creștină, al căror Fondator un evreu – Domnul Iisus Hristos, născut din sămânța lui David (Romani 1:3-4). Paradoxul multor creștini în istorie este că deși au fost învățați de Hristos evreul

să își iubeasca dușmanii, ei au acționat exact importiva învățaturii Sale.

Hristos i-a învățat pe creștini în Scriptură, nu numai să nu întoarcă semenilor rău pentru rău, ci să facă bine celor ce îi urăsc și să se roage pentru cei care îi prigonesc (Matei 5:38-48). Privind în Scriptură vom observa că, în istorie, creștinii nu au respectat învățătura referitoare la a răspunde răului cu dragoste, pentru că pentru ei au ignorat învățătura lui Hristos referitoare la înviere!

Hristos a răspuns la ură cu dragoste, chiar și când era pe Cruce, pentru că avea perspectiva învierii. El le-a spus ucenicilor de nenumărate ori că El va învia și că va fi o înviere a lor (Luca 24:44-46).

Un model de creștin care a învățat să răspundă urii cu dragoste a fost apostolul Pavel. După întâlnirea cu Hristos cel înviat pe Drumul Damascului, Pavel a devenit din persecutor al creștinilor în persecutat! El a înțeles secretul învierii. În Filipeni 3:10 spune că obiectivul vieții lui, după întâlnirea cu Hristos a fost: „Și să-l cunosc pe El și puterea învierii Lui și părtașia suferințelor Lui, și să mă fac asemenea cu moartea Lui; ca să ajung cu orice chip, dacă voi putea, la învierea din morți” (Fil 3:10-11).

Dragostea creștinilor față de dușmani a fost considerat unul din motivele înmulțirii numărului de creștini în primele veacuri de prigoană. Tertulian un jurist păgân din Africa de Nord, asistând la mai multe procese de condamnare a creștinilor la moarte, a ajuns să se convertească la Creștinism. A rămas memorabilă afirmația lui: „Sângele martirilor este sămânța creștinismului!”

Statistici șocante ale consumului global de apă

Roxana ISTUDOR,
jurnalist, București

Apa cea de toate zilele este ceva de la sine înțeles – puțini oameni se gândesc în mod conștient că au nevoie de acest lichid vital pentru absolut tot ceea ce fac, în final chiar pentru a trăi. Această

abordare a generat, în era

consumerismului, statistici de-a dreptul șocante ale consumului de apă, care, pe de o parte, este absolut necesar, iar pe de altă parte denotă o lipsă majoră și periculoasă de preocupare pentru această resursă despre care ONU afirmă că ar trebui să fie un drept al omului.

O fermă depășește necesarul orașului Las Vegas; 11,4 litri pentru... o migdală

Fermele au nevoie de apă pentru a crește culturile și acesta este un domeniu care poate fi considerat o utilizare rezonabilă a apei. Dar există și câteva statistici cel puțin interesante cu privire la utilizarea apei - în timpul unei investigații din 2022, s-a descoperit că o singură familie care deține zone mari de teren agricol în SUA folosește mai multă apă decât întregul oraș Las Vegas - terenul agricol al familiei Abbati a „înghițit” sute de milioane de litri de apă pentru producția dintr-un singur an. Tot în dreptul producției alimentare se poate menționa „costul” în apă al unei singure migdale: 11,4 litri de apă, potrivit unei cercetări publicate de Science Direct.

Cantitatea totală de apă de care California are nevoie pentru a cultiva toate migdalele pe care statul le exportă într-un singur an ar putea furniza apă pentru toți locuitorii și toate utilizările din metropola Los Angeles timp de trei ani. Cultivatorii de migdale însumează aproape 10% din tot consumul de apă al statului într-un an. Un calcul simplu, estimativ, al apei necesare pentru cele 1,2 milioane de tone de migdale recoltate în sezonul de vegetație 2022/2023 ar duce la cifre amețitoare...

7,5 miliarde de litri pentru terenurile de golf – 7.000 de litri pentru o friptură

Dar măcar migdalele sunt recomandate de nutriționiști ca gustări sănătoase... Ce se întâmplă însă când terenurile de golf, distracția numărul 1 a miliardarilor, înghit miliarde de galoane de apă pe zi? Se estimează că aproape 40.000 de terenuri de golf au fost deschise în 206 țări de pe glob - SUA au cele mai multe, peste 16.000. Câtă apă este folosită pentru a întreține iarba impecabilă a sportului bogaților? O estimare a calculat că este nevoie de aproximativ 7,5 miliarde de litri de apă pentru a întreține toate terenurile de golf din lume în fiecare zi.

La rândul său, amprenta de apă medie globală a cărnii de vită este uriașă.

Cea mai mare parte (98%) din apă este folosită pentru a uda iarba, hrana pe care o consumă bovinele de-a lungul vieții. În SUA, s-a calculat că pentru a produce o friptură este nevoie în medie de aproape 7.000 de litri de apă.

140 de litri pentru o rolă de hârtie igienică; 22,7 milioane de litri pentru cafele Starbucks

95% din apa care intră în casele oamenilor ajunge la canal. Și nu toate statele au reușit ceea ce a reușit Israelul, reciclarea a 80% din apele uzate și refolosirea acestora în agricultură. Ca urmare, în majoritatea țărilor, națiunile pur și simplu irosc apa, într-o măsură mai mare sau mai mică.

O altă statistică șocantă a consumului de apă este necesarul pentru realizarea unei role de hârtie igienică: 140 de litri de apă. Aceeași rolă necesită, de asemenea, 1,3 kilowați/oră de electricitate. Utilizarea anuală a hârtiei igienice în SUA „înghite”, potrivit unei estimări aproximative, 1,79 trilioane de litri de apă

Ecologiștii atrag atenția că lumea se confruntă cu o criză iminentă a apei, din cauza exploatarei necontrolate. Abordarea oamenilor față de utilizarea apei dulci este că aceasta va fi întotdeauna disponibilă și va continua să vină. De exemplu, în 2008 s-a descoperit că faimoasa companie Starbucks le-a ordonat angajaților să mențină o chiuvetă în funcțiune non-stop, pentru a spăla pahare, farfurii etc., ca să se economisească timp. S-a estimat atunci că totalul de apă risipită la nivel mondial la punctele de vânzare Starbucks ca urmare a acestei politici a fost de 22,7 milioane de litri, mai mult decât suficient pentru a satisface nevoile unei națiuni ca

Namibia. Doar că apa nu este o resursă infinită: experții avertizează că până în 2030, cererea globală de apă dulce va depăși oferta. Foarte puțin dispuși să se gândească la lucruri negative, oamenii nu-și imaginează ce s-ar întâmpla dacă peste acești câțiva ani vor merge după apă la magazin și n-o vor mai găsi... sau va începe să aibă un preț ca al aurului...

- Un tricou necesită 2.700 de litri de apă
- O pereche de pantofi din piele necesită 8.000 de litri de apă
- O pereche de jeans necesită 11.000 de litri de apă
- Potrivit datelor Fundației Ellen McArthur, industria textilă consumă 93 miliarde de metri cubi de apă în fiecare an

Foto: unsplash.com

**IUBIRI CU REPETIȚIE
PE RIO COSTA
PROF.DR. DORIN N. URITESCU A
SCOS DE SUB TIPAR A DOUA
EDIȚIE DE BALADE EROTICE „PE
RIO COSTA”**

Vasile FILIP,
jurnalist, Arad

Când l-am conșcut (telefonic), în urmă cu peste doi ani, pe prof. dr. acad. Dorin Uritescu, aveam să primesc de la el patru cărți parcă venite din cele patru puncte cardinale: „**Firmituri literare**”, un buchet cu povești pline de tâlc, din diverse spații și timpuri, spuse de oameni ai locului din Vinerea (satul natal al autorului); „**Pe Rio Costa (balade erotice)**”, în care Dorin N. Uritescu se „spovedește” (în versuri) despre aventurile lui de dragoste din anii tinereții; „Pentru o lectură adevărată și o percepere corectă a temei”, o lucrare de critică literară cu interpretări noi, inedite, excelent documentată; și „**<MATO-GROSSO>-ul**

social și politic postrevoluționar”. O carte dedicată jurnalismului și jurnaliștilor, un pamflet acid despre perioada postdecembristă.

Zilele trecute, domnul profesor mi-a trimis o nouă ediție a volumului „**Iubiri pe Rio Costa**”, în care, după cum mărturisește, „au fost adăugate și noi balade, presărate cu aspecte economice, sociale și politice din perioada dictaturii comuniste, 1957-1964”.

Prin file de amor

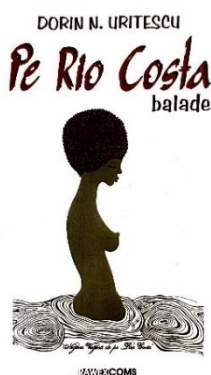
Am recitat cu plăcere povestirile junelui din Vinerea, în versurile pline de candoare și umor, din „episoadele” de

amor cu soția vânătorului, cu frumoasa Constanța „Fata de <după grădini>”, cu „Fata de <Pe deal>”, ce avea „sânii mici”, „dar tari ca piatra de râu”; cu „Regina oilor”, cu Delia, „studenta plină de temperament”, cu Laura, Morărița, Katia (profesoara de rusă), Bianca...

Și am râs iarăși de aventurile poetului – un Casanova local - cu nomenclaturistele vremii, care se temeau mai tare de partid decât de bărbați: „Și c-un glas stins, pe un tot ispășitor/M-a rugat să nu spun nimănui nimic / Să nu se audă la partid, să aibă vreo consecință / S-o critice, sancționând-o, la raion în ședință” („**Secretara de partid**”). Sau cât de focoase se arătau, ca în „**Pe Rio Costa cu**

activista de partid”: „M-a uimit jocul erotic sălbatic, care-a urmat./ La ce artificii, activista de partid s-a datat, /Abandonându-mi-se toată în brațe-a stigmat; / Rupe-mi bluza!.. Mușcă-mă pe gât! / Zgârâie-mă pe față!... Înjură-mă urât!... / Smulge-mi fusta!... Bate-mă măr!... / Dă-mi palme!...Trage-mă de păr! / Ia-mă de urechi!... Mai cu ambiție!.../ Pune-mi cătușe!...

Du-mă la miliție!.../ Sugrumă-mă lent!.../ Citește-mi statutul!.../ M-am speriat când am înțeles că-i abia începutul./ Am ajuns și la punctul culminant, c-o ținuse boala!/ Când mi-a cerut în extaz: Cântă-mi Internaționala!/ Și mă gândeam dacă o s-o țină așa sminteala/O să-i cânt Internaționala, mărșul lor imn/Adecvat situației: prin sex s-o-nfăptuim!/Că poate-i producea starea de erotism/Ripostând sexual la atitudinea anticomunistă / Ca o adevărată, vigilentă activistă / Și-atunci am grăbit cum am știut deznodământul, / În momentul când mi-a cerut să iau cuvântul. /A fost ce-a

fost dar și postludiul m-a surprins;/ Ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut, s-a uitat la ceas / La ora unu am ședință de analiză, te las, / Am văzut, suntem pentru amândoi, e unanimitate! / Deci, mâine avem ca sarcină să muncim mai departe.”

Iubirea, floare rară

Dar, de această dată, mă voi opri doar la o poezie „<Nufărul> vânat de pe Rio Costa”, o poezie erotică dar și de meditație (chiar dacă, ambele, aproape la vârsta ingenuității infantile).

Poezia se deschide într-un peisaj mai degrabă de groază decât romantic: „Mlaștină întinsă între Rio Costa și Mur/Înșesată de trestii multe și groase,/Cu buturugi putrezite și rădăcini de sălcii întoarse/Cuprinsă într-o vegetație dezlănțuită de jur-împrejur”, atmosferă motivată de poet pentru că aici se ascundea „o floare de noapte – culoarea putredului - /Apariție bizară, din hoinărelile cugetului,/Numai câțiva boboci din zece în zece ani”. Pentru că dragostea cere sacrificii, chiar dacă „În jurul ei colcăie-n baltă, șerpi, țipari și varani/ E de-un farmec deplin și de-o mare bucurie a vederii/ Unică, Floarea-Ispitei, râvnită, Floarea Venerei”, el își invită iubita în acest spațiu fermecat („Acolo am dus-o într-o noapte de sărbătoare/Pe cea mai ascunsă dintre iubirile mele./O vrăjitoare cu dorințe arzătoare/Și farmece dulci, pentru bolile grele”). Triumfător, poetul încheie această parte misterioasă („Am cules florile Ispitei în pripă/Neforțând mersul ursitei o clipă./Ne-am retras atenți înapoi,/Se clătina mica luntre cu noi/Împinsă din adâncurile murdare/ De spiritele bălții colcăie-n noroi,/De suflete îndrăgostite, să le rețină avere”) trecând în tărâmul iubirii („Cu trupul de creolă întins pe pietre late de râu”). Și are bucuria împlinirii: „I-am prins din florile

ispitei. un brâu./Pe cap i-am împletit o cunună/Era ca o zână-de-noapte pe lună”... Urmează, firesc, săruturi, îmbrățișări și trăirea pătimașă: „Luceafărul de dimineață cobora în pripă/Când ne-am descleștat din strânsoarea îmbrățișării/Ni s-a părut că nu trecuse decât o clipă./ Deși petrecusem, toată noaptea, vrăjiți de Floarea Chemării”.

Doar că, după o scăldătoare în apă rece, junele amarez „înviat și liniștit”, observă că „Pe patul de pietre rămăsese numai cununa”. Și dispariția iubitei, pe care o constată cu tristețe („De atunci nu ne-am mai auzit/Întrebătoare, răscolitoare șoaptele/Purtătoare de dor, rostite întruna...”) îi declanșează marea meditație: „Aceasta-i **enigma femeii**, dacă are vreuna!”. Cum a plecat frumoasa fără să-i spună o vorbă? Aastă întrebare nu îi dă pace, îl roade. Se gândește: care o fi enigma? Dar tot el se consolează: „dacă are vreuna” (probabil iubita era fecioară, ori măritată și, în ambele cazuri, nu ar fi vrut să se afle în sat de Aventura ei). Poate de aceea, tot el dădea un posibil răspuns, într-un alt vers, când o numește „cea mai ascunsă dintre iubirile mele”.

Dragostea, la mare preț

Ce aş putea să mai spun despre ediția a doua a volumului „Pe Rio Costa”? Nu aş avea decât să reafirm că, pentru Dorin N. Uritescu, întoarcerile acasă înseamnă tot: „Rio Costa, spațiu de dor și mister,/Unde toate durerile vieții pier,/ Unde se nasc bucurii de neuitat/Și păcatele-n iubire-s de neiertat...”. Și cum aş putea să închei , într-un ton mai vesel, această privire spre noul volum al domnului profesor? Poate constatând că poezia lui erotică s-a vândut foarte bine Că, altfel, cum ar fi scos o nouă ediție când, să tipărești o carte, te costă mai mult decât o iubire de-o vară...

IOȚA, „SINUCIGAȘUL ÎN SERIE”, A ATACAT DIN NOU, LUNI, PODUL TRAIAN

Vasile SĂRĂNDAN,
jurnalist, Arad

P(r)oza zilei:

Cele 15 minute de glorie ale lui IOȚA deasupra Podului TRAIAN

După ce a tras ceva la măsă, lui **Ioța**, celebrul „sinucigaș în serie” i s-a pus din nou pata în ziua de luni, 03 Iulie 2023, să se mai „*sinucidă*” o dată (a se citi: să se dea în spectacol) în fața arădenilor pe **Podul Traian**, la fel cum a procedat și-n alte dați. Evenimentul de azi nu este decât o copie la indigo, un ”Deja vu” a ceea ce exotical personaj experimentează periodic, după cum vă puteți da seama singuri:

Cele 15 minute de glorie ale lui IOȚA deasupra Podului TRAIAN

Luând în serios vorbele artistului pop american Andy Warhol care, trăgând odată și el ceva mai zdravăn pe nas, a postulat că fiecare pământean are dreptul pe planeta asta la 15 minute de celebritate, arădeanul Iosif Nagi (cu nume de scenă IOȚA) și care, după păreri autorizate, n-ar fi nici el tocmai zdravăn la cap, în seara de sâmbătă, 23 mai, s-a cocoțat pe scheletul de metal de deasupra Podului TRAIAN și a-nceput să mianune, urle, zbiere, cânte, baune ca toți dracii.

În nici un sfert de oră la fața locului au sosit Pompierii, Jandarmii, Poliția, Salvarea, ba chiar și SRI-ul și-a trimis discret observatorii. Locuitorii din blocurile de pe malul drept al Mureșului, romii, pirandele și puradeii de pe malul stâng, petrecăreții de la nunțile ce tocmai se petreceau la cele două hoteluri din vecinătate, plus cameramanii, fotografii și jurnaliștii locali, cu toții voiau să prindă

neaparat momentul când Icar de Aradul Nou își va lua zborul... Iar la indicația expresă a ministrului de interne, Gabriel Oprea, ce ținea tot timpul legătura telefonică printr-un agent sub acoperire, aflat la locul faptei în interes național, desigur, curentul electric pe pod fu întrerupt și râul fu împânzit, literalmente, cu bărci gata să-i dea zburătorului primul ajutor.

Așa că IOȚA al nostru, cocoțat pe parapete, simțea și el odată-n viață censeamnă să ai instituțiile statului, plus mulțimea de gură-cască, la picioarele tale. Negociatorii și psihologii poliției au încercat în zadar să-l momească să coboare jos, printre semeni, căci Iosif N., pardon IOȚA se urcase blindat cu mai multe peturi și își savura acum poziția „sufulcând” bere după bere.

Și totuși, asemenea lui Lucifer, ce s-a înălțat la un moment dat până la Ceruri și lui IOȚA trufia aceasta i-a fost în cele din urmă fatală, căci, după vreo oră bună, berile începură să își facă efectul și să preseze asupra prostatei și eroul nostru fu nevoit să coboare de bună voie, strângând din dinți și ținându-se cu o mână de șliț, că doară nu era să se lase să fie filmat și dat la televizor făcând din vârful Podului TRAIAN pipi pe lume !!!

P(r)ozeur: Vasile de Zărand

LEONTIN GHERGARIU – UN NĂDLĂCAN PE TĂRÂMURI CULTURALE TRANSILVANE

Gabriela Adina MARCO,
dr. Complexul Muzeal Arad

*„Muncind, nu m-am gândit nici la
succese, nici la recompense materiale.
Am crezut că îmi fac numai datoria de
fiu al poporului meu.”*

Leontin Ghergariu

Leontin Ghergariu¹⁸ s-a născut în
13 ianuarie 1897, la Nădlac și a trecut la
cele veșnice în 11 iunie

1980, la Cluj-Napoca. Tatăl său, Ioachim
Ghergariu, era preot
greco-catolic în
parohia Nădlac, iar
mama sa, Leontina, era

fiica preotului greco-
catolic Ignățiu Szilagy, paroh în
Terebești, județul Satu Mare. La scurtă
vreme după nașterea lui Leontin, familia
s-a mutat pe plaiuri sătmărene. S-a
căsătorit cu Lucia, născută Cupcea,
profesoară de educație-fizică, ce a activat
pe țărâm social, filantropic și cultural,
fiind membră a Crucii Roșii din Cluj-
Napoca pe perioada celui de-Al Doilea
Război Mondial.

A urmat Liceul „Samuil Vulcan”
din Beiuș (1915), apoi Seminarul

Teologic greco-catolic din Blaj (1918),
după care a făcut studii universitare de
literatură și filosofie la Cluj-Napoca
(1920-1924).

Student al Facultății de drept din Cluj.
(1919)

Sursa S.J.A.N. Sălaj – Colecția personală
Leontin Ghergariu

A fost un pedagog și profesor
apreciat, activând la Blaj (1919-1920) și
Cluj-Napoca (1920-1923), ca profesor
secundar suplinitor, profesor secundar la
Careii Mari – la Liceul „Vasile Lucaciu”
(1923-1924), Zalău (1925-1940), Arad
(1940-1945), Cluj-Napoca (1945-1946 și
1948-1950). Între 1946-1949 a fost
inspector apoi inspector general al
învățământului școlar regional din Cluj-
Napoca. A fost numit profesor emerit din
1965. În urma aplicării Dictatului de la
Viena, Leontin Ghergariu revine pe
meleagurile natale, fiind profesor la

¹⁸ Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor
români. Autori. Publicații periodice.
Instituții. Mari colecții. Bibliografii.
Cronologie*, ed. III, București, edit. Saeculum
I.O., 2006, p. 421; Doru E. Goron, „Figuri de
intelectuali sălăjeni: Leontin Ghergariu

(1897-1980)”, în *Acta Mvsei Porolissensis*
(Zalău), 1981, nr. V, pp. 737-742; Vasile
Brebănuș, „Leontin Ghergariu (1897-1980)”, în
Cercetări de lingvistică (Cluj-Napoca), anul
XXVI, 1981, nr. 1, p. 111.

Liceul „Moise Nicoară” din Arad, ajungând chiar director adjunct.

Participă activ la viața culturală în toate localitățile în care a activat¹⁹. La Carei s-a numărat printre membrii fondatori ai primelor librării și tipografii românești din localitate. Ulterior, ajunge la conducerea ASTRA din Sălaj, din 1932 până în 1940. Sub îndrumarea lui au fost organizate despărțămintele de plasă, a fost inaugurată o casă de cultură la Zalău, pe care a dotat-o cu o bibliotecă, sală de lectură, ziare și reviste. Leontin Ghergariu și-a adus aportul la inițierea muzeului în Zalău. A inițiat și condus publicațiile sălăjene: „Meseșul”

(devenită organ de presă oficial al ASTRA Sălaj), „Gazeta Sălajului”, „Țara Silvaniei” „Școala noastră”. Totodată, a colaborat la revistele „Transilvania”, „Unirea poporului” ș.a. În 1938 devine membru fondator și vicepreședinte al comitetului „Uniunii Ziariștilor din Transilvania”, care își avea sediul la Cluj.

Începe să culeagă folclor în 1919, când, lucrând la cenzura militară, copiază, la îndemnul lui Al. Lupeanu-

Melin, versuri din scrierile ostașilor. *Folclor literar din Sălaj* (Zalău, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a județului Sălaj, 1973, 352 p.) cuprinde 1167 doine și cântece, strigături, cântece epice, folclor al obiceiurilor tradiționale, ghicitori, proverbe și zicători, frământări de limbă și jocuri de cuvinte culese „nu după un plan înainte stabilit, ci sporadic și ocazional” între anii 1925 și 1940. Dominantă este lirica; „corinda” (colinda) vehiculează subiecte de balade: „Corinda ciobanilor”, „Miorița”, „Meșterul Manole” și unele specimene din ciclul antiotoman, cântate altădată la ospete.

Printre preocupările sale literare se numără²⁰: *Preocupări etnografice și folclorice ale lui Damaschin Bojincă*, în „Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 1963; *Sate românești în Sălaj specializate în meșteșuguri*, în „Sesiunea de comunicări științifice ale muzeelor, Seria Etnografie și artă populară”, București, 1968; *Ceramica transilvană*, în „Făclia”, 2

¹⁹ Sursa foto și text:

<https://www.buletindecarei.ro/2022/01/persoanalitati-careiene-leontin-ghergariu-publicist-si-profesor-la-liceul-vasile-lucaciucarei.html> (accesat la 13.05.2024)

²⁰ Ioan Godea, *Etnografia română contemporană. Lexicon bibliografic ilustrat*, București, edit. Enciclopedică, 2002, p. 177.

septembrie 1969; *Unelte și instalații țărănești pentru prelucrarea unor produse alimentare*, în „Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 1969; *Portul românesc de pe Târnave* (recenzie), în „Făclia”, 8 iulie 1969; *Ocupații anexe ale populației din Sălaj în trecut*, în „Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 1971; *Monografia etnologică în „Țara Bârsei”* (recenzie) în „Făclia”, 14 octombrie 1973; *Meșterii construcțiilor monumentale de lemn din Sălaj*, în „Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 1973; *Medicina empirică veterinară în Sălaj*, în „Probleme de etnologie medicală”, Cluj-Napoca, 1974; *Folclor și obiceiuri din Sălaj*; *Arhitectura populară monumentală din Sălaj*; *Țara Bârsei*, coord. N. Dunăre, colectiv de autori, printre care se numără și Leontin Ghergariu; „Miorița” și „Meșterul Manole” în folclorul sălăjan, în „Tribuna”, Sibiu, an LXXIII, nr. 4, aprilie 1942, p. 303-309; *Folcloriști din Sălaj*, în „Acta Musei Porolissensis”, II, Muzeul de istorie și artă Zalău, Zalău, 1978, p. 393-412.. Despre personalitatea acestui folclorist s-au scris mai multe studii, printre care se numără: Ioan Cuceu, *Leontin Ghergariu: „Folclor literar din Sălaj”*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, an. IX, 1977, p. 363-365; Valer Butură, *Leontin Ghergariu (1897-1980)*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, II, 1981, p. 288-289; Doru E. Goron, *Figuri de intelectuali sălăjeni: Leontin Ghergariu*, în „Acta Musei Porolissensis”, nr. V, 1981, p. 737-743; Daniela Șerdan Orga, *Leontin Ghergariu și bisericile de lemn din Sălaj*,

în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, 2003, p. 41-85; Lucia Bălaș, Bodis Ottilia, *Oameni de seamă ai Sălajului*, I, Zalău, 2004, p. 151-153.

A participat la Alba Iulia ca voluntar, pe vremea când era licean la Blaj. Acesta își amintea despre evenimentele din acel 1 decembrie 1918: „Marea sărbătoare a unirii din decembrie 1918 a fost precedată de o serie întreagă de evenimente. Încă de pe la începutul anului plutea în aer ceva neobișnuit, o atmosferă care prevestea furtună. Pentru a consfinți cele propuse de C.N.R. și pentru a vota unirea cu România, s-a convocat pe ziua de 1 decembrie 1918 o mare Adunare Națională la Alba Iulia. S-a ales un colectiv de încartiruire din care am făcut și eu parte.

Am sosit la Alba Iulia pe ziua de 29 noiembrie. Acolo s-au repartizat străzile pe care aveam misiunea de a cerceta și nota casele unde locatarii erau bucuroși de a găzdui delegați și numărul locurilor.

Considerând că trenurile circulau neregulat, pentru a nu întârzia de la adunare, mulți delegați au început a sosi încă din seara zilei de 29 noiembrie. Au venit reprezentanți și din localități pe care nu se conta.

Rând pe rând au sosit apoi delegații din toate părțile. În oraș era o forfotă neobișnuită, prevestitoare a unui eveniment de importanță covârșitoare.

Ziua de 1 decembrie era o zi rece de iarnă. Bătea un vânt care te pătrundea prin oase. Cu toate acestea începuseră încă din zorii zilei să sosească cu trenuri speciale, cu căruțe și pe jos grupuri de oameni care veneau de la depărtări mari, îmbrăcați în haine de sărbătoare,

purtând steaguri tricolore și pancarde cu inscripții. Cântau cântece patriotice de răsună văzduhul de voie bună. Până pe la ora nouă umpluse platoul din cetate. Se adunaseră cu mult peste o sută de mii de oameni.

Eram însărcinați cu paza ordinii. N-a fost însă nevoie de concursul nostru pentru că peste tot era ordine și lumea aștepta hotărârea delegaților întruniți în sala mare a Casinei numită de atunci „Sala Unirii”. Aici s-a desăvârșit unul din cele mai importante fapte din istoria noastră: unirea Transilvaniei cu România.

Fiindcă pe atunci nu existau megafoane, oratori ocazionali au venit și au spus poporului adunat cele întâmplare și au citit hotărârea Marii Adunări Naționale, pe care cei peste 100.000 de participanți au aprobat-o cu deosebită însuflețire.

Nu se poate descrie tabloul evenimentului. Oamenii plâneau de emoție și bucurie. Se îmbrățișau unii cu alții. Se cântau cântece patriotice. Se dansa „Hora Mare”. Domnea peste tot atâta însuflețire încât numai cine a fost prezent acolo își poate imagina cum a fost. În inima celor prezenți vibra inima întregii țări.

Hotărâtă odată, împlinirea visului de veacuri al poporului, unirea, participanții au plecat în grupuri, cu cântece și veselie așa cum veniseră la marele praznic din toate colțurile Transilvaniei.”²¹

A donat Arhivelor Statului, Serviciul Județean Sălaj numeroase materiale documentare, fotografii, cărți, reviste, ziare, care au constituit „Fondul personal Leontin Ghergariu”. Activitatea culturală desfășurată de Leontin Ghergariu în județul Sălaj a fost apreciată de autorități, iar o stradă din Zalău îi poartă azi numele.

BIBLIOGRAFIE

Serviciul Județean Sălaj Arhivelor Statului, Sălaj – Colecția personală Leontin Ghergariu

Breban, Vasile, „Leontin Ghergariu (1897-1980)”, în *Cercetări de lingvistică* (Cluj-Napoca), anul XXVI, 1981, nr. 1, p. 111.

Datcu, Iordan, *Dicționarul etnologilor români. Autori. Publicații periodice. Instituții. Mari colecții. Bibliografii. Cronologie*, ed. III, București, edit. Saeculum I.O., 2006.

Dumitrescu, Constantin, *Din lunga timpului bătaie. Anul 1918 în amintirile unor martori oculari*, Cluj-Napoca, edit. Dacia, 1978, pp. 258-264.

Godea, Ioan, *Etnografia română contemporană. Lexicon bibliografic ilustrat*, București, edit. Enciclopedică, 2002.

Goron, Doru E., „Figuri de intelectuali sălăjeni: Leontin Ghergariu (1897-1980)”, în *Acta Mvsei Porolissensis* (Zalău), 1981, nr. V, pp. 737-742.

Musca, Elena, „Memoriile profesorului Leontin Ghergariu”, în *Acta Mvsei Porolissensis* (Zalău), anul XXX, 2018, nr. 2, pp. 67-78.

<https://www.buletindecarei.ro/2022/01/personalitati-careiene-leontin-ghergariu-publicist-si-profesor-la-liceul-vasile-lucaciu-carei.html> (accesat la 13.05.2024)

²¹ Constantin Dumitrescu, *Din lunga timpului bătaie. Anul 1918 în amintirile unor martori oculari*, Cluj-Napoca, edit. Dacia, 1978, pp. 258-264; Elena Musca, „Memoriile

profesorului Leontin Ghergariu”, în *Acta Mvsei Porolissensis* (Zalău), anul XXX, 2018, nr. 2, pp. 67-78.

CARTE SCRISĂ PENTRU MAI TÂRZIU

Valeriu ILICA,
prozator, Arad

„De, Dragii mei, eu sunt cârpaciui betrân” – mărturisirea adesea cu superioară ironie nenea Iancu Caragiale, adresându-se unor mușterii. „Eu cos de dragul pingelii, nu de al cusăturii. Dacă vă place, îmi pare foarte bine, fiindcă țin la cinstea meșterească. Dacă nu, mergeți la alți meșteri mai buni să vă încălțe, că, Slavă Domnului, sunt destui. Supărare nu-ncap”.

Mulți au citit în vremea aceea spovedania literară a maestrului, dar foarte puțini i-au înțeles tâlcul. A trebuit să curgă câta apă pe Dâmbovița, până să ne duminim cu toții ce-a vrut să spună, în aceea profesiune de credință, prietenul lui Bubico și părintele lui Mitică. Al lui Iancu Zugravu, Zoe, Veta, Zița și, cu voia dumneavoastră, doamna doamnelor – Madam Parigoridi. Mai mult, a fost nevoie să ne-o traducă, cale de tomuri întregi, Maiorescu și Gherea, Călinescu și Delavrancea, Cioculescu și Ștefan Cazimir, Eugen Todoran ori doctoralul Ștefan Munteanu. Și alții, nene Iancule, foarte mulți alții, că încă stau la rând și așteaptă să-ți deslușească slova mulțime de meșteri, de meșteșugari și mușterii.

Privită peste timp, depoziția cu pricina s-a dovedit profetică și a devenit proverbială. Ba, ca s-o spunem pe aia dreaptă, e încă foarte actuală. Și la fel de valabilă. Inclusiv, în cazul altor autori. Al

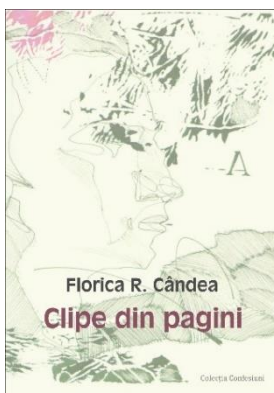
crezului, al condeiului și al cărților lor. Prea puțin înțelese, ori chiar deloc, la vremea apariției lor, a trebuit să treacă ani, cincinale și decenii, până să-și primească binemeritata recunoaștere și recunoștință. Cel mai elocvent exemplu, dar și cel mai la îndemână, e Creangă. „Țărănoiu”, pentru junimiștii cu aer de boier, pretenții de lume bună și ifose de idocați. Da, marele Creangă, cu Amintirile și Poveștile sale, a trebuit să aștepte cincizeci de ani

până să fie ceea ce este. Nu intru în detalii. Grav e că se întâmplă. Uneori, și la case mai mari.

Am făcut acest excurs introductiv, surprins oarecum de ceea ce am citit mai deunăzi în „Argumentul” cu care începe *Clipe din pagini* – recenta carte a doamnei Florica Ranta Cădea. Citez de la pag 9: „Da! E o poezie

feminină! Probabil, (mai) modernă. *Peste ani, își va găsi loc în biografia mea.*” (s. n.)

„Câtă luciditate, atâta dramă” – cugeta, la vremea lui, Camil Petrescu. În cazul „Clipelor”, a se citi - cu liber de la autoare – atâta așteptare. Dar – pentru că există întotdeauna un „dar” – zău, dacă m-aș grăbi cu așteptarea. Și asta, chiar dacă „sufletul eului liric e ascuns într-un interior greu de pătruns”. Ei, și!? Deci, nu zic ba și nu o contrazic pe doamna, dar ... oare ... chiar așa să fie?! Ei, bine, fiindcă tot m-ați întrebat, eu cred că dimpotrivă. De ce? Simplu. Este știut lucru că un cod sau un cifru, o yală ori un lacăt cu cât sunt mai sigure și mai sofisticate, cu atât mai mult stârnesc interes și pasiune în descifrarea, respectiv, pentru deschiderea

lor. Rațiunea e valabilă și în ceea ce privește poezia. Mă refer aici doar la poezia suprarealistă, ermetică ori matematizată. În speța noastră, la poezia Clipelor din pagini. Mă refer și insist pentru că „noul stil” nu este un moft. O găselniță sau o aventură. Este o realitate. Ține de mersul poeziei. Poate, chiar de viitorul ei.

Acestea fiind zise, fie-mi îngăduit să revin la pagini și la clipe. La o citire atentă, observi – nu se poate să nu observi – că discursul poetic se rostește singur. Aproape de la sine. Oricum, în cuvinte puține. Simple și sobre. N-am nicio îndoială. În **Clipe din pagini**, până și cuvântul și-a redus sonorul. Vorbește în surdină. Adesea, pe șoptite. E un discurs ce cochetează cu tăcerea. Și asta, pentru că ea – tăcerea – este fața nevăzută a cuvântului. Vine în susținerea și în confirmarea afirmației de mai sus celebrul vers al lui Ion Pillat: „nu vorbele, tăcerea dă cântecului glas”. Ce vers magnific! Ce pană de maestru!

Față de anterioarele volume, în **Clipe din pagini** există deosebiri de temperament și diferențe de temperatură. De această dată, poeta aspiră la echilibru. La pace și liniște interioară. Aspiră – spuneam – și tinde spre esențe. La esențe și origini. Cât despre mine, cititorul, i-au act, mă bucur și îi dau dreptate. Am și motive. E o schimbare de algoritm poetic. De fapt, din când în când, până și în poezie este nevoie de curățenie generală. Cu condiția să o faci decent, discret și delicat. Important e – după părerea mea – să se înceapă cu începutul tuturor începuturilor. Iar autoarea o face. Așa cum se cuvine. În liniștea rugăciunii. O rugăciune laică. Posibil, a trăirilor netrăite. A viselor

nevisate. De aceea, sau tocmai de aceea, în **Clipe din pagini**, poezia devine purificare și pocăință. Oricum, un lucru e cert. Atât alchimia cuvântului, cât și geografia poetică a volumului sunt de ordin interior.

Chiar dacă declarativ „poemele nu sunt restituiri în estetic”, o rectificare poetică – și încă una de conținut – există. E una în care eul poetic meditează. Se reculege. Melancolizează. Totuși, în paralel, dar pe alt plan, ascultă povața gândului frumos. A gândului cel bun. O face cu răbdare și detașare. Stăruitor și cu mîgală. Trăite rînd pe rînd, „pierdutele povești” nu se exclud, coexistă. Se completează. Sunt esența și chintesența volumului. Sunt proaspete și imaculate. Toate! Ca un ulei de primă presă. Altfel spus, e o poezie care îți cere să o trăiești poetic. Una care, chiar dacă nu e altfel, e totuși, altceva. Sunt poeme scurte, dar dense. După părerea mea, e o poezie în care până și eul poetic se conjugă. Cât despre eroul liric, am indicii rezonabile că are vârsta autoarei. Poate, e chiar ea! Oricum, dacă nu din toate, din majoritatea poemelor, transpare o bucurie tainică. Indefinită și imaterială. Armonică, dulce, dar fără contur. E undeva, la intersecția dintre expresie și impresie. Se vede de departe, calmul epic își spune cuvântul. Poeta trăiește clipa stelară. Gustă plăcerea amintirii, știind prea bine că dorul de trecut nu are vindecare, dar se consolează la gândul că poetul nu mînuiește, poetul mîntuie cuvântul. Se consolează și se pune pe treabă. Ca în poema de la pag. 49, bunăoară: „torente de reîntoarceri/ mă cheamă să compun elegii/ campestre din cheile icoanei mele”. O cheamă, iar eul poetic răspunde: vreau „să mă pot spovedi/ la masa tăcerilor/ unde străluce vina

anilor”. Răspuns definitiv! Și asta chiar dacă „poemele mele se alcătuiesc din urcușuri și scăderi” (pag.22). O înțeleg perfect. În poezia – poezie, până și căderea e un zbor. Ba, plusând puțin, poezia câștigă chiar și atunci când pierde.

Dedicată scrisului, consecventă crezului său artistic și capabilă de frumoase surprize, Florica Ranta Căndea nu s-a dezmințit. Dimpotrivă, în grădina sa literară, plouă cu poeme. E o ploaie de vară. O ploaie pe un cer senin. Explicații există și îmi sunt la îndemână. Autoarea „*Clipelor*” știe că poezia este un instrument la care doar poeții știu să cânte. Mai mult, este convinsă că poetul și poezia nu pleacă niciodată în concediu. Știe și crede, iar rezultatele se văd: gânduri sau emoții, melancolii ori neliniști, solfegii și arpegii, nostalgii, pribegii și refugii. Scame de vis, ninsori neninse și o vară primăvară. Beznă până-n glezne și adevăruri ce dor. Concert nupțial și cântece necântate. Fiecare în parte și toate la un loc au devenit fie clipe din pagini, fie pagini din clipe. Totul și toate, așa cum spuneam, dar numai până la „fructul oprit”. Altfel e risc să se lase cu „o punte ori un pod de lovituri de la unsprezece metri” (pag 118). O spun șoptit, dar mi-o confirmă cu tărie autoarea: „am să te tot scriu viața mea/ până te pleci”. Și o va scrie, dar nu oricum. Nu, pentru că „eu nu am absolvit școala/ de poet prozaic dar știu / eu voi scrie și pe iarba/ de sub ruginite clopote”. Altădată, ca în poemul cu valoare de crez literar, cel de la pag.61, simte nevoia să se confeseze: „din trupul meu fâșnesc poeme/ unica mea sinceră tămăduire de păcat”.

Departă de a fi onirică, doamna Florica este și nu este o visătoare. Crede

doar în visele nevisate. În schimb, pentru autoarea „*Clipelor*”, actul creator este și va rămâne o taină. E ca zăpada nouă ce mângâie pământul.

Sub aspect stilistic, fie și la o minimă, primară și aproximativă evaluare, *Clipetele* din pagini se remarcă și se disting printr-un limbaj nevorbit al cuvântului. Există, totuși, un susur discret în versurile lor. I-aș zice ... freamăt liric. Frântă – în aparență – fraza „*Clipelor*” are cadențări interioare, armonice structurate. Adesea de ordin muzical. Ca în poema de la 47, din care reține atenția următorul vers: „un val de vălurite văi coboară”. Așadar, versul viersuește molcom și curge discret abia ca o apă adâncă și discret curgătoare. Una peste alta, recentul volum de „poezie scurtă” al doamnei Florica Ranta Căndea este o pledoarie poetică pentru a savura savoarea clipei. Pentru percepția epidermică a veșniciei sale. Aceasta este – dar numai dacă vreți – ideea pârghie a întregului volum.

Apropiindu-mă de final, închei cu o mărturisire. Scriind aceste note de lectură, intenția mea a fost doar să vă supun atenției un simplu și singur „argument”. Prin maniera în care au fost structurate, prin mesajele transmise, unele directe, altele sugerate sau numai induse, dar toate relevante și revelatorii, post modernist vorbind, *Clipe din pagini* este o carte scrisă pentru mai târziu.

PS: Încerc să mă explic! Ca în orice comentariu critic, iaca, mi-am permis un pronostic. I-aș zice, de conveniență. Ca să fiu în ton cu autoarea. Că va fi sau nu așa, că vom avea sau nu dreptate, rămână să decidă Supremul Tribunal. Așadar, să judece, să se pronunțe și să delibereze Cititorul!

POEZIA – O PASĂRE SPIN

Carina A. BABA

Florica R. Cîndea, *Clipe din pagini*, Colecția Confesiuni, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2024, concepția copertei și ilustrații - Cristian D. Sida, DTP – Ecaterina Mehesz, 152 de pagini, 5 capitole (*Solfegii, Arpegii, Nostalgii, Pribegii, Refugii*), *Argument* semnat de autoare, *poeme noi* dedicate fiului autoarei, Cristian D. Sida.

Un volum de buzunar (sau de geantă), având o copertă elegantă, în nuanțe de gri, cu o ilustrație sugestivă – un chip privind spre viitor... semn sau viziune a ceea ce, negreșit, va fi să se întâmple.

Autoarea ne mărturisește de la bun început că *poemele noi* nu respectă nici o tehnică literară, tradițională sau modernă, nu țin cont de prozodie sau de mijloace artistice, scopul/rolul lor fiind cu totul altul, acela de a ne duce pe marginile sufletului – confesiune șoptită în prag de aniversare.

Versurile mai vechi ale Floricăi R. Cîndea au fost cumva altfel. Tot (aproape) ermetice, tot pline de

simbolism, tot având ca temă viața cu toate ale sale... dar, în comparație cu acele versuri (nu foarte de demult!), aceste *Clipe din pagini (poeme noi)* au ceva aparte... ca și cum autoarea ar fi devenit un alchimist în stare să își transforme propriul suflet în cuvânt. Confesiunea ei, la vedere prin însuși actul publicării,

poate să ajungă la urechile tuturor, dar în niciun caz nu poate fi înțeleasă de oricine. Dedicatie de dragoste maternă, poemele sunt adresate Fiului. Între cei doi există un cod de comunicare și cuminecare plin de subtilități, împărtășire și împărtășanie care nouă, celor din/de afară, ne scapă.

Totuși, putem afirma, fără teama de a greși, că *poemele noi* reprezintă artterapie, confesiunea lirică ducând la conștientizarea de sine și asumarea destinului, leac pentru rana făcută de timpul care a tăiat adânc în inimă. Dar, volumul nu e numai atât. În ciuda faptului că autoarea ignoră statutul de scriitor profesionist, intenționat sau nu, a transformat întreg volumul într-o artă poetică. În general, scriitorii își prezintă viziunea despre menirea poetului în lume prin câteva versuri situate la început de volum, dar, de această dată, (aproape) toate poemele subliniază raportul dintre poet și poezie, cel care lecuiește și este, totodată, lecuit și... leac, fiindcă poezia

este cu siguranță un leac care (ne) vindecă de timp și de moarte.

De menționat că poeziile nu au titluri, nici semne de punctuație, dar acest lucru nu diminuează absolut deloc *starea* pe care ne-o conferă. Muzicalitatea versurilor este interioară, oferind catharsisul râvnit de cel care gustă arta picătură cu picătură, simțind în sine însuși prefacerea delicată și ireversibilă.

În continuare, oferim câteva mostre de artterapie și artă poetică din întâiul capitol al volumului, *Solfegii*: „ca o pasăre spin / agonia zilei / îmi adoarme refrenul / și pașii / calcă al cincilea / anotimp ea femeia ta / necuprinsă / în cuprins” (p.13); „viețuim încet ca o minune / firească un peisaj scrum / semprăstie cu ultima suflare” (p.15); „am rang de fluture azi / mă înalț în pacea heruvimilor / iar primăvara o ridic / la tâmpile / în potir de rouă” (p.17); „îmi tot amân întâlnirea / cu mine sunt ca un pictor / care undește pânza pentru / locul de întâlnire / (legat la mâini cu funii) / și eu mă las cicoare” (p.18); „poemele mele se alcătuiesc / sunt urcușuri și scăderi / azi ieri ca o pauză de ritm / ușile-naltului sunt întâzieri / a doua oară” (p.22); „o singură inimă / în suflet știu tu vii / din lumea aceea bătută / de alt vânt din licărirea / de dimineată a acelei stele / ești continuarea / mâinii cu care scriu” (p.28); „mi-au crescut niște aripi / din boarea vântului / să îți pot vorbi / eu nu am absolvit școala / de poet prozaic dar știi / eu voi scrie și pe iarba / de sub ruginite clopote” (p.36).

După cum putem observa, poezia este *o pasăre spin, un al cincilea anotimp, o minune, întâlnire cu mine (însămi/însumi), urcuș și scădere, inimă....* Poezia e totul, început și (ne)sfârșit, trup din trupul poetului, suflet din sufletul poetului, prelungire a propriei vieți în cel născut din sânge și carne: *poezia e continuarea mâinii cu care scriu.*

Fiecare pagină a volumului, pe care se află câte două poeme, mereu câte două poeme, curprinde cuvinte-simbol, îmbrăcate în hainele copacilor și ale păsărilor, ale florilor și ale anotimpurilor, fiecare poem devenind o metaforă... ale cărei semnificații cresc în intensitate pe măsură ce înaintăm în lectură. Fiindcă, trebuie spus, și autoarea nu se ferește să facă acest lucru, că viața și moartea sunt cele două fețe timpului prin care trecem: „chiar dacă a încărunțit / cenușa sufletului / tu, vrabia sufletului meu, / te vei hrăni din clepsidra / timpului devenit nisip” (p.46); „duminical e un alt drum / să îmi torn în pahar un strop / din cupa vieții să mă pot spovedi / la masa tăcerilor / unde străluce vina anilor din noi” (p.48); „veșnica-mi părere se zace / în cuvânt când va răsări o stea / din colțul buzei / va fi tot dimineată și am să plec / până în ușa bisericii cu o / șansă în mână” (p.54); „ce iau de la viață nu are nume / nimicurile și scările sunt poema / și vraja caselor neștiute fulguie / la asfințit cu silabe în echinox / de mătăsurii” (p.55) – *Arpegii*.

Dacă *Solfegiile* reprezintă exerciții menite să dezvolte auzul / ascultarea și deprinderea de a citi (notele muzicale, dar

în cazul nostru... sufletul!), *Arpegiile* duc aceste exerciții la un alt nivel, prin intonarea succesivă a sunetelor unui acord melodic. Dar, următoarele trepte pe care regăsim poezia Floricăi R. Cândea sunt *Nostalgiiile*, *Pribegiile* și *Refugiile*, ori un fel de viitor și trecut ca pagini ale unei singure file – prezentul. *Nostalgiiile* vorbesc despre acasă: „acasă e lacrima dimineților / de întoarceri în prag fum în nor / de pridvor și semne de trestii / plutitoare în vis pe obraz” (p.70); „acasă era un păr deasupra / fântânii și un nuc și un măr / pe care apucam să îi văd / numai iarna în alb de crini / și fără frunze inimi ca niște / manuscrise golite de insule / în șerpar de alegorii” (p.78). *Pribegiile* vorbesc despre căutări și, uneori, despre (re)găsiri: „vine și o ultimă noapte / ca o dragoste neîmplinită / ca o carte fără epilog / neînepută noi mai suntem / vii ne ținem strânși ce de amintiri / se înghesuie în liniștea unei rame” (p.96), „gândul că exiști e ca un sentiment / al plutirii aprins printre păsări / de lumină și îndoieli / de aceea te-am și născocit / din firele cu nepăsare / ale destinului și nici nu ne / cunoaște nimeni nici durerea / lui a destinului” (p.98); „mereu întreb cum e să fugi / înapoi ca să vezi cum e / să o iei de la capăt irizările / nu mint nici distanțele / nici voluptățile nu e sigur / că e bine totul se rezumă / la o punte ori pod cu lovituri / de la unsprezece metri” (p.118). În fine, *Refugiile* sunt locuri de taină și tihnă din viață, din suflet, din artă, din nou, de-acasă: „mă fac că nu văd cum trece primăvara / în care ai venit nu ai plecat fiule / ai rămas și ai pus pânza la uscat /

după albit de o sclipire aparte / ochii tăi le fac cu mâna norilor / cu chip de nume necunoscut” (p.123); „oricine își permite o dialectică / a înflorii pe glezne / muza stă între tihnă și veioza / obscurului întuneric la un potir / de ceai verde ca mătasea broaștei / toți înotăm în înnorări pe-aripe de vultur / pe o ceară de tămâie dintr-un alt mâine” (p.135); „fericit final are luna când / se închide în negrul nopții / pruncul va zbura unde va vrea / duminica îmi va fura câte o poezie la / streășina plecărilor din noi / nu am o altă cale decât să îmi țină / de urât un val de cortină” (p.148); „ce de nespuse hârtii ascund / nopțile când încep să cânte cocoșii / va trebui să mai scriu / dacă nu mă pierd pe o altă cale / în depărtare știu dansul gândurilor / e unul de noaptea inimii / mă tem fiule apsotolindu-mi / lumea mea prin cuvinte” (p.150).

Așadar, *Clipe din pagini (poeme noi)* sunt picături metaforice de luat în fiecare dimineață, pentru a ne vindeca rănilor făcute de timp, în timp... pentru a (ne) înțelege mai bine, pentru a vedea cu adevărat, cu ochii sufletului, că nu suntem decât o clipă metamorfozată în cuvânt.

GRÂUL ȘI PÂINEA. SCRIERI, AMINTIRI ȘI ÎNTÂMPLĂRI DIN CÂMPIA ARADULUI,

Liviu Nadiș, Editura Gutenberg
Univers, Arad, 2024, 190 p. O carte
ca o împărtășanie

Florica R. CÂNDEA,
publicist, Arad

Context:

Știm cu toții că duminica este ziua liturgiilor în dimineți și a plecăciunilor în fața unor icoane (în)candelate de lumină și har. Mai știm că o carte, ca un semnal editorial, deschide ochi și formează trainice punți înspre cei doritori de realități vechi îmbrăcate în veșminte noi. Festivitățile de ceremonial prilejuite de împlinirea a douăzeci de ani de definire a comunei Pecica, oraș, în cadrul Zilelor orașului Pecica, acest nou volum, pe lângă multe Însemne de Recunoștință, a făcut deliciul selectei asistențe. Pentru că, în prelungirea acestei liturghii duminicale, un fiu al orașului aduce Grâu și pâine „ambalate” într-o carte.

„Grâu și pâine”, îndrăznim să metaforizăm, o prelungire a stării de sărbătoare, ca și când noua carte ar fi fost în mâna noastră anafura stropită cu vin din potir pecican, iar autorul, dezvelit de masca unui inginer și învelit în una de scriitor, pentru că, pe lângă poeme în „Anotimpuri”, domnul Liviu Nadiș se întoarce în... sălașele de altădată, cu nostalgie... iar acum, la a doua carte de

proză memorialistică, oferă o altfel de „pită” de Pecica.

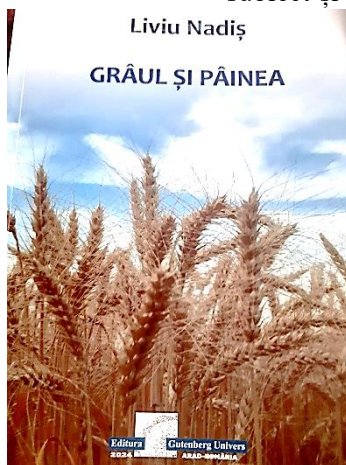
„Grâu și pâine”, grâul fiind o plantă apotropaică, precum busuiocul și isopul, trăiri și simțiri prin aceste plante (vârsta orașului Pecica, 20, fiind vârsta fecioarelor despletite), vin cu pâine, trup și sânge, anafură și (prea)cinstire, sunt câteva din simbolurile care se vor regăsi din volum, dar redată într-un stil real (din potir euharistic al unui scriitor trăitor).

Cartea:

Prin alăturarea a două substantive (grâu și pâine, articulate cu articol hotărât), titlul ne conduce înspre un subiect și conținut suspectat a fi o nouă

monografie spirituală (care va întregi preocupările de cercetare din acest oraș de graniță, știut fiind că aici ființează o Casă de Cultură și un Cenaclu care nu se dezminț a fi demni urmași ai cărturarilor locului). În literatura și gnozeologia de specialitate, de la noi, grâul și pâinea își găsesc un loc nimerit și pomenit, ca o hrană necesară. Nichifor Crainic, gânditor, teolog și

scriitor, aduce, prin „Cântecul Potirului”, imaginea ucenicilor lui Iisus, făcând trimiteri la consemnări biblice (Matei, 12,1: „În vremea aceea, ucenicii Lui au smuls, de foamete, spicele și le-au mâncat”). Iată cum cartea, semnată de inginerul agronom Liviu Nadiș, devine un bun cultural, o carte „secerată în tăcere”, filă cu filă de spic, devenit snop, scopul înălțat, devenind îmbrăcat în coperte de carte. În același filon biblic (pentru că la Pecica, pâinea are un rol faptic, de întâmpinare și a dat numele unui Festival „Folk pe pâine”), aducem

alt argument de incipit (Marcu, 4,22-29): „Pământul rodește singur, întâi un fir verde apoi spic, după aceea grâu deplin în spic și când este coaptă roada, pune îndată secera pe ea(...)”.

Când am „închinat” cu pecicanii acest semnal editorial am „legat” (puțin forțat) cele douăzeci și una de relatări de poveste, care formează un conținut, cu vârsta orașului. Prin „Argument”, autorul ni se dezvăluie a fi un bihorean, devenit arădean și mai apoi lucrător și trăitor al vremurilor de altădată

Desigur, chipul mamei i se ivește acum în minte, ca idol, dar și ca un frământător de pită, prin frământări, copilul de atunci, adultul de acum, spune, prin nod de lacrimi: „Mulțumesc, bună mamă!” De fapt, în noul volum, autorul care scrie și versuri, Liviu Nadiș, împletește liricul cu prozaicul (volumul deschizându-se cu un poem specific „Pecica”).

Sunt desfășurate, apoi, în capitole secvențiale, consemnări bine conservate în mintea autorului, omniscient și omniprezent, dar și în mentalul colectiv al personajelor actanți (care i-au înconjurat cei peste patruzeci de ani de experiență în agricultură). Și, așa, intrăm în „marea poveste-cartea” (pentru că aici se vor găsi și inserări ale altor mărturisitori, doar pentru o mai trainică închegare a subiectului), „povestitorul” rămânând fidel locurilor pecicane, de aceea cuvântul determinativ este aplecarea înspre ținuturile „peșcane”. Aproape o sută (94) de înscrisuri vechi, imagini, chipuri umane, secvențe și fotografii diverse, alcătuiesc imagologia volumului, la care se adaugă versuri ale altor poeți, care au în „pana” scrisului, „mana” grâului sau a pâinii. Relatarea este făcută printr-un verb ales la persoana întâi (iar bibliografia sau studiile consultate, sunt incluse la fiecare

relatare). Cum, la fel, sunt prezente în volum, persoane cu care a traversat autorul vremurile și a căror memorie involuntară, este, pe drept, folosită. Pe lângă realul obiectiv din volum, autorul folosește, nu neapărat ironia, ci stilul pamfletar, atunci când vorbește de pita de Pecica, pe post de „trecere” la benzină (în zile pare/impare) în drum spre familia soției, născută în apropiere de Vâlcea: „(...) când ajungeam la ieșire din Râmnicu Vâlcea, la Peco, le arătam o pâine mare și ne spunea să așteptăm un pic și rezolvam problema” (p.10). E, astfel, un model al oralității stilului, autorul fiind „dedat” cu tradiționalul, ridicat la rang compozițional de proză scurtă de tip memorialistic. Cu siguranță, conținutul, plin de detalii și amănunte din noua carte, nu ar încăpea, extrapolând, într-o valiză cu pită de Pecica, dar, cu siguranță, este tulburător de profund precum și lumea care populează paginile este o lume (și nu trebuie să orbecăm în trecut) a satului și a altor timpuri sau „Acum Pâinea de Pecica a devenit un brand local al orașului” (p.26).

Fără a se erija a fi doar un iscusit condeier, inginerul mărturisitor Liviu Nadiș iubește pământurile și este convins că luna îi însoțește nopțile și diminețile în cercul ei solar ori arcuit. Fără a fi lozincar, îl însoțesc cuvintele din care face decupaje epice de sine stătătoare pe care le asociază și le dă cuvântul de ordine. Inginer agronom de meserie, autorul stă departe de „ingineriile” sofisticate ale textelor și redă cu autenticitate și precizie (nu prețiozitate) atmosfere și sfere de netăgăduit din perimetrele agricole: „Până la a face și coace pâinea, trebuie să menționăm multe activități premergătoare: alegerea terenului, pregătirea seminței, semănat, întreținerea culturii, seceriș, batozat,

depozitarea grâului, măcinatul grâului, păstrarea făinii și apoi procesele de facere și coacere a pâinii” (p.35). Bun observator, autorul coboară în cotidian și ia pulsul vieții la fel cum „Drumul grâului”: „La vremea copilăriei mele nu știam nimic despre grâu și nici nu bănuiam că mă va învăța viața.”(p.44).

Ca fin observator și cu ochiul deschis și format înspre plămada culturii grâului, Liviu Nadiș abordează subiecte de istorie a culturii acestui în zona pecicană de referință, încă din perioada interbelică (strecurând lozincarde sloganuri de tipul: „Plugari, faceți ogoare! / Plugari, semănați sămânță aleasă!” p.56).

Capitolul „Secerișul și batozatul grâului” este privit (și) prin prisma literaturii clasice, dar și a unor mărturisitori locali: „Femeile nu coseau niciodată, cositul efectuându-l numai bărbații!” (Ioan Godea, p.90). „Grâul, cea mai veche cereală!” (Tudor Opriș, p.95). „La ora când scriu aceste rânduri, la Pecica, Șeitin Semlac, Pereg, nu se învâрте roata nici unei mori; singura moară care funcționează în zonă este o moară din Nădlac.” (Liviu Nadiș, p.98).

Monografia spirituală, „Grâu și pâine”, compusă din scrieri și amintiri, nu este lipsită de accente nostalgice, prin care Liviu Nadiș își arcuiește, ca specialist, o doză de sentimente nostalgice: „La noi, la Copăcel, locul meu de naștere și al copilăriei mele, loc de deal, așezat lângă o vale și mărginit de păduri de fagi, de gorun, de carpen, de ulm și cer, unde mai cresc și cireși sălbatici, iar alunii, cornii și păducelul mărginesc drumurile dintre păduri, fiecare casă avea cuptor, într-o colnă acoperită, la mică distanță de casă, unde era loc și pentru lemne.” (p.114). Iată, aici, tehnica dezvoltării, a amănuntului, a stilului descriptiv, prin care autorul

folosește stilul propriu, spre a ajunge la un singur cuvânt-cuptorul, iar prozodicul și înșiruirea fac un tablou pe cât de superb, pe atât de natural.

De la cuptor, ca artefact de patrimoniu imaterial, până la brutării, locașuri de producere prin anume tehnologii, vom ajunge prin iscusința artei dialogului, purtat de autor cu Dorel Găvrută, proprietar Brutăria Doris (p.118), cu Maximilian Nicolae Ponta, proprietar Brutăria Tiamax (p.122), cu Valeriu Țigu, proprietar Brutăria Palmar Vali (p.127), cu Pavel Lobotka, brutar (p.131).

Cultul pâinii la Pecica nu înseamnă doar poveste desprinsă din amintire, înseamnă sacru și antropologie, înseamnă Praznic și sfințire de spic-ram și pentru neam, înseamnă trudă și cinstire (de zeci de ani, p.133). Dar, în opinia noastră, nu doar poveștile fac acest volum. Autorul despică fir de spic, prin frământări ale unor ani grei (p.138), apoi a Hornarului de la Semlac (cu douăzeci și patru de copii, p.141), sau „De la fuga lui Pacepa la oile de pe dolmă” (p.144): „(...)încă din ianuarie s-a pornit o campanie împotriva ciobanilor. Nici nu opresc bine mașina că Pacoste Cornel începe să strige la cioban și îl amenință că îl arestează.(...) La amenințarea cu arestarea a pus și el o întrebare: Bine, mă arestați dumneavoastră, dar cu oile cine rămâne? p.144 (tulburător acest pasaj ca, în scene mioritice, sau ca în „Fefelega” lui Agârbiceanu sau „Puiul”, I.A.Brătescu - Voinești n.n).

Mai în tragic, mai întâlnind alți performeri, ajungem la Varza de toamnă și trecerea lui Bratu (zis Nică a lui Greavu) cu oile în Ungaria, 1427 bucăți! (p.151). Deosebit de pitorești și demne de luat aminte aceste „fugi”, ca niște madrigale, când, acum, la atâția ani de

libertate, un inginer (de)scrie dorința de mai bine (cu aluzii și la fuga gimnastei Nadia Comăneci). Însă inginerul, de-acum prozatorul-monograf-narator al locurilor demne de poveste, Pecica și împrejurimile, va da viață unui sălaș (p.164) cu tot ce ține de cotloanele gospodăriilor de altădată (și pe care avea să îl cunoască încă din 1980). Acum este parte din gospodăria proprie și parte întrinsecă, cu parfum arhaic (de carte).

Concluzii:

Liviu Nadiș nu a venit la Pecica de nicăieri. O slujbă l-a făcut pecican! O slujbă de slujire a pământurilor, l-a făcut scriitor. Prezentarea acestui nou volum (prin modestul meu glas) tocmai la Festivitățile duminicale ale Zilelor orașului Pecica 20 va fi fost scris istorie. Una recentă! Glăsuiește cronicarul Liviu Nadiș la început de carte: Pecica „O istorie scrisă / pe pământ bun de pâine / din care un meșter / a făcut câteva cuptoare cu vatră / cu frumoase femei / și rotunjimi la mijloc / înainte să nască / să poată frământa un aluat bun / pentru pâini fermecate / cu miros din pustă / de grâu / de pace / și de veșnicie.” Un crez specific, ca un ideal, este exprimat în odiseice călătorii de peste patruzeci de ani pe tarlaua profesiei și pe altarul slovelor. Acum, pita de Pecica, un brand cu nume și renume, alături de alți cărturari pecicani, se va mânca și pe felii de folk și stropită cu vin roșu strecurat, sfințit, pe file de carte! Nu numai spre a i se adăuga lui Lucian Emandi și celorlalți cenacliști pecicani, domnul inginer agronom Liviu Nadiș scrie. Nu! Scrisul său e viu și răsare din pământurile lucrate cu sudoarea trupului. „Liviu Nadiș m-a provocat să scriu

despre seceriș și iată ce a ieșit până acum. O poveste!” (*Flori de păpădie*, Teodor Bulza, p.175). Ca să facem o pledoarie pentru lectură, pentru că o carte nu se povestește, se citește, am scris despre o carte care se gustă ca „pita caldă”, este un volum cu informații șlefuite, o incursiune în trecutul ancorat în prezent, în care epicul este pur și curat, iar graiul pâinii este alean și meleg de dor.

Din punct de vedere tehnic, Coperta I dezvăluie verdele de spic (în concepția originală semnată de Livia Nadiș, profesor), iar Coperta IV este semnată de Onisim Colta, Pâine din Cer, 2001 (detaliu). Fotografiiile care însoțesc cartea provin din colecții private și documente din diferite surse. Volumul a apărut și cu sprijinul financiar al Primăriei și al Consiliului Local al Orașului Pecica. (DTP: Ecaterina Mehesz, Tipografia Gutenberg).

Preluare foto din album semnat de
Alin Ștefan Ponta.

SFÂRȘITUL CRITICII LITERARE (ESTETICE) DOMINATĂ DE -ESCU!

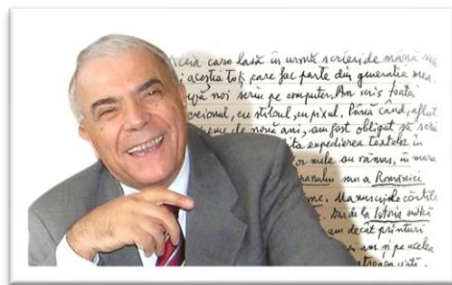
Anton ILICA,
critic literar, Arad

S-a dus o generație de critici literari, cronicari de cărți și esteticieni remarcabili, universitari valoroși cu vizibilitate publică: Tudor Vianu, apoi Eugen Simion, recent Alex. Ștefănescu, și, acum, Nicolae Manolescu. Aceștia au fost critici literari care au direcționat literatura română pe calea cea bună. Este menirea lor de a evalua, de a selecta, de a ierarhiza. Un critic literar pune ordine într-o literatură, în care, cu ironie spun, "tot românul se naște poet" și oricine poate scrie, dacă știe citi, și se entuziasmează dacă subțirimea culturii îi îngăduie.

Ce rol un critic literar? El pare a fi atotcunoscător într-ale scrisului, manifestă impresia unei superiorități intelectuale, având fițe de filozof, autoritate de intelectual, spirit estetic, demnitate analitică, iar din augusta lui poziție arată cu degetul cine scrie excepțional, care text e foarte bun și care nu merită băgat în seamă.

Maiorescu, Lovinescu, Călinescu și Manolescu. Critici literari care au întreținut o direcție estetică valorilor literare românești. Maiorescu a impus "noua direcție" în literatura română,

având ca temei evitarea veleitarismului și mediocrității (prin teoria formelor fără fond"). Lovinescu pleda pentru sincronizarea valorică a literaturii române cu cea europeană și promovarea autonomiei esteticului, Călinescu a selectat, în demersul său cu *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, scriitorii după valoarea lor calitativă și ...literar- artistică, iar Manolescu a promovat critica literară estetică, fiind - în două epoci tulburi pentru scriitori - un reper de selecție și ierarhizare a literaturii române. Prin autoritatea sa intelectuală și estetică, Nicolae Manolescu a ferit câmpul valoric al spațiului literar de impostură și nonvalori, încurajând, prin cărțile sale, o selecție a producțiilor literare, bazată pe principii, reguli, norme. ***Lista lui Manolescu*** a constituit o referință pentru evoluția corespunzătoare a poeziei române. ***Antologia de poezie românească*** a publicat modele de

scriitori, prin excluderea criteriului politic, iar conștiința publică a beneficiat de realizări poetice și de nume aproape necunoscute de generația contemporană a momentului. Mai mult, cei patru corifei ai criticii literare au arătat scriitorilor care este rolul criticii literare, folosul acesteia pentru a călăuzi o literatură sănătoasă și

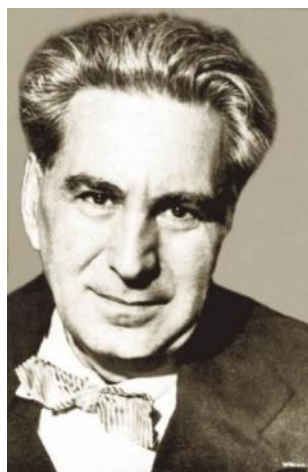
sincronizată cu evoluția artei literare universale.

Acum despre Nicolae Manolescu, cel născut în 27 nov. 1939 (Râmnicu Vâlcea) și decedat în 23 martie 2024 la Spitalul Elias din București. Accident cardiorespirator (stop cardiac). Avea 83 de ani și muncea ca un adolescent, fără menajamente. Era președinte al Uniunii Scriitorilor din România, director al revistei "România literară", academician, moderator de emisiune culturală Tv, profesor universitar și conducător de doctorat, președinte de comisii, concursuri literar, critic literar cu editoriale și cronici, cititor neobosit și tenace, familist și altele rămase amintiri politice. Poate prea multe pentru un octogenar. Psihologia vârstelor recomandă ca, la un moment dat, omul să evite progresiv pasiuni și activități lucrative pentru protejarea de agresiunea anilor. A mai fost senator și ambasador. Prea mult pentru puterea unui om hărțuit de admiratori și atacat de contestatari.

Studiile de filologie ale Universității din București au fost completate de doctoratul în litere cu teza "Opera lui Titu Maiorescu", devenind, la 24 ani, lector universitar la facultatea absolvită. După 1990, scrie cronici de carte în publicistica literară, apoi câteva volume îl propulsează în elita criticilor literari: *Lecturi infidele* (1966), *Metamorfozele poeziei* (1968), *Poezia română modernă de la George Bacovia la Emil Botta. Antologie* (1968), *Arca lui Noe* (1983), *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu* (2002), *Istoria critică a literaturii române* (2008, 2020 – 5 secole de literatură) și alte câteva.

Titu Maiorescu

George Călinescu

Ce se va întâmpla în continuare în viața scriitorilor contemporani și a organizației lor profesionale ? Ce se va întâmpla cu "România literară" ? Cum va

evolua spiritul critic în literatura română, fără prestigiul și prestația lui Manolescu ? Greu de anticipat. Recomandă el, în ultimul editorial antum, despre un volum de cronici literare semnate de Dan Cristea: ”să nu se facă tranzacții cu valoarea cărților”; să se respecte ”corectitudinea judecăților”, ”cunoașterea criticilor, deoarece aceștia învață unii de la alții, se citesc și se citează”. Aș mai adăuga încă una: ”valoarea estetică primează față de celelalte sentimentalisme” (colegialitate, contextualizare).

În fine, nici nu bănuiesc ce vor spune contestatarii. Unele opinii au apărut deja (subiectivism, refuzul provinciei, promovări amicale, abuz de autoritate). Sperăm ca respectul față de o instanță intelectuală să treacă peste viciile omului, care, chiar dacă au fost, ele se risipesc sub razele care încălzesc și luminează atâtea idei excepționale, cărora literatura română are a i le datora. Va încheia, oare, N. Manolescu seria criticilor cu numele sufixat – escu ? Avem nevoie de o critică literară viguroasă, mai ales acum când agresivitatea veleitarilor și impostorilor literari trec peste orice fel de autocenzură, instaurează propria glorie fără respectul față de norme estetice, reguli canonice și demnitate etică scriitoricească. Fără critici literari riguroși și principiali, în literatura română va colcăi prea mulți amatori, revistutele se vor fâli cu impostori lirici și veleitari narativi, iar mirarea culturii române se va împotmoli în derapaje și edituri comerciale în locul celor responsabile.

NICHITA STĂNESCU. ÎN DULCELE STIL CLASIC ȘI ATITUDINEA IRONICĂ (2)

Carina A. BABA,
scriitor, Arad

Primul ciclu, „11 feluri de a-ți pierde lumea”, e independent de restul volumului, meditănd în jurul unor noțiuni cunoscute: sinele, verbul creator, îngerul. Nichita hrănește cuvintele cum altădat’ calul răpciugos se hrănea cu jăratec, transformându-se astfel într-un armăsar năzdrăvan, pentru a preface Poezia în ceva cu totul și cu totul deosebit, ne-numită, pentru poet, poezia reprezentând acel „nu știu ce” fermecător și primejdios totodată. Cele „11 feluri de a-ți pierde lumea” sunt poeme reflexive și fantastice. În „Moartea păsărilor” apare (în volumul plin de îngeri) un înger spânzurat de propriul lui har. Nichita vrea să sugereze, cum, poate, încearcă și Labiş prin imaginea războinicului furtunii, albatrosul, condiția creatorului. Dar simbolul sugerează și o teroare a grotescului: „se înnoarează cu păsări și peste capul îngerului sugrumat de vocația lui cade o ploaie de ouă sparte. Plouă torențial cu albușuri și gălbenușuri, aerul însuși luând înfățișarea unei mizerabile paste.” Alt simbol întâlnit aici este singuraticul lup. Lupul este ades întâlnit în literatură, deținând o largă paletă simbolistică. Temerar și fascinat de lună, sceptic și mândru în poemul lui Alfred de Vigny, apare aici într-o ramă fantastică, visător și delirant, simbol poate al timpului devorator. Leul năvălește într-un poem având în urmă o turmă transparentă, scoțând urlete străvezii.

Condiția poetului e privită în acest volum complet și complicat. Rafinamentul e evident - poetul închinând unei domnișoare-doamne poeme patetice, acuzând dureri de nesuportat, făcând totul pentru a cuceri inima sălbatecă a femeii/poeziei. Dar rafinamentul și ironia se îmbină perfect. Într-un poem, poetul înfățișează eternul cuplu într-un decor banal, casnic. Ea, „A mea”, pregătește „zeama acră pentru bărbatul bețiv” și își întinde părul de la ușa spre pat: „Singuratică ea mă aștepta să-i vin acasă, / în lipsa mea ea se gândește numai la mine, / ea cea mai dragă și cea mai aleasă / dintre roabele sublime... // Ea ține în boluri și zeama acră, / părul lung și negru și-l întinde de la ușa spre pat / să nu greșească bărbatul niciodată / drumul predestinat.”

„Poetul tulbură de regulă desenul inițial și transformă melancolia în angoasă.” El simte apăsarea lui S din „sunt” și aude zboruri de îngeri negri. Nichita schimbă, în *dulcele stil*, ritmul și renunță la vechile ornamentații sau le dă o notă spectaculoasă și abstractă. Știința lui Nichita Stănescu, afirmă Eugen Simion, e a se face că se joacă cu niște jucării ce se cheamă univers, destin, existență, iubire, moarte, singurătate.

După adăstarea „În dulcele stil classic”, poetul traversează „Belgradul în cinci prieteni”, întâlnește un înger care vrea să îi vândă... un câine (la fel de credincios cum îi e trupul sinelui), mărturisește despre Poet cum că nu are viață personală și că nu trebuie crezut când plânge, pentru că „niciodată lacrima lui nu e lacrima lui, / El a stors lucrurile de lacrimi. / El plânge cu lacrima lucrurilor” - de fapt Universul însuși plânge prin ochii lui... și ajunge, în sfârșit, în Canaanul promis al Poeților, care, spre deosebire de Canaanul iudeilor, nu e măreț datorită preaplinului de miere și lapte, ci a frigului.

La urma urmei „de frigul culorilor ne îmbrăcăm în lumină, singura haină adevărată a noastră fiind străfundul ochiului nostru.”

În „Măreția frigului”, universul e perceput printr-o durere fără nume, în motivele lirice observându-se acum starea de zbatere a eului ce suferă de singurătate și al cărui elan spre absolut sfârșește prin resemnare. Volumul a fost considerat drept un bilanț auster, în care prin stilul enumerativ sunt redată esențele. Poetul și-a numit „Măreția frigului” - „romanul unui sentiment” și nu trebuie să ne gândim că acesta ar putea fi iubirea, deoarece acest sentiment e asociat impersonalului și detașării. Intrat în epic, poetul relatează istoria poeziei văzută ca sentiment, ca realitate metalingvistică, născută din „războiul cuvintelor”: „Să ne rugăm să nu vorbească ochii / pe limba vederii / să punem o bucată de zahăr cubic. / Sare verdele pe două frunze? / Să-i punem o bucată de simun / pe nervură. / Maria! Maria! Maria! / Strig după femeie, / -Ce faci? / Femeia îmi răspunde: / -Nasc. Nu auzi? Nasc.”

Matematica poetică traversează frontierele jocului poematice ironizând spectatorul format la școala unei ordini stabile, raționale a cuvântului. Visează, poate, și Nichita, ca mai demult Constantin Noica, o școală în care să nu se predea nimic: „Unu și cu unu nu fac doi, / unu și cu unu fac trei / sau patru, sau cinci... / unu tare și cu unu moale / fac unu tare și cu unu moale / sau o cămilă.” Finalul poemului sună ca o ușă trântită în fața spiritului pozitiv și conformist, mustind de orgoliu: „matematica s-o fi scriind cu cifre / dar poezia nu se scrie cu cuvinte. / Cucurigu!”

„Scurtă vorbire” afirmă libertatea poeziei. Universul lui „ca și cum” devine aici realitate a lui „este”. Poetul realizează

jocul reciprocei subordonări și dominații între termenii dialogului, joc cosmic identificat cu însuși jocul textului, înlocuit chiar de acesta; joc de facilități suspectă, cum suspectă e și docilitatea cu care se lasă modelat în fluxul discursiv veșnicul „da”. Accentul e pus pe sensul eliberator al creației, iar afirmația (Da) este ipostaziată ca misterioasă forță mitică, analoagă Ființei Atoatefăcătoare, manifestată prin vraja Logosului: „-Am ajuns să vorbesc cu toate animalele; / mă port de parcă aș fi cosmic; - / de fapt, cine ești tu, bestie? / - Cine să fiu? Eu sunt da.”

Cu „Măreția frigului” poetul „se instalează în zonele alpine ale inteligenței pure, circulă printre simboluri, aparent neutru: nu uitați - acum nu mi-e foame/ nu mi-e sete. /Punctul meu de vedere este punctul pietrei.” Piatra deține o importanță esențială, e practic al cincilea element, a cincea esență a lumii. Ea revine în numeroase ipostaze: „Spune-mi, piatră, poate că tu, / poate că tu / ești Dumnezeu”; „Oare pietrele pe care calcă roțile și caii, au ele vreun Dumnezeu al pietrelor?”; „Crezi tu că (versul) seamănă cu o piatră, crezi tu?” Incredibilul palpabil, întruparea senzației fulgurante este aspirația metaforei poetice a lui Nichita Stănescu. Pentru el, totul e scriere, totul e de citit.

De precizat e elementul care relativizează totul: timpul. Dislocă și modifică, adâncind fisura tristeții. Curgerea, melancolia saturniană sugerează limitele condiției umane, estompând însă conținutul într-un mod particular. El privește rece drama lui Sisif: „Timpul nu are greutate / De ce încerci să-l cucerești?” O secundă este o iluzie a eternității: „pare că este și nu mai este, pare că aleargă și a și alergat” – dar, oare, nu spunea tot Nichita că nu timpul trece – noi trecem prin timp?...

Nichita Stănescu realizează în poezia română ipostaza poetului ca „matematician al delirului”. Hugo Fridrich referindu-se la magia cuvintelor, observa insistența cu care poeții moderni subliniază: poezia nu înseamnă, ci este, pentru aceștia real fiind cuvântul, nu lumea. Jocul stănescian răspunde unei atari caracteristici. Totuși, la Nichita Stănescu experiența ludică și cea ironică nu sunt gratuite, poetul dându-le o profundă valoare existențială...

ROI DE FLUTURI

Ioan MARTA

(Citate și aforisme)

„Nu da replici, decât celor la nivelul cărora dorești să te ridici. Sunt singurele care contează.”

„Provocările sunt răspântiile destinului.”

„Tot ce primești peste puterile tale dovedește că niciodată nu ești singur.”

„Compromisul: o liniște tulbură.”

„Singurul OM în fața căruia trebuie să te străduiești să ieși în evidență ești TU.”

„Doar cuvintele pe care reușești să le scoți din cochilie devin perle.”

„Inspirația este strănutul subconștientului.”

„Timpul înmormântează până și cimitirele.”

„Gândurile te ajută doar dacă reușești să îi pui pe ceilalți pe gânduri.”

FEMEIA! MIRACOL, MĂREȚIE ȘI MATERNITATE. MOTIV ȘI MODEL LITERAR

Valeriu ILICA,
prozator, Arad

Este îndeobște cunoscut – dar și recunoscut – faptul că literaturile lumii abundă în personaje feminine. Încă din cea mai veche vechime: ca mamă și soție, ca fiică sau soră. Ca fecioară! Ca muză sau madonă. Ca slujitor al cuvântului. Al cântului sau al culorii. În fine, ca parte a cetății. Multe, foarte multe, sunt de o mare frumusețe sufletească. O frumusețe care, parcă, respiră un farmec divin. Altele ni se recomandă printr-o curăție morală și spirituală desăvârșită. Oricum, toate sunt figuri luminoase și emblematice. Admirabile, de-a dreptul. Sunt modele și etaloane. Au devenit repere și puncte de referință. Dar, ca să nu vorbesc vorbe deșarte ori fără acoperire, vă propun să strigăm catalogul. Va fi un nimerit prilej de a le reîntâlni și cunoaște mai bine. Măcar pe câteva dintre ele.

Așadar, deschide lista – cum altfel?! – fata cea mare a Marelui Vizir. Fecioara, prin excelență! Frumoasa și neprihănită *Șeherezada*. Imensa culegere de povești populare de origine persană ori indiană, ebraică sau egipteană, denumită generic **1001 de nopți** are – susțin exegeții – ca personaj principal o femeie: pe Șeherezada. O fi fost Harun al-Rashid, califul califilor, nu zic ba, ori Riar-Șah, un vestit și viteaz, lăudat și slăvit șah al Tartariei, n-am nicio îndoială, numai că,

în memoria colectivă, ambii pălesc în fața fecioarei Răsăritului. Pălesc, pentru că ea, Șeherezada, reprezintă simbolul, sinteza și stindardul înțelepciunii feminine. Este Eroina care se impune și se expune prin cutezanță, cuminenie și curaj. Prin țel înalt și încredere în sine. Prin voință nestăvilită, tărie de caracter și spirit de sacrificiu. Indiferent de preț, chiar cu prețul tinerei sale vieți, vrea răscumpărarea onoarei, cinstei și demnității feminine. Vrea să readucă liniștea pierdută, să redea statutul, siguranța și dreptul la viață al fetelor cetății. Vrea și reușește. De aceea, pentru șah, vizir și pentru fetele salvate, pentru noi, cei de azi, dar și pentru secolii ce vin, Șeherezada a fost și va rămâne un miracol. Un model. E atâta maiestuoasă modestie în toată măreția-i suverană, încât te lasă fără grai. Nu-ți mai rămâne decât să o admiri. Și să te minunezi.

Chiar dacă s-a impus în marea literatură ca epopee a războiului total, a mâniei nestăvilite și a furiei nimicitoare, într-un cuvânt, ca tragedie a întregului popor, în *Iliada* lui Homer defilează și o armată întreagă de femei. Fiecare cu aura și cu aurul ei. Așa, bunăoară, virtuoașa *Hecuba* e, rând pe rând, regină și soție, mamă eroină și sfetnic de taină al regelui Priam iar, în final, cu voia zeilor și cu dezlegare de la Homer, roabă, sclavă și captivă. *Andromaca*, preacredincioasa soție a lui Hector și mama grijulie a pruncului Astianax, impresionează și astăzi prin măreția ei tragică. Prin virtuți, atașament și puterea de a înfrunta destinul. *Cassandra*, fiica cea mică și preferata regelui, fecioara înzestrată cu darul profeției, îndură umilinte și ispășește aceeași pedeapsă fără vină.

Troienele – tulburătoarea tragedie a înțeleptului Euripide – pentru care femeia, nici mai mult, nici mai puțin, e miracolul care mântuie lumea, e o dovadă și o mărturie. Nici **Odissea** nu este mai prejos când vine vorba de femei. De eroine. **Penelopa**, soția lui Ulisse – Odiseu, se mândrește și astăzi cu aureola de a fi fost femeia unui singur bărbat. Nu trecem mai departe fără a le aminti, măcar în treacăt, pe **Antigona** și pe **Ifigenia**. Pe **Medeea**, **Iocasta** și **Nausicaa**. În ceea ce o privește pe frumoasa **Elena**, protejata Afroditei și femeia cu părul de aur, ne face cu ochiul și ne șoptește abia legenda, nici n-ar fi existat. A fost o plăsmuire, hai, fie, un pretext poetic al bătrânului Homer – bătrânul ce nu va îmbătrâni niciodată. Nu-i cazul acum și nici locul, aici, să dezgropăm morții, dar altele au fost „pohtele”, motivele și dedesubturile care au stat la baza invaziei bogatului Ilion. Grav e că, începând de atunci, ni se cam tot întâmplă. Și asta, mai mereu.

Părăsim Areopagul eroinelor vechii Elade, încercând un sentiment indefinit, contradictoriu, dar și trăind bucuria de a întâlni un altul. Aci, în orașul celor șapte coline. În Râmul unde încă mai așteaptă **Fabia** exilatului Ovidiu – pentru noi și pentru literatura lumii, poetul iubirilor gingașe. Nu va lipsi **Delia** – muza lui Tibul, **Cynthia** elegiacului Propertiu, dar nici frumoasa **Lesbia**, „amoarea” aristocratului Catul. Prezentă și ea, regina Cartaginei – **Didona** – ne va vorbi, sunt sigur, de marea ei iubire. Pentru Enea, troianul. O va face de-acolo, direct din cânturile **Eneidei** lui Vergiliu. S-o ascultăm, pentru că nimeni nu știe mai bine decât ea că iubirea nu se cumpără, se cucerește.

Nu-ntreb, dar mă întreb: De ce scriu femeile? Răspunsul e unul singur și vine de departe. Din Franța saloanelor elegante. Din Parisul mult lăudatei Belle Époque. N-o spun eu, o mărturisesc prin scrisul lor **George Sand** și **Doamna de Stael**, **Madame de Sevigné** și **Doamna de La Fayette**. Și altele, multe altele, una mai frumoasă și mai cultă, mai stilată și mai sensibilă decât celelalte. Dar toate, absolut toate, gazde perfecte: generoase și pline de grație. Primitoare și proteguitoare. Îndeosebi, cu marile talente. Dar și cu cei tineri. Dacă tot suntem aici, în orașul de pe Sena, să trecem puțin din Parisul lui Balzac și Baudelaire, în Nemția lui Goethe și a lui Schiller. A lui Herder, Heine și Novalis. Când vine vorba de femei virtuozose sau de eroine, literatura germană e la ea acasă. Dar, cum excursul nostru e lung cât o poveste, ne vom mulțumi de această dată doar să amintim femeile care au marcat cariera artistică a olimpianului de la Weimar. Sunt femei care l-au inspirat și au stat la originea scrierii unor capodopere. Mare admirator al femeii, Marele Goethe le-a apreciat și le-a respectat. Le-a iubit cu patimă, dar le-a și nemurit în cărțile sale. Încă din tinerețea sa literară. A început cu **Charlotte Buff** și cu **Friderike Brion**. A continuat, în plină glorie fiind, cu **Lili Schönmann**, **Charlotte von Stein** și **Cristiane Vulpius**. A încheiat aventura iubirilor galante apoteotic – literar, dar singur, trist și resemnat – ca om, atunci când avea 75 de ani. Se îndrăgostise lulea și făcuse mare pasiune pentru **Ulrike von Levetzov** – o tânără de doar șaptesprezece ani. A mers atât de departe, încât a cerut-o în căsătorie. A fost refuzat de părinții fetei.

Ulrike nu s-a mai căsătorit niciodată pe motiv că o fată căreia i s-a cerut mâna de către von Goethe nu poate accepta o altă cerere, oricât ar fi de onorantă. Neconsumata idilă până la urmă a fost un mare câștig pentru literatură. Celebra și tulburătoarea elegie de bătrânețe a lui Goethe, în acest episod, își are sorgintea. Revin la maestru. Față de toate femeile din viața sa, acest veșnic îndrăgostit s-a purtat ca un cavaler al Mesei Rotunde. Ca un gentleman. Tuturor, cu proverbiala-i dărnicie literară, le-a acordat onorantul calificativ de suflet frumos. **Schöne Seele**.

Iar acum, un ultim popas. În Gruzia lui Lermontov. În patria „prințesei tinere, **Tamara**”. Poet de geniu, mort de timpuriu, la numai 27 de ani, în urma unui absurd și blestemat duel, Mihail Lermontov își publică tumultuoasa și răscolitoarea poemă **Demonul** în 1841. În plin romantism european. Nu știu dacă Eminescu a cunoscut, posibil pe filieră germană, această bijuterie a literaturii universale, dar, fără teama de a greși, găsesc nimerit și mă încumet să afirm că între Demonul și Luceafărul există mari asemănări. Ca mesaj poetic, ca realizare artistică și ca viziune cosmică. Interstelară. Ca titanism. Demonic, în Demonul lui Lermontov. Ca imn, ca ofrandă și ca omagiu aduse femeii. Tinereții, frumuseții și castității sale. Mergând cu speculațiile ceva mai departe, și privind-o de pe alt palier, frumoasa gruzină Tamara devine, prin pana lui Lermontov, desigur, o Șeherezadă a Caucazului. Sau, cel puțin, așa o vede și-i face portretul, sub prestație de jurământ, acel „fiu al hăurilor reci”. Asculțați! „*Mă jur pe-al stelelor noian,*

*Pe răsărit și asfințire,/ Că nici slăvitul
șah persan/ Și nici un rege pământean/ N-a
sărutat așa privire;/ Nici o fântână
țâșnitoare,/ De prin haremuri, pe
căldură,/ Cu pulbere răcoritoare/ N-a
dezmiertat așa făptură;/ Și nici o mână
așa păr/ N-a mângâiat într-adevăr/ Nici
chiar în visele-ndrăznețe./ Și de când
raiul l-am pierdut,/ Mă jur, c-atâta
frumusețe/ Pe lume nu s-a mai văzut”.* Iar
jurămintele demonului, dar mai vârtos,
promisiunile făcute fetei lui Gudal nu se
opresc aici: „*Luceafărului eu cumuna/
Smulgând-o ți-o voi da în dar,/ Și roua
ce-oglindește luna/ Pe-a ta cunună am să
presar,/ Ți-oi făuri o cingătoare,/ Din
asfințit fâșii rupând,/ Și tot văzduhul
străbătând/ L-oi adăpa cu-arome rare;”*

Figură feminină de top, frumoasa Tamara rezistă timpilor și crește în măreție inclusiv prin destinul său tânăr, tragic și trist. Locul ei este și va rămâne în loja centrală a sufletului cititorului. Cu condiția ca povestea prințesei să fie citită în traducerea lui George Lesnea. Acolo, revin și repet, alături de marile fecioare ale literaturii: Casandra, Ifigenia și Antigona. Șeherezada și – cu voia dumneavoastră – războinica **Ioana d'Arc**.

Reîntorcându-mă acasă și aruncând o privire în propria noastră ogradă literară, constat, chiar din prima, o evidentă deschidere și o autentică vocație pentru marile teme ale literaturii europene și universale. Femeia, cu valorile, valențele și virtuțile sale, este una dintre ele. Mai mult, în literatura română, femeia este o prezență multiplă. Constantă și consistentă. Adesea, e un personaj de prim plan. Un personaj cheie. Indiscutabil, e o prezență cu

personalitate. Atât în folclor, cât și în creația cultă.

La o enumerare, fie ea și aleatorie, aș începe cu **Măicuța bătrână, cu brâu de lână**, mama anonimă a și mai anonimului cioban din **Miorița**. Femeie simplă și singură, nevoiașă și neajutorată, nemângâiată și nebăgată în seamă, femeie din popor, această „sfântă” a hazardului, a nenorocului și a întâmplării, simbolizează drama și sintetizează durerea a milioane și milioane de mame care și-au pierdut feciorii în împrejurări absurde sau misterioase, nedrepte și nemeritate. Că-i numai dispărut pentru o vreme sau că e mort de moarte necurată, îndurerata și îngrijorata bătrânică vrea să-i dea de urmă. Vrea să afle adevărul. Pleacă-n lumea largă, mânăta de o sumbră presimțire. Dar, mai ales, de dragul și de dorul lui. Vrea să-l mai vadă și să mai fie, măcar o dată, alături de el. Scena de ansamblu, gestul în sine, efortul și exemplul, lacrimile și durerea, disperarea și rugămințile insistente ale măicuței le regăsim aidoma și în jalea altor mame. În exemplul ce urmează, a haiducului prins de poteră, legat în lanțuri și condamnat la moarte. Prin spânzurătoare! Conform obiceiurilor vremii. A lotrului, dacă vreți, din poezia **O mamă** a lui Șt. O. Iosif, din care vom reproduce câteva versuri: „*E bătrână, e beteagă,/ Dar cu dânsul vrea să plece:/ Ea se roagă, ei îl leagă./ Se pornesc, și ea-l petrece,/ O-mbrâncesc și o înjură:/ Stă obida s-o doboare:/ —Domnișorule, te-ndură!/ Vreau să-l văd numai cum moare*”. Oh, Doamne! Și când te gândești că asemenea scene au fost adevărate. Și, poate, fără număr.

Popor al plaiului, al spațiului mioritic, al alternanței dealului cu valea, în fine, al transhumanței și al turmelor de oi, românii au o frumoasă tradiție în materie de literatură pastorală. Subiectul nu putea să-i scape taman lui Sadoveanu. Om al muntelui și „oaspe” al stânilor sau mușteriu cu state vechi la Hanu Ancuței, taciturnul rapsod a dat literaturii române, pe această temă, o capodoperă. Scris în foc continuu, în numai zece zile, romanul **Baltagul** este o Mioriță cultă. E un fragment de epopee de dimensiuni epice. De pe alt palier privit, este dosarul unei crime cu autori necunoscuți. Este o amplă investigație declanșată pentru găsirea, judecarea și pedepsirea făptașilor. Trăind într-o lume în care lipsa autorității instituțiilor statului, indiferența și imobilismul acestora se fac tot mai simțite, rolul, rostul și munca acestora sunt preluate de femeia dispărutului. Prin modul cum o prezintă și o promovează, o introduce în cadru sau o lasă să conducă acțiunea, ca un veritabil detectiv, Sadoveanu creează prin **Vitoria Lipan** una dintre cele mai reușite și mai reprezentative personaje feminine din întreaga noastră literatură. În proiecția autorului, dar și în percepția cititorului, Vitoria e o munteancă inteligentă și frumoasă. Tare și autoritară. E mai tare decât piatra muntelui care a întărit-o. E femeia obișnuită cu greul și cu greutatea vieții.

Credincioasă din naștere și creștină prin botez, pentru văduva lui Lipan datinile, obiceiurile și tradițiile, ritualul religios și rânduielile locului, canoanele, convențiile și îndatoririle față de mort sunt comandamente imperative. Femeie puternică și de acțiune, Vitoria le cunoaște, le respectă și le îndeplinește pe

toate. La timp și întocmai. Sunt taine și porunci cu putere de lege. Și asta, cu atât mai mult cu cât îl vizează în mod direct pe Nechifor „*jumătatea, tatăl pruncilor și dragostea vieții sale*”. Iată, de ce remarca – cu rigoarea-i bine cunoscută – profesorul Ciopraga: „*Vitoria este un personaj de tragedie antică. E o eroină a muntelui. O Antigona de la Tazlău* ” care – continuăm noi – n-are tihnă, răgaz sau hodină, până nu-i dă mortului liniștea, pacea și împăcarea mormântului. Exact așa cum procedase în vremurile vechi antica Antigona, eroina lui Sofocle, cu fratele-i mort, Polinice.

Femei ilustre, energice sau virtuozitate de-a dreptul, femei care și-au pus amprenta personalității lor asupra mersului istoriei, găsim încă în vechile cronici. Dar, mai ales, în basme, balade și legende. ***Mama lui Ștefan cel Mare*** e una dintre ele. Pe merit și pe bună dreptate a imortalizat-o Bolintineanu în legenda cu același titlu. Nelipsită odinioară din manualele școlare, învățată pe de rost, recitată la serbări și concursuri, este acum căzută în dizgrație. E persiflată și uitată. Cică, e neconformă. Tezistă și perimată. Marii clasici – mă refer la Eminescu și Creangă, Slavici, Coșbuc și Goga, dar și Beniuc, Labiș, Vadim Tudor ori Păunescu – toți au scris cu suflet, cu talent și cu har despre mamele lor, făcându-le icoane. În ceea ce-l privește pe Zaharia Stancu, sunt pline de prezența mamei mai toate romanele sale, dar, cu prisosință și în totalitate, ***Ce mult te-am iubit***, un amplu bocet în tonalități de baladă. Poem al amintirii, al memoriei și al rememorării, este – în același timp și în egală măsură – un jurnal al morții: ca realitate teribilă și incontrollabilă. Ca

prezență incomunicabilă, atroce și colosal copleșitoare. Scris în nici trei săptămâni, romanul, prin cele 270 de pagini ale sale, e un lung prohod. Și totodată, un prototip al dragostei pruncului Darie pentru mama sa, ***Maria Bratu***. Această femeie – e bine să se știe – era atât de săracă, încât nu avea în casă suficiente linguri pentru cei șapte prunci pe care trebuia să-i pună zilnic la masă. Darie și cu sora sa, Anghelina, mâncau alternativ, cu intermitențe, împrumutând și împărțind aceeași lingură. Femeie cu nervi de oțel, chiar dacă rămânea deseori nemâncată, nu și-a lăsat copiii să rabde de foame.

Lista femeilor imortalizate în literatura română ar putea continua cu ***Ana lui Manole*** – mucenița din legenda meșterului creator de veșnicii. E o Ifigenie. O martiră. Și ea, și pruncul. E o mireasă a morții rituale. E „*femeia – biserica*”, spune Blaga. Nu închidem catalogul fără a le menționa măcar pe ***Mara*** lui Slavici, pe ***Fefelega*** lui Agârbiceanu sau pe ***Agripina*** din ***La Vulturi!*** a lui Galaction, considerată de Teodor Vârgolici nuvela perfectă. Un model și o adevărată bijuterie a speciei. Cert lucru, eroina lui Galaction impresionează și se impune prin puterea ei de jertfă maternă. Prin maternitate ... Ca atâtea mame, de altfel.

Nu spun o noutate spunând că scrierea unei cărți este o treabă serioasă. Serioasă, deloc ușoară, dar incitantă. Până la ispititoare. Presupune muncă și determinare. Perseverență, nopți nedormite și talent. Eleganță, pudoare și onorabilitate. Toate obligatorii și întotdeauna. Dar, mai ales, atunci când este vorba de și despre femeie. Din

păcate, însă, încă mai există condeieri care, din nebuloase, dar condamnabile motive, încearcă să reducă menirea și misiunea, măreția, meritele și maternitatea femeii doar la practicarea celei mai vechi meserii. Este nedrept și nedemn. Este neadevărat. Mai mult, este un atac cu crampoanele. Grav, de cartonaș roșu, ca de altfel, orice alte „tehnici” invazive în sufletul femeii. Toate sunt un afront la statutul și la demnitatea ei. Altfel spus, a scrie necuviincios despre femeie este ca și cum ai urca beat, drogat și fără permis, la volan. Grav e, însă, că uneori acești claponi, fătălăi sau veleitari expirați („n-am găsit altă rimă!”) sunt promovați, lăudați și recomandați cu patos și căldură. Din fericire pentru sănătatea poetică a cuvântului, speciemenle de acest fel nu scot pui, nu prind cheag și nici nu fac mulți purici în literatură. Se neutralizează singuri. Iar dacă nu, îi amendează cititorul. Mă refer la cititorul serios, onest și de bună credință. De aceea, nu-i critic și nu-i condamn. Nu vreau să le rănesc hormonii. În cel mai bun caz, îi compătimesc. Sunt vrednici de milă. În schimb, refuz să le pomenesc cărțile și evit cu premeditare să le pomenesc numele. De ce? Dintr-un simplu, singur și foarte serios motiv. Pentru că femeia plaiului mioritic nu-și lasă casa de izbeliște, pruncii pe uliță, flămânzi, desculți și dezbrăcați, vaca nemulsă și nici bărbatul singur și la greu, doar de dorul crâșmei și de dragul aventurii. Dimpotrivă și dintotdeauna, Ana, Mara și Agripina, Fefelega și **Frunzina**, Vitoria sau buna și blânda **Veturia** din „**Dăscălița**” lui Goga grijesc de grijile casei. În capul lor, stă casa și cămara.

Dar, mai ales, cămara. Tot timpul. „De la pită, pân' la pită și de la clisă, pân' la clisă”.

Așadar, cu titlu de certitudine și în numele igienei scrisului o spun: Femeia literaturii române e o **Penelopă**, nu o Mesalină. Este **FEMEIA – ORHIDEE**. Particularizând puțin, femeia satelor noastre, că e țărâncă de acum sau de odinioară, e plină de gânduri. De lipsuri și necazuri. O copleșesc adesea, mult prea adesea, sărăcia și silnicia. Claca, dările și robota. Ca pe mama lui Darie, bunăoară. Nu, categoric, nu! Nu-și ia și nu-și luase lumea-n cap la cea mai mică ciorovăială cu soacra ori la prima contră cu soțul sau cu moș tataie. Dimpotrivă, într-o lume ce are atâta nevoie de modele, femeia a fost, este și va rămâne un model. Credincioasă fiind, ea respectă taina cununiei. Se supune canoanelor bisericii. Asta este și astfel a fost întotdeauna femeia plaiurilor noastre: o „măicuță bătrână cu brâul de lână”, dar – cu durere o spun – și mama morților de la Mărășești. Din Munții Tatra, ori din Câmpia Kalmucă. De la Plevna și Smârdan. În fine, e mama din **Trei, Doamne, și toți trei**, tulburătoarea poezie a lui George Coșbuc.

P S.

Și acum, o rugăminte. Nu mă întrebați cum ar fi arătat Tartaria lui Riad – Șah fără frumoasa și tânăra Șeherezada. Sau fără „floarea” fecioarelor salvate. Nu insistați! Vă rog. E risc să dăm idei. Să reaprimem focul. Sau – și mai grav – să demolăm din temelii cetatea.

ÎMPREUNĂ Anna Gavalda

Mira ODAGIU,
eseist, Arad

În presa franceză, romanul
”*Ensemble, c’est tout*” al scriitoarei

Anna Gavalda este considerat unul dintre cele mai frumoase romane de dragoste a tuturor timpurilor. În mediile literare franceze s-a

afirmat că toată Franța e nebunită după Anna Gavalda, și tot ce apare nou scris de ea devine automat bestseller, ba mai mult, până și misoginul rebel, ”egoistul romantic” al literaturii franceze, Frederic Beigbeder a recunoscut că ”Gavalda e o scriitoare imensă pentru că intră în mintea personajelor și le lasă să vorbească”.

Cartea, tradusă în peste 40 de limbi, a fost ecranizată în 2007 de celebrul regizor francez Claude Berri, având-o pe simpatica Audrey Tautou în rolul feminin principal alături de șarmantul Guillaume Canet.

Aparut în martie 2004, romanul ”*Împreună*” este unul dintre cele mai mari succese ale începutului de secol XXI în Franța. În viziunea autoarei, oamenii se pot salva numai prin iubire. Acțiunea se petrece la Paris, în zilele noastre, în decursul unui an de zile. În roman apar patru personaje principale: Philibert - un tânăr aristocrat timid, Camille - o tânără pictoriță anorexică și

fără adăpost, Paulette - o bunică aproape senilă pe punctul de a abandona lupta cu viața și Franck - un bucătar pasionat de motociclete și total lipsit de maniere.

Viața este cea care îi aduce pe cei patru la un loc, sub acoperișul al unui superb apartament cu aer aristocrat, unde învață ce înseamnă a trăi, pur și simplu, împreună : ” *Chiar mai ceva ca o familie – familia pe care și-o aleseseră, și-o doriseră, familia pentru care se luptaseră și care nu le cerea în schimb decât să fie fericiți împreună. Și nici măcar să fie fericiți, nu aveau asemenea pretenție. Ci să fie împreună, atîta tot. Iar asta era deja mai mult decât speraseră*”.

Personajele sunt memorabile și foarte amuzante, fiecare replică a lor construiește o poveste frumoasă sau de o tristețe răvășitoare. Camille este, se pare, prea tânără pentru a-și lua viața în propriile mâini și, de aceea, acceptă să fie purtată de val: se angajează ca femeie de serviciu la Toucleau, locuiește într-o garsonieră insalubră și înghețată și desenează (marele său talent!) din ce în ce mai puțin sau, cel puțin, departe de gândul de a mai organiza o expoziție alături de prietenii săi. Consideră totuși că este fericită cu viața sa lipsită de griji, iar întâlnirile ei cu mama sa sunt din ce în ce mai pline de venin: „*Ăsta e noul cuvânt la modă acum... Fericită! Fericită! Ești copil dacă-ți închipui că am fost lăsați pe pământul ăsta ca să zburdăm și să culegem floricele...*”

-Nu, nu, stai liniștită, că nu-mi închipui așa ceva. Am avut profesori buni și știu că ne-am născut ca să ne chinuim. Mi-ai repetat-o destul... ”;

Extraordinara fluentă a romanului se datorează stilului direct și alert, viețile celor patru angrenând o adevărată radiografie a Parisului contemporan, dar și replicilor pline de umor și franchețe fascinează cititorul : *”De câte ori să vă mai spun? Untul trebuie să stea pe ușă, ca să nu capete miros! Și brânza la fel! Celofanul e pentru câini, fir-ar al dracu’! Și asta ce mai e? Salată? De ce-o lăsați în pungă, să se strice?! Ți-am zis de-atâtea ori, Philibert! Unde sunt casoletele pe care vi le-am adus alaltăieri? Bun, și asta ce-i? Lămâie... Ce dracu’ caută la ouă? Dac-ai tăiat o bucată, restul împachetează-l sau pune-l pe-o farfurie cu fața-n jos, capito?”*

”Împreună” o carte caldă cu gustul dulce-amăru a unei felii de viață autentică, piedută într-un Paris contemporan în care individul nu mai contează ci e ”doar un anonim ratat ce încearcă să reziste, să găsească o cale...”, și care se salvează prin redescoperirea aproapelui, a firescului trai ”împreună”...

Cartea e o poveste universală despre prietenie, toleranță, încredere și dragoste.

Poem despre stele

Ileana Corina CIURĂȘ,
scriitor, Arad

Înainte de-a învăța să aștern cuvinte
Hoinăream printre stele-n cipici
Rosteam gânduri mari cu litere mici
Coseam hăinuțe pentru zmei și arici

Hoinăream printre stele-n cipici
Și visam să răsară viața-n morminte
Făgăduind că voi fi cea mai cuminte
De Crăciun poezia să-mi aduc aminte

Rosteam gânduri mari cu litere mici
Privirea-mi șoptea năzdrăvane zidiri
Chipul înflorea învingând rele rostiri
Deslușind întreg stelarele mărturisiri

Coseam hăinuțe pentru zmei și arici
Alegând năsturei numai din doi în doi
Veșmintele vechi deveneau mantii noi
Ocrotind petala nufurilor de aspru noroi

Purtam dalb coșuleț împletit din speranțe
În piept pâlpâiau aripi de albastre
măiestre
Verile îmi păreau infinite vacanțe
terestre
Printre hore de stele cântam la ferestre

SALON

Luna crește cu mine

Ioana CRIȘAN,
student, Timișoara

Ploaia nu m-a mai atins,
Nici soarele de altfel,
Luna mă privește stins...

Eram un punct înțepenit
Într-o lume obișnuită,
Înfricoșătoare, grăbită,
Eram un gând împietrit
De temerea
Lunilor ce aveau
Să se coboare asupra mea,
Precum iarna
Străpunge măduva copacilor.

Eram pierdută, confuză,
Strivită de speranțe și visuri
Care parcă erau departe
De versiunea mea prezentă,
Ce-și dorea schimbarea
Și nu-și înțelegea starea –
O clepsidră pe diagonală,
O balanță goală.

Timpul nu s-a schimbat,
Doar eu l-am furat
Și l-am ținut atât de strâns
La pieptul meu încălzit

Până când l-am contopit
În sinapsele mele
Și m-am eliberat
De tăcerea clipelor surde –
Viața-mi e un șir de unde!?

Ploaia mă atinge încet
Inima nu-mi mai e plânset,
Soarele nu mă ajunge,
Dar luna crește cu mine.

Efemerii

Eugenia Ponta Pete,
poet, Pecica

Ne urmărim trecând
în oglinda vremii,
neputincioși,
efemerii,
până când,
împlinindu-ne destinul,
vom rămâne
un nume,
printre multe altele,
în rafturile reci
ale prăfuitei eternități...
(Flori de tei)

Lucia BIBARȚ,
poet, Arad

te caut...

Când
În sufletu-mi întors pe
dos
bate vântul...,
ca-ntr-un buzunar
gol,
spânzurând înafară ...

tu unde ești?...

Cotropiri

Ce de miresme mi se agață-n simț
din aerul spălat de ploaie!
de arșiță topită-n nor răzleț
de vară cotropită de culoare.

Cât de adânc mă freamătă lumina,
Pătrunsă-n trupu-mi lenevit de zi,
Și cât de aprig mă cuprinde vina
Acestei lumi ce n-a fost nici va fi.

Care pustiuri mă vor mai robi,
Care —ndoieli și care întrebări
Când totu-n juru-mi seamănă mirări
La care nu-i răspuns, nici așezări.

Care pustiuri mă vor mai robi
Care-ndoieli și care întrebări
Cu aspra respirație or voi
s-atârne minunarea-n așezări.

Ce de dureri mi se-agață-n simțuri
Ce de chemări, de șoaapte, de
înfrângeri.

Aida VOIVODICIAN,
Poet, Timișoara

Îndestulată,
mulțumesc fiecărui anotimp
care a străbătut, a înflorit, a rodit,
a devastat, a înghețat...
a reașezat și - din nou -
a devastat grădina inimii mele!

Îndatorată,
spovada nefardatului cuvânt
descuvântat de simțirile grele,
o resfir mărgele
în cufărul-pământ la rădăcini.

Împăcată,
stropesc prin pânza de lumini
ogorul continuității înc-o dată...
și fusul amintirii toarce
iar cursul fluviului, cât ai clipi, se-
ntoarce.

Mulțumesc
și surâd smerit fiecărui anotimp
cât, cu bune sau rele,
va scutura fărâme de timp
grădinii inimii mele.

FOCUL

Adina LĂPĂDUȘ MATEI,
poet, Arad

Pictează vântu-n
culori
ce n-au mai fost,
se-nflorează trestii
cu foșnet cald,
misterios,

pământul se-nvăluie încet,
în șoapta înserării,
doar cântecul de Sirinx
se furișează,
vestind destinul
în nectarul lui Cronos.
Sub palida lumină
a aurorei ce se pierde,
ai vrea să fii o Dafne,
să pui cununi de visuri,
pe-o frunte scrijelită
de doruri și de gânduri.
Ai vrea să uiți
blestemul ursitoarei,
ce-ți șuieră într-un ecou damnat
și mult prea apropiat:
”Brațele să-ți fie
ramuri lungi, tremurătoare,
din frumusețea ta rămâne
doar o frunză, sclipitoare,
picioarele să-ți prindă rădăcini,
iar trupul tău –
scoarță aspră,
cu adâncituri șerpuitoare
să te transformi în copacul
ce nu mai face floare!”
Și de-o fi să se întâmple,
nu uita să crezi,
că undeva, pentru tine,
există un Apolo,

ce-și va răni buzele
dăruindu-ți sărutări fierbinți,
mistuitoare,
că tu vei fi zeița cu miresme dulci,
îmbătătoare,
și-n văluri albe, ademenitoare,
vei arde-n flăcări,
tu, jertfă a unei iubiri nemuritoare.

CÂNTEC PENTRU VINERI

Carina A. IENĂȘEL,
poet, Arad

și atunci, nemaiputând
face altcumva,
am inventat o limbă
numai a noastră...
am notat caligrafic
cuvinte și necuvinte

pe marginile paginilor vechiului
dicționar
plin cu imaginile unor arme
atât de puțin cunoscute, încât
credeam că nu mai există
(mai știi?!... văzându-le, mi-ai spus
toată istoria lor, întristându-te
că până și cuvintele care le denumesc
pot să ucidă)...

parcă am fi mâzgălit semne de
aducere aminte
asemenea celor scrijelite pe scoarțele
copacilor...
în definitiv, dicționarul nostru nu era
altceva
decât un strănepot al teilor,

purtând în sine memoria celor ce,
mai demult, atingeau cerul
cu crengile lor împodobite cu schije
solare...

dar, peste puțin timp, cuvintele
au început să ne strângă în menghina
înțelesului
și am fost nevoiți să le reinventăm...

le-am prefăcut în retine și am învățat
să ne înțelegem
din priviri verzi-căprui, așa cum ne
erau și gândurile...
le-am prefăcut în brațe, învățându-le
îmbrățișarea...
ori în palme cu degete ce știu să
deschidă
cele opt lacăte dintre noi și cerul de-
afară...
ori în inimă, învățându-le să iubească
pur și simplu...

Grațiana IENĂȘEL
student, Arad

Încețoșat, la
umbra unui
copac, mă
regăsesc,
ascult cu teroare sunetul brutal al
oaselor crâncene...
Privesc nostalgic amurgul neuitării

și parcă mă apucă o melancolie fără
de înspăimântare...

Un singur gând și o singură cuviință
mă îneacă în miezul sticlit
al necurăției nopții...

Am fixat timp de trei zile
ochii enigmatici, plini de înțelesuri...
Însă acum, mai mult ca niciodată,
aceștia sunt gata să mă atace.

Amurgul s-a stins...
În ochii mei însă rămâne
viu, colorat...
violet... violent...

În a lumii neiertare,
Admiră sicriele solitare de prin cer...
Acesta, în ochii lumii,
rămâne în mii de nuanțe
de plumb, nichel, galiu, germaniu și
arsen...

Dar ochii mei sunt speciali.
Pot privi în jur fără îngheț total.
Îmi dau voie să privesc frumusețea
iubirii
rotunde,
plin de dor și de fum...

Clipesc deodată,
mare greșală...

Turmentat, mă trezesc
și observ că mă aflu la umbra
aceluiași copac...

Flori de pădăie

Liviu NADIȘ,
scriitor, Pecica

Ce pot eu să mai aștept
acum când toate cărările mele
coboară șerpuind spre râu.
Mi se face tare dor
de Câmpiile înflorile ale tinereții
unde tu asemeni florilor primăvăratice
înfloreai plină de zâmbet
și de pofte tinerești
pofte pe care nu le-am înțeles
atunci așteptând alt răsărit.
Acum aș vrea ca soarele
să-ți spună că am vrut
și aș vrea și acum când
asfințitul coboară pe râu
alături de toate cărările mele
pline cu trecute amintiri
în care pe o câmpie
tu culegi flori de pădăie.

Nori

Lucian GEVELEGIAN,
cantautor, Ungaria

În albastrul cerului ca un ocean fără mal,
Se zbat norii albi, purtând povestea lor,
Un dans tandru, o schimbare eternală,
În lumina soarelui, ca un tablou de aur.

Unii sunt ca puf de pădăie, ușori și
jucauși,
Alții înalți și amenințători, grei de
gânduri,
În fiecare formă, în fiecare culoare,
Ascund taine și vise, se plimbă prin zări.

Pe aripile lor, visele călătoresc,
În lumea lor efemeră, fără hotare,
În umbra lor se ascund taine și speranțe,
Pe cerul senin, fiecare nor e o poveste
rară.

Privesc cu ochii mari, fascinați, cum se
schimbă,
Cum se nasc și apoi se stinge în
depărtare,
Norii, acești călători ai cerului,
Ne învață că totul e trecător, doar iubirea
rămâne-n zare.

Singura viață în care am rătăcit

Laurian LODOABĂ,
scriitor, Lugoj

mă gândesc uneori că ai plecat
ca o toamnă târzie
ai uitat râul care curge în jurul casei
tale
în bătaia apusului
ai uitat verdele arinilor
care străjuiesc malul de lut al râului
cu tine mi-am petrecut viața reală
singura viață
am fost doi rătăciți

Aceste aripi, această dragoste...

Emil MUREȘAN,
poet, Cluj

Aceste aripi ale mele
care apleacă formele lumii,
căutând viața...
Aceste maiestuoase forme
ce o ascund atât de bine...
Acestă dragoste ce mă cuprinde
și vine, nu știu de unde...
Poate ea vine din ochii tăi,
din părul tău negru...
Dintre brațele tale,

din sânii tăi albi,
din buzele tale...
Din tot ce aceste-ar putea face,
și nu fac,
din tot ce aceste-ar putea fi,
și nu sunt,
din tot ce-ar putea fi,
și nu este...
Doamne,
te uită în inima mea
și ai milă
de nesăbuita mea dragoste
pentru lumea ta,
crezând c-ar fi a mea.
Că tu ești ești bun
și mila ta este mai tare
ca destinul și dreptatea.
Că doar tu, Doamne,
poți face ce vrei,
ștergând orice din lume
de parcă n-ar fi,
n-ar fi fost, și nici nu va fi.
Și lasă să fie
nesăbuita mea dragoste...

LOCURI ȘI OAMENI

Iulia PINTEA,
eseist, Arad

„E suficient doar un surâs al vieții ca totul să recapete sens”

(Constantin Noica)

Cu acest citat am încheiat prima parte a eseului „Locuri și oameni” apărut în numărul anterior al revistei Gutenberg.

Frânturi din corespondența pe care am prezentat-o, consider că reprezintă tocmai ceea ce am dorit să scot în evidență: o dezvăluire a sufletului și minții, o curiozitate firească a corespondenților spre a se cunoaște pentru ca, mai apoi, să realizeze că fiecare ar avea ceva de preluat spre interpretare diferită, apropiată sau identică, respectiv un schimb de idei care să ducă spre analiză, reflectare.

Pentru început, „Locurile”... aceleași, „locul unde Someșul unit își poartă undele ca să despartă așezări pline de farmecul naturii datorite de Bunul Dumnezeu.”

Oamenii, doar în parte aceiași, „oameni cu carte care știu să-și hrănească ființa, în primul rând, cu hrana sufletului - **Cartea**.”

Profesoara Livia Pinte se prezintă în jurnalul său: „Sunt o fire visătoare, contemplativă, însetată de cunoaștere și frumuseți. Cum să mă împac cu tiparul pe care mi-l impune viața? Aș sta zile întregi să citesc, să gândesc în singurătate.”

Ideea aceasta este cea care străbate conținutul scrisorii datate Rus, 26 aprilie 1982.

Stimate Domnule Paler,

Numai o visătoare trăsnită cum sunt eu putea spera că-i veți răspunde și la o a doua scrisoare. Căci ce sunt eu pentru dumneavoastră, decât o cititoare incomodă, care crede că dorința de a cunoaște îi dă dreptul de a împrumuta o carte tocmai de la autorul ei, din moment ce n-a găsit-o în altă parte?!

Dar eu cred totuși că nu mi-ați condamnat gestul!

Știți ce înseamnă setea de cunoaștere.

E adevărat că-mi cioplesc tot felul de iluzii care, sfărâmate de viață, îmi rănesc privirile cu cioburile lor, îmi înlănțuie auzul cu blestemul tăcerii, al înghețului sau al puhoaielor, mă umilesc...

Neluând în seamă că zilele treceau fără ca speranța mea să se materializeze într-o scrisoare din partea dumneavoastră, eu vă spuneam, cu puterea gândului, *bună dimineața* și *bună seara*, vă uram *La mulți ani*, vă întrebam de ce mi-ați lăsat tăcerea. Și aceasta după ce v-am ascultat vorbindu-mi din paginile „**Vieții pe un peron**” sau după ce, urmărindu-vă pașii și reflecțiile în călătoria prin Mexic, am făcut cea mai plină de sens călătorie din viața mea. După ce urmăresc adevărate lecții bazate pe interpretarea, de pe poziția unui om modern, a operelor de artă, a muncii și a vieții celor ce-și ard clipele pe altarul artei, sau după ce v-am ascultat vorbindu-mi într-o manieră atât de personală despre **Muzee și opere**.

Și vă spuneam, accept tăcerea... O accept cu o tristețe fără margini. Și cu gânduri negre... N-am cum să mă revolt. N-am dreptate!

Altădată vă ziceam: Sunt fericită că existați și că v-am descoperit...

Dar cine ești tu, mă întrebam apoi, înverșunându-mă împotriva unor asemenea gânduri.

O simplă profesoară de la țară! Mai prejos decât altele că la cei 38 de ani, n-ai un cămin al tău... Mereu nemulțumită de ce faci. Dacă adesea te revolți împotriva lucrurilor inutile, uneori le plătești...

Ești singură în casa părintească veche și modestă, lucrezi pământul din grădină din primăvară până în toamnă, ocupându-te de majoritatea lucrurilor din gospodărie, chiar și de cele care, prin tradiție, revin bărbaților.

Îți scoți sufletul încercând să organizezi activitatea culturală din comună. Dar ești nemulțumită de rezultate.

Dacă te simți singură și străină, adesea, printre oameni, școală, **în lumea cărților te simți tu însăși.**

N-ai putut urma nicicând sfatul altora de a lua viața în serios atunci când nu merită... Ai plătit cu lacrimi și deznădejde dreptul de a visa. Ai trăit visând sau ai visat trăind „În sufletul tău iubirea” și prietenia „au sângerat mereu”.

Consideri adevărul și dreptatea valori supreme, pe care nu vrei să le trădezi. Te zbați amarnic să nu ajungi „îmblânzitor de cobre” sau să nu acționezi numai de teama îmblânzitorilor de câini, dar nici postura de victimă n-o accepți.

Iubești muntele pentru frumusețea lui sălbatică și pentru tainele lui, iubești marea nu atât pentru plaja-i fierbinte sau chipu-i liniștit, uneori, cât pentru valurile și zbuciumul ei, iubești literatura și arta ca drumuri spre cunoaștere. Călătorești pentru a te regăsi în ceea ce nu reușești aici și, regăsindu-te, să cunoști mai bine viața și lumea.

Și chiar dacă te simți, uneori, singură și străină, iubești pe cei mai mulți dintre oamenii acestor locuri și nu ostenești în încercările de a-i înțelege.

Aceasta este ființa care vă scrie și care și-ar dori din tot sufletul să vă spuneti: Imi face placere să-i pot scrie! Și mai ales aș dori să-mi scrie acel Octavian Paler care nu apare în frazele scrise sau rostite.

Din nou un visător zănat? V-am scris doar că sunt o visătoare.

Cu deosebită stimă,
Răspunsul nu întârzie.

București, 2 mai 1982
Stimată Livia Pinteau,

Multe lucruri am aflat despre dumneavoastră care m-au determinat să vă scriu. De pildă, că nu suportați tăcerea... Nici eu n-o suport, domnișoară Pinteau.

Am aflat apoi că sunteți singură, dar că în această singurătate se întâmplă multe lucruri. Și în primul rând se gândește. Ceea ce nu se întâmplă pe toate drumurile.

Am aflat, de asemenea, că aveți 38 de ani și m-am umplut de o invidie neagră. Pentru că eu am 55, iar la vară 56 și nu mă împac deloc cu ideea ireversibilității timpului. E drept că n-am starea sau sentimentul acestei vârste și nici înțelepciunea ei. Înțelepții privesc viața detașați și ironici, eu nu râd de viață, îi aparțin. Totuși calendarele mă indispun. Am aflat, în sfârșit, că visați frumos, că vă cultivați singurătatea ca și grădina.

Nu, nu sunteți o simplă profesoară. Sunteți Livia Pinteau care, în ciuda decepțiilor și, poate, a greșelilor și-a păstrat curajul de a despărți răul de bine

și urâtul de frumos. Și dacă dreptul de a visa trebuie să-l plătim uneori scump, a-l avea înseamnă a nu fi nici cu totul singuri, nici cu totul străini.

Iată de ce îmi face plăcere să vă scriu.

Cu întreaga mea stimă,
Octavian Paler

P.S. Dacă găsesc un exemplar din *Scrisori imaginare* sau din *Apărarea lui Galilei*, vi-l trimit. Le aveți cumva?

Este evidentă și tot mai profundă frumusețea ideilor schimbate prin această corespondență, așa că ea va continua.

Locuri și oameni...

Și de această dată, oameni puternic ancorați în idei, în dorința de a exprima generozitate, dorința de a împărtăși sentimente, trăiri...

Neobosită și generoasă, din preaplinul operei sale, scriitoarea Florica Ranta Cădea, găsește cu cale să dăruiască volumele „OUT/IN în afara mea și IN/OUT cu mine”, celui despre care a aflat că lectura este marea satisfacție a vieții sale, profesorul de limba și literatura franceză, Ionel Mureșan.

Volumele ajung în posesia destinatarului și îi sunt hrana spirituală pentru zilele în care le-a parcurs.

Iată cele cugetate de lectorul Ionel Mureșan, în primul rând, pornind de la dedicația tipărită pe panglica ce înfășura volumele:

„Cărțile de acum sunt într-o sărbătoare (40)!

Dar nu aș dori să aibă un cult pentru vitrină, ci un cult pentru o lectură lin-senină. Să nu mă cuantificați.

Nu asta e tema, anatema, averea

E un simplu dar just adevăr: vocația, dedicația!

Stimată Doamnă Florica R. Cădea,

Dorința de a avea un cult pentru o lectură lin-senină a celor două volume, vă asigur că din parte-mi s-a împlinit.

Pentru mine, lectorul din depărtare, volumele Domniei Voastre au fost darul de care s-a bucurat precum copilul ce și-a primit cadoul dorit.

Îmi permit să exprim părerile unui modest lector, totuși cunoscător de literatură.

Cele două volume sunt scrieri sublime, expresia unei sensibilități profunde și complexe, sensibilitate capabilă să surprindă emoții și frumuseți exterioare armonizate trăirilor interioare.

„Pe creste de deal, ca o muză văpaia lunii croia drum sublim seninului.”

Scrierile sunt o adevărată aventură estetică, în care cuvântul, element esențial al artei literare, surprinde prin bogăția semantico-lexicală un grai, și nu numai, prin construcții gramaticale inedite și asocieri din cele mai surprinzătoare prin rezonanța și ecourile lor: „Niciodată nopți întregi nu am simțit consolarea precum plapuma cuvintelor tale, Ariana.

Ușoara noapte, neagra ei zestre ascunsă în ultima carte de pe noptieră îmi dădea senzația de nefrig.

Un nefrig topit în cadența poveștii tale cu ironice patente de real-imaginar ca să-mi consolez butonii de argint.”

Construcțiile lexicale sunt cu totul desosebite: „căutări nezaadarnice”, „femeie nelacomă”, „disipat refuz”, „am început să mă spăl din neant”, „Am să dau nimănui file moarte”. Vii”.

O proză pe alocuri lirică, cu surprinzătoare și simbolice imagini, cu

analogii și corespondențe nostalgice: „Ca dintr-un alaltăieri să vină poimăine, undeva un păcat, un ghiocel de clopot le va plânge lor, stelelor reci, de milă.

Călătoria mea se va sfârși curând. Teiul de la șosea se va ofili într-un trist decor, ținându-ne de mână, va apune clipa.”

Cartea mi-a oferit o gamă complexă de trăiri autentice, dar nu numai, o varietate de real-imaginar de a îmbrățișa viața cu trecutul și prezentul ei.

Pare că sunt încercări de a deturna obiectele de la aparențele și menirea lor.

„Roca brună din curte era Netimp pentru mine.

Unul lângă altul am căzut în adâncimea gândurilor ca de stâncă.”

Și aceasta mă face să asociez multe din cele prezente cu cele întâlnite în „*L'aventure surréaliste*” - Cornelia Bejenaru, vol. II *HISTOIRE DE LA LITTÉRATURE FRANÇAISE*.

Cuvintele, prin natura și structura lor, prin asocieri inovative, „toamna primăverii tale”, creează universul literar al scrierilor Domniei Voastre.

Inovațiile lexicale, metaforele, stilul surprinzător de inovație dau forță și culoare scrierilor.

Admir activitatea prodigioasă, poezie, proză, interviuri, publicistică și-mi permit să spun:

Toate sunt un elogiu pe altarul limbii române literare!

Cu profundă stimă.

Vă mulțumesc,

prof. Ioan Mureșan

Cuvântul meu pentru citatul lui

Constantin Noica:

Un surâs al vieții a fost suficient ca să recapete totul un sens spre o surprinzătoare împlinire.

LINIA DE ORIZONT

Iulia PINTEA

Pe ușoara colină, colină cu un farmec aparte, e casa copilăriei, o casă mai frumoasă decât orice palat din aramă, din argint sau din aur.

culatul de dimineață în această casă era făcut sub sărutările și mângâierile dulci ale mamei și, deopotrivă, ale tatălui. Afară soarele îmi zâmbea și prelua el atribuțiile părinților prinși de treburi... mă săruta, mă mângâia...

Și cu mâna streășină la ochi măsuram depărtarea dinspre grădină, o livadă în care merele de aur au ajuns întotdeauna să se coacă, fiindcă acolo n-a pătruns zmeul cel lacom.

Și dincolo de grădină, mai sus, se vede bine cimitirul, și el o livadă, fiindcă în firea omului din acele locuri era clar un lucru: cel strămutat la locașul de veci trebuie să aibă alături de cruce un pom care să-și ofere fructele celui ce poposește, măcar pentru câteva clipe, și astfel să-l oblige să-și aducă aminte că „a fost om bun”.

Și mai sus de cimitir este dealul abrupt, acoperit de fânețe. De la el se vede doar cerul senin, albastru, unit cu pământul.

- Tăticule, uite cerul! Dacă eu trec de grădina noastră, ajung la cimitir și de acolo pot sui dealul și, ajunsă în vârful lui, pun mâna pe cer și-l mângâi. Și acolo găsesc îngerii!!! Așa-i?

Și tăticul râde, râde... și aprobă... și mă ispitește...

- Și zici că ai curajul să treci cele trei târâmurii ca să ajungi la cer?

- Da, tăticule!

- Și nu ți-e frică?

- Nu!

- Fii sinceră!
- Așa... puțin, până trec de cimitir.
Pieptul îmi clocotea de dorința
călătoriei spre cer. De una singură nu mă
încumetam.

Și într-o bună zi tatăl și-a făcut timp
să-și însoțească odrasla în drumul cel
mare. Bucurie fără egal!

Și cu poveștile despre copii buni și
cuminți, așa cum el obișnuia să facă a trece
timpul mai ușor, străbăteam cele trei
hotare, parcă ar fi fost trei țări sau trei mări,
și cu frunțile brăzdate de sudoare iată-ne
spre vârful de deal.

Încă puțin și pun mâna pe cer! Ce
bucurie! Ce spaimă!

- Ce-o să găsesc acolo, tăticule? O
să ne primească îngerașii?

- Parcă pot să știu? Să vedem...

Dar un surâs, necunoscut mie, am
observat pe fața părintelui.

„Încă puțin! Ce puțin a rămas?!

Un pas... încă unul... și...

Dezamăgire!... Mare dezamăgire!

Cerul era de neatins!

În față mi s-a deschis o altă
priveliște... parcele cu grâu, cu porumb,
pâcle de pădure, alt deal și abia acolo
cerul...

În coama dealului am poposit și, cu
lacrimi în ochi ascultam:

- Știi, draga tatii, cerul nu-l putem
atinge noi, pământeni... Vei crește mare
și la școală vei afla că ceea ce te-a amăgit
pe tine de atâta vreme este linia de orizont.

Cu gândul la linia de orizont mă
întreb dacă el, tatăl ce nu are asemănare,
nu a atins în drumul lui lung cerul?

*(LUMEA COPIILOR - LUMEA
MEA ȘI TU TE REGĂSEȘTI ÎN EA)*

Amintiri de sub birou

Celus CIOBANU,
prozator, Arad

Mă instalasem din nou în spatele
biroului masiv, piesă care m-a însoțit cam
peste tot în existența
mea pământeană. Cu
mâna, șterg blând
suprafața prăfuită,
brăzdată de "răni"
adânci, căci piesa de
mobiliu nu a servit doar
pentru studiu și scriere. Cândva, dar și
până mai recent, cunoscuse și rolul de
"banc de lucru"... Cum așa? Simplu.

Deși mă orientasem spre
medicină, simțurile mele aplicate mi-au
dat ghes mereu spre a meșteri... Ce
anume? Cam orice, din metal, lemn, iar
mai la urmă, de când cu sculptura,
inclusiv piatra devenise un material
preferat. Apoi, pe măsură ce am prins
gustul scrisului, biroul și-a reintrat,
treptat, în fireștile drepturi...

Așadar, așezat comod în fotoliul
de cam aceeași vârstă cu mine, mă
depărtez oleacă de birou, cu gândul precis
de a privi cât mai adânc în spațiul
proiectat pentru picioare, căci de acel loc,
exact de acel gol, aparent banal, mă leagă
amintiri fără de care m-aș simți cu
adevărat sărac. Aș putea spune că ele
provin din "Negura Timpurilor". Cum
altfel, ai putea numi primii ani ai
copilăriei, când umblai mai mult de-a
bușilea, iar camera în care te obișnuise-și
cu lumina zilei ți se părea un adevărat
univers? Totuși, așa a fost.

Ne aflam pe la mijlocul anilor
'50, în plină epocă stalinistă, când tot
omul avea o mare grijă: să-și țină gura,
pentru a fi lăsat să doarmă acasă, în patul
său... Altfel, erai săltat rapid ca "dușman
al poporului" și însemnai zilele pe pereții

unei celule mucedde. Sau, cu puțin "noroc", erai repartizat la aer, să dai cu târnacopul pentru edificarea unora din marile obiective ale socialismului, spre exemplu "Canalul". Câți și-or fi lăsat oasele acolo, sub țarina marelui șantier?... Mai conta oare? Acelea erau vremurile... dar eu trăiam senin, fără griji, cum doar la 3-4 ani este posibil. Părinții mei au fost "cuminți", cum majoritatea cetățenilor, lipsiți de curaj dar înțelepți, cât să asigure copiilor o viață lipsită de drame... Ceea ce nu înseamnă că nu m-am ales cu amintiri, unele chiar interesante. De două dintre ele m-aș ocupa în cele ce urmează.

Apropo de "acasă", pentru mine, această noțiune este legată de imaginea bătrânului birou, cel a cărui placă o mângâi în acest moment. Închid ochii încet și în față mi se înfățișează un scenariu de demult, adecvat perfect primei istorisiri:

Călimara cu cerneală

Nimic nu mă atrăgea mai mult la acea vârstă, decât călimara cu cerneală de pe birou. Nu-mi pot explica de ce. Poate forma aparte a recipientului? Poate faptul că părinții își alimentau de acolo periodic stilourile - instrumente care pe mine mă fascinau... Se vede că de pe atunci trăgeam la scris. Bineînțeles că fixația mea pe acel obiect nu a rămas fără urmări.

S-a întâmplat într-o dimineață, când părinții erau la servici, iar eu eram supravegheat de bunicul din partea mamei. Numai că "Tataia" era ocupat în acele momente. În paranteză fie spus, el era bucătarul nostru, chiar foarte priceput. Din bucătărie, n-avea cum să știe ce puneam eu la cale în cea mai îndepărtată încăpăre. Iar subesmnatul aveam planuri mari... Totul se potrivea perfect pentru

Nici mai mult, nici mai puțin, hotărâsem să "pun mâna" pe acea călimară, adică să mi-o adjudec ca pe o jucărie! Când spun călimară, să nu vă imaginați o sticlă... Nicidecum! Era o piesă mărișoară, din marmură, destul de grea, dispusă în interior cu un spațiu rotund. Acela era destinat călimarei, care era plină și doar acoperită cu un capac mobil. Proiectantul nu a luat în calcul curiozitatea juvenilă. Destul de rău! Vă puteți imagina ce s-a întâmplat când, sub birou, m-am dezechilibrat...

Pata de cerneală rezultată pe parchetul impecabil, nu foarte mare pentru început, a fost accentuată de copilul disperat a șterge urmele... De fapt le măream. La un moment dat m-am așezat pe acea pată, încercând să o diminuez cu ajutorul pantalonilor tricotați din lână ...albă. Nu are rost să mai insist asupra discuțiilor iscate imediat, dar și mai târziu, pe respectiva temă.

Oamenii la care locuiam, cu chirie, s-au "bucurat" mult și, dacă bine-mi amintesc, a fost necesar ca ai mei să bage mâna-n buzunar, pentru o anume depăgubire. Doar așa s-au potolit spiritele...

La zece ani după eveniment, când ne-am mutat din acea locuință, de pe parchet încă nu dispăruseră cu totul urmele de cerneală. Trebuie să recunosc, erau de un albastru – indigo, de toată frumusețea...

Trăgând cu urechea la adulți

Tot sub bătrânul birou obișnuiam, uneori, să mă opresc și să ... meditez. Da, meditam, așa la nivelul meu, încă de la acea vârstă. Pur și simplu, îmi plăcea să stau și să mă gândesc. Inventam scenarii, dintr-o fantezie poate prea

precoce... Dar, îmi plăcea și nu mă rețineam de la acea plăcere.

Stând pe gânduri acolo, adânc sub birou, nu odată am avut ocazia să aud conversația adulților instalați la birou și care nu aveau grija mea. De fapt, cel mai adesea ei nici nu bănuiau că eu mă aflu în "vizină". Acolo îmi petreceam o bună parte a timpului, iar după o vreme, a început să-mi placă a trage cu urechea...

Iac-așa, la o vizită a sorei mamei, mătușa Silvia, am auzit ceea ce mi s-a părut interesant și absolut "demn de reținut". Mi se pare important să fac o precizare. Mătușa Silvia și cu mama – în familie îi spuneam Coca, ambele medici, lucrau împreună la Spitalul de Copii. Acolo, ca în orice colectiv de muncă, oamenii se înțelegeau ca pe la noi și se puteau auzi diverse.

Într-o zi, cu mătușa în vizită, mie, aflat în bîrlog, ce mi-a fost dat să aud? Mătușa îi relata mamei ce se auzise pe secția unde lucra unchiul, tot medic, dar de infecțioase. Încerc să reproduc textual:

"A spus Bușilă că se c . . . -n capul lui Ciucă!"

Devine necesară prezentarea personajelor. V Bușilă, un munte de om, era profesorul și șeful de la Spitalul de Boli Infecțioase Timișoara, unde lucra unchiul meu, soțul mătușei Silvia, iar N. Ciucă, un alt medic de pe nu știu unde în același oraș, era mare la ...partid. Dacă nu mă înșel, era chiar secretar de partid, probabil pe Institutul de medicină sau vreo secție importantă. Altfel spus și mai ales în acele vremuri, putea atrage diverse comentarii...

Importante în această speță nu sunt însă titlurile și funcțiile personajelor, cât faptul că eu, juniorul, am auzit acel comentariu... Urmarea?

Trecuse ceva timp, iar la noi acasă, în vizită, se afla o colegă a mamei, de la același spital. Eu, acolo unde mă jucam destul de frecvent: sub birou. Lucru deosebit era însă că îngânam la nesfârșit, aproape cu frenezie, citatul pe care îl auzisem și memorasem de ceva vreme. Taman pe acela (!), căci altceva, cu siguranță nu s-ar fi prins atât de ușor. Să vă amintesc ce? "A spus Bușilă că se se c... -n capul.....".

Respectiva doctoriță, în vizită, a tăcut și m-a ascultat cu mare atenție, înainte de a comenta. Apoi, s-a adresat mamei mele.

- Coca, tu auzi ce spune băiatul?

Mama luată pe nepregătite, a ridicat din umeri. Cum să-și imagineze ce perle îi scotea odrasla pe gură? Colega nu se lăsa nici ea. Se pare că îi plăcuse...

- Ascultă cu atenție, căci merită...

Mama a ascultat și s-a albit... În acea vreme, asemenea comentarii, purtate încoace și încolo, puteau face mult rău. "Lupta de clasă", transpusă la orice nivel social, făcuse ca oamenii să nu se prea iubească, din contra... Dacă putea păți ceva "capra vecinului" ... ca pe la noi. Domnea multă suspiciune și se turna mult – aceea era realitatea. Prudența și reținerea erau la baza atitudinii de supraviețuire. M-a apucat de mână:

- Băiete, unde ai auzit tu vorbindu-se așa ceva? Pe cine ai auzit cu asemenea vorbe, aici în casă?

Într-adevăr, pe acea cale era posibil să dai de o belea. Mama nu exagera. I se citea supărarea pe față și, teamă-mi e că s-ar fi putut lăsa cu niscaiva "sanctiuni"... Cel puțin pentru limbaj nepotrivit, alte intenții neputându-se asocia unui preșcolar.

Din fericire, a intervenit aceeași colegă, liniștind situația și dând asigurări

că din gura ei nu se va auzi nimic... Era teribil de amuzată doamna aceea, odată ce personajele în cauză erau de mare notorietate... Sau, altfel spus, o bârfă de nota 10, cum, deși nu am recunoaște, ne dăm în vânt să auzim.

A trecut ceva vreme de atunci, cam cât o viață de om. Toți cei dragi la acea dată au trecut demult. A rămas biroul, la care m-am instalat de o vreme, să-mi amintesc mai bine... Chiar în această clipă îi mângâi suprafața brăzdată de "cicatrici". Mângâi și scriu, cu gândul la bătrânul cronicar.

Căci, "nu este alta cu mai de folos zăbavă" decât scrisul, pentru a lăsa ceva în urmă, pentru a-i cinsti pe cei care vor urma, ducând flacăra mai departe.

PARTIDELE POLITICE

*(fragment din cartea în lucru **De la cetățean la președinte. O călătorie prin labirintul statului**)*

Vlad SFÂRĂILĂ,
student, Cluj

Discursul politic

Pentru a câștiga sau menține sprijinul cetățenilor, partidele se folosesc de orice mijloace, de la măsuri luate în beneficiul categoriei reprezentate până la promisiuni nerealiste de reduceri de taxe și la discreditarea adversarului prin informații obținute despre trecutul sau ocupațiile sale. Un alt mijloc este utilizarea unui **limbaj** specific care să fie pe placul unui grup-țintă.

În general, politicienii nu speră să primească votul tuturor cetățenilor, deoarece printr-o astfel de abordare ar

pierde cel mai probabil sprijinul tuturor. Ei realizează un **calcul politic**, în urma căruia observă tendințele la nivelul electoratului și decid să se plieze pe unul dintre acestea, adresându-se doar unor categorii sociale bine delimitate care să le permită să obțină un scor bun în alegeri. Exemple de astfel de categorii pot fi profesorii de chimie, muncitorii din industria textilelor, populația din județul Vaslui, pasionații de antichități etc.

În funcție de țintă, politicienii își adaptează mesajul transmis, astfel încât să corespundă cu preferințele acestora și să-și poată satisface interesul politic. Pe deasupra, aceștia se folosesc de limbajul politic și pentru a justifica o acțiune realizată de fapt în interes personal.

Iată doar câteva exemple de modul în care discursul politic ascunde un interes politic sau personal:

✓ Partidele după constituirea
coalitiei de guvernare:

✓

Atitudinea mimată prin discurs:

„Am constituit această alianță pentru a menține stabilitatea într-un context dificil!”

Intenția reală:

-justifică alianța nepopulară cu un partid considerat până atunci adversar: se folosește de un context nefavorabil, mai mult sau mai puțin real (o criză economică, tensiuni sociale etc.) pentru a sublinia importanța stabilității

- alianța e realizată, de fapt, în interesul politic de a accede mai ușor la putere și de a împărți funcții și bani

✓ Politicianul condamnat
penal:

Atitudinea mimată prin discurs:

„Justiția comite abuzuri și tratamente inumane. Drepturile omului sunt lezate!”

Intenția reală:

-respectarea drepturilor omului devine un pretext pentru acceptarea unor infracțiuni

-se folosește de *tehnica exagerării* pentru a induce ideea opusă, arestul întemeiat devenind tratament inuman

-servește *interesele unor membri de partid vizați de urmărire sau condamnare penală*

✓ Opoziția:

Atitudinea mimată prin discurs:

„Solicităm guvernului să mărească pensiile, oamenii care au muncit din greu toată viața trebuie recompensați!”

Intenția reală:

-vizează obținerea sprijinului unui grup-țintă, în cazul de față cel al pensionarilor, cunoscând faptul că aceștia își doresc venituri mai mari

-opoziția are *interesul de a lovi în partidul de guvernământ* care deține puterea, știind foarte bine că acesta nu poate mări pensiile pentru că ar submina economia

✓ Partidul în campania electorală:

Atitudinea mimată prin discurs:

„Elitele globaliste occidentale uneltesc ca să ne distrugă patria, familia și copiii.”

Intenția reală:

-apelează la *instinctul primar al conservării*, dând impresia că fundamentele societății (patria, familia și copiii) sunt amenințate

-lucrează cu dușmani imaginari, *elitele globaliste occidentale*, adesea mai eficienți în manipulare decât cei reali

- speră să inducă ideea că susținerea partidului în cauză va favoriza lupta cu aceștia și protecția societății

✓ Politicianul aflat sub urmărire penală:

Atitudinea mimată prin discurs:

„Este firesc să adoptăm o lege a grațierii, pentru că aceasta corespunde standardelor internaționale. Cele mai evaluate state din lume au făcut-o deja.”

Intenția reală:

-standardele internaționale devin un pretext pentru interesul unor membri de partid de a fi absolviți de condamnarea sau urmărirea penală

-argumentul *dacă așa fac statele mai evaluate, trebuie să o facem și noi* nu ține cont de condițiile locale, care pot fi distincte față de cele ale altor țări

✓ Partidul de guvernământ:

Atitudinea mimată prin discurs:

„Tipărirea de valută e sănătoasă pentru economie pentru că favorizează circulația banilor!”

Intenția reală:

-justificarea unei politici monetare realizată în mod defectuos (tipărirea excesivă de valută) care a condus la creșterea prețurilor

-se folosește în manipulare de un fapt real, deturnând *adevărul general valabil* potrivit căruia circulația banilor e sănătoasă în vederea justificării unor măsuri incompetente.

CUM SĂ CRESC MARE

-continuare din ediția precedentă-

Livia CIUPAV,
scriitor, Arad

— Cine se agață primul? întrebă Azorel, adoptând o mină gânditoare.

— Eu! sări Tudor. Iar tu mă tragi de picioare. În felul ăsta creșterea se va dubla. Mă voi înălța accelerat.

— Atunci tu, leule, spuse Azorel, mă tragi de picioare pe mine.

— Doar dacă ai ciorapii curați, îi atrase atenția leul.

De la teorie la practică nu mai era decât un hop. Nu ajungeau la candelabru.

Încercară să împingă canapeaua în mijlocul camerei. Era destul de grea și în plus zgâria parchetul, ceea ce ar fi supărat-o pe mama. Nu era indicat.

— Mai bine folosim un taburet.

Tabureții erau în bucătărie, dar acolo erau și părinții. Mai exista un taburet în sufragerie, teritoriul bunicii. Între cele două alternative o aleseseră pe a doua. Se strecurară pâș-pâș, pâș-pâș. Televizorul mergea în surdină, ca de obicei, iar bunica moțâia cu capul pe spate și piciorul stâng întins pe taburet.

— Pfiuuu, pufăia bunica.

Îți trebuia talent să schimbi taburetul cu sacul de cartofi din debara fără să o trezești. Mai ales că bunica își modifica poziția-n somn, ba se-ntorcea pe umărul stâng, ba pe dreptul. Dar în trei lucrurile mergeau ușor. Azorel ridică piciorul bunicii, Tudor trase taburetul, leul rostogoli în locul lui sacul. Ura! Taburetul era în mâinile lor, iar bunica nu simțise nimic dubios:

— Pfiuuu! pufăia ea mai departe, lipsită de griji.

Duseră taburetul în camera băiatului. Tudor urcă și se prinse cu atenție de două dintre cele cinci brațe ale candelabrului, lăsându-se încet în jos. Candelabru oscilă periculos. Între timp Azorel se agață cu dinții de ciorapii lui Tudor. Ciorapii alunecară și Azorel căzu în nas.

— Prinde-te de pantaloni, îi sugeră, rânjind, leul.

Azorel mai făcu o încercare, dar și pantalonii alunecară. Ce privese! Candelabru legănându-se în același timp cu Tudor, rămas în chiloții cu elefanței mov! Leul se prăpădi de râs.

— Prinde-mă de picioare, îl îndemnă Tudor.

De data asta reuși. Candelabru oscila, Tudor se legăna, Azorel pendula. Ceva se auzi pârâind, dar nu era timp pentru verificări amănunțite. Era rândul leului. Acesta se agață conform planului de etichetele cătelului.

— Auuu, făcu Azorel.

Ar mai fi vrut să adauge:

— Ar cam fi cazul să-ți pilești ghearele.

Dar nu apucă pentru că exact în acel moment ZDRANG! Dîblurile explodară împreună cu câteva bucăți de tavan, iar peste ei năvăliră miile de cristale. Tudor reuși să sară pe canapea, exact înainte să înceapă zgomotul asurzitor specific sticlei sparte. Azorel ateriză peste leu. Toți scăpară nevătămați.

— Fugiii! strigă leul.

Mama deschise ușa.

Intră în cameră.

Leul sări în cutie.

Cățelul își băgă urechile sub covor.

Mama își puse mâinile în cap.

Tudor rămase singur să înfrunte uraganul.

— Poți să-ți iei adio de la petrecerea de ziua ta! Consideră că s-a ANULAT!

Era cu adevărat furioasă. N-o mai văzuse niciodată așa.

— De-de-de ce? se bâlbâi el, fâstâcându-se și bâțându-se de pe un picior pe altul.

Mama părea de neconsolat.

— Mă așteptam să spargi geamul. Mă așteptam să spargi veioza. Nu m-am mirat nici când ți-ai spart capul. Dar nu m-aș fi gândit niciodată că vei sparge CANDELABRUL DE LA MĂTUȘA!

PAȘI PRIN TRECURT

Mihaela Livia POPA,
scriitor, Arad

O povestire cu ...

Continuând periplul nostru prin istoria și oamenii săi, astăzi ajungem la un personaj, o personalitate marcantă a Aradului: Milan Tabakovic .

Intr-una din zilele unui august al anului 2022 plimbând-mă pe străzile Novi Sad-ului mi s-a părut pe lângă intrarea spre Primăria care seamănă mult cu a noastră că zăresc figura unui domn mai în vârstă. Mijind ochii am realizat că era al nostru arhitect Milan Tabakovic.

Am fugit repede spre el.

„Domnule Tabakovic....ce bucurie să vă întâlnesc pe aici. Mă numesc Mihaela Livia Popa , sunt din Arad și stau foarte aproape de două edificii create de Dvs.”

„ Sărut mâinile! Mă bucur să aud vești din Arad. Ce mai face dragul meu oraș? Mai se construiesc case impunătoare, adevărate opere de artă? ”

„ Se mai fac dar după cum știți foarte bine stilurile se schimbă, nevoile locuitorilor la fel. Ce vă pot spune este că de câțiva ani se prezervă casele făcute pe vremea Dvs și a concitadinilor Dvs.”

„ Țin minte cum iubeam să stau la masa de desen, să schițez câte un etaj, o fațadă, ornamente. Știi pentru Foldes Kelemen am conceput chiar și mobila pentru farmacie!”

„ Eu trec zilnic pe lângă casa Dvs. Uneori mă aștept să ieșiți la poartă să vă uitați spre celălalt colt al Pieței spre casă lui Ludovic Szantay!”

„ Da, frumoasă era zona. Acum cum e? Tot piața sau vremurile au schimbat destinația ei?”

„ Este tot o piață cu o fântână acum si cu un spațiu plurivalent, pentru spectacole și piață volantă pentru negustori”

„ Mă bucur că arădenii nu m-au uitat. Vă las acum că vârsta își spune cuvântul! Să aveți o ședere plăcută și să vă bucurați sonde restul creațiilor mele si ale tuturor celor care și-au lăsat amprenta pe fața orașului”

„ Mulțumesc pentru dialogul peste veacuri ”

Și uite așa am încheiat povestea mea imaginară dar reală pentru că oamenii care au creat si îmbogățit acest oraș dăinuie mereu cu noi și în gândurile noastre.

Până dată viitoare bucurați-vă de Arad, de oamenii lui !!!

DĂRUIRI DE BANI DE CĂTRE AUTORITĂȚI PAROHIILOR ORTODOXE DIN ARAD

Arhidiac. dr. Gheorghe Hodrea*
scriitor, Arad

Nu în puține rânduri parohiile din Eparhia Aradului au fost sprijinite financiar la construirea de biserici noi de

către reprezentanții autotităților de Stat, dar și de cei ai autorităților și instituțiilor locale. Dacă în general spre parohiile care aveau în lucru biserici noi s-au

îndreptat sume de bani, uneori dăruitorii și-au adus sprijinul dăruind materiale de construcții achiziționate special pentru actul dăruirii sau efectuau lucrările de specialitate aferente construcțiilor (instalații electrice, amenajări interioare, mobilier, etc.). Ajutoarele financiare au fost acordate de către Episcopia Aradului, de către alte biserici ortodoxe surori, autorități ale Statului (consilii, primării, instituții locale). Au fost cazuri în care instituțiile locale, la cererea reprezentanților parohiei solicitante, și-au fixat în mod special în bugetele anuale sume care urmau a fi dăruite pentru construirea de biserici noi. Toate aceste aspecte ale actului de dăruire sunt consemnate în textele din dosarele ce

conțin Istoricele și Listele de inventariere întocmite la parohiile arădene între anii 1967-1971.

În Istoricul parohiei Aradul Nou, preotul paroh Vesa Nicolae, în anul 1968, prezenta o modalitate deosebită de atragerea dăruirilor în bani pentru interesele bisericii. Astfel, în urma recunoașterii parohiei Aradul Nou de către Ministerul Cultelor în anul 1925, *"Ven. Consiliu Eparhial din Arad cu Nr. 1482 din 1926 și numește administrator parohial pe profesorul de la Institutul Teologic din Arad Prot. Dr. Nicolae Popovici, care împreună cu Dr. Aurel Crișan, Dr. Sever Mladin, Dr. I. Florian Ștefănică, Aurel Stan, Al. Rațiu, Ștefan Popovici și alții au intervenit pe la instituții, cari au înscris în bugetele lor sau a instituțiilor în subordine, sume destul de importante cu care s-a cumpărat locul unde astăzi este zidită biserica, pentru ca în urmă să înceapă lucrările de edificare"*²².

În Istoricul parohiei Arad-Bujac, în anul 1968, preotul paroh Tătaru Traian nota că: *"În vederea edificării bisericii, parohia a obținut de la Primăria Municipiului Arad, în primăvara anului 1943, un ajutor în materiale, una sută mii cărămizi ..."*²³. Deși ajutorul acordat nu s-a făcut în bani, cele o sută de mii de cărămizi cumpărate și apoi dăruite parohiei au reprezentat o sumă consistentă de bani, iar practica achiziționării și dăruirii de materiale

*Arhidiac. dr. Gheorghe Hodrea, Parohia Ortodoxă Română Arad – Centru

²² Arhiva Protopopiatului Ortodox Român Arad, *Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Aradul Nou*, dosar 5/1968, f.2

²³ Idem, *Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Bujac*, dosar 5/1968, f. 2,3

parohiilor este întâlnită și astăzi în actul dăruirii.

Parohiei Arad-Gai, conform Istoricului parohiei întocmit de preotul paroh Cornel Vădăsan în anul 1968, i-au fost acordate ajutoare financiare de către Primăria Arad în câteva rânduri. Bunăoară, în anul 1929, la suma de 350.000 lei adunați pentru ridicarea bisericii din colecta organizată, *“primăria Municipiului Arad a mai acordat în acest scop un ajutor de 150.000 lei”*²⁴. În anul 1934 parohia a fost beneficiara *“unui nou ajutor primit din partea primăriei orașului Arad în sumă de 230.000 lei ...”*²⁵. În același an 1934, parohia a primit și suma de *“112.000 lei, dăruiri de către credincioși”*²⁶. În anul 1935, lucrările au continuat *“cu ajutorul subvenției primită din partea primăriei orașului Arad în sumă de 300.000 lei și a Prefecturii Județului Arad în sumă de 15.000 lei”*²⁷. Între instituțiile locale care s-au implicat în ajutorarea bisericii parohiale Arad-Gai și ai cărei membri din conducere au fost poate credincioși ai parohiei sau oameni cu aplecare spre nevoile Bisericii, sunt amintite în același istoric următoarele: *“Uzina Electrică, a executat gratuit instalația electrică, iar Fabrica de Vagoane «Astra» a executat tot gratuit gardul din fier forjat din jurul bisericii. Cu ajutorul subvenției de 10.000 lei primit din partea Camerii de Agricultură, a sumei de 5.000 lei primită de la Consiliul Eparhial, precum și cu ajutorul*

*acordat de Camera de Muncă s-a pictat biserica”*²⁸.

Parohia Arad-Grădiște a primit ajutoare de la organele de conducere ale Statului. Astfel, *“cu ajutoare de la conducerea de Stat, în iarna anului 1941-1942 s-a înzestrat biserica cu întreg mobilierul – strane, scaune – lucrate de elevii Liceului Aurel Vlaicu din Arad și s-a făcut împreșmuirea bisericii cu scaturi ornamentate”*²⁹. Târnosită în data de 24 mai 1942 de către episcopul Andrei Magieru, biserica parohiei Arad-Grădiște a fost ridicată prin aportul financiar al Episcopiei Aradului, al organelor de conducere ale Statului și al unor instituții reprezentative centrale. Iată cum este prezentat aportul autorităților și sumele de bani primite pentru construirea bisericii parohiale:

“Cheltuielile de zidire a fost suma de lei 2.933.897, adunați după cum urmează:

<i>Dela Casa Muncii C.P.R.</i>	
<i>București</i>	<i>Lei 200.000</i>
<i>Dela Casa Autonomă a Monop.</i>	
<i>Statului</i>	<i>40.000</i>
<i>Dela Primăria municipiului Arad .</i>	
<i>.</i>	<i>1.787.170</i>
<i>Dăruiri dela ministerul Cultelor și</i>	
<i>Artelor.</i>	<i>10.000</i>
<i>Dăruiri dela Conducerea de Stat..</i>	
<i>. . .</i>	<i>300.000</i>

La aceste cheltuieli se mai adaugă Investiții de către Sf.Episcopie Arad

²⁴ Idem, Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Gai, dosar 5/1968, f.2

²⁵ Ibidem

²⁶ Ibidem

²⁷ Ibidem, f.3

²⁸ Ibidem

²⁹ Idem, Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Grădiște, dosar 5/1968, f.3

Pictură și iconostas. ...565.000”³⁰.

În parohia Arad-Micălaca Nouă a fost construită o biserică și o casă parohială între anii 1931–1935 iar *“cheltuielile zidirii bisericii au fost suportate de obștea credincioșilor. S-au primit și ajutoare din partea primăriei orașului Arad, atât în bani cât și în materiale. În materiale s-a primit cantitatea de 60.000 de bucăți cărămizi*”³¹. Deși preotul paroh Jiva Aurel, în însemnările făcute în Istoricul parohiei, nu a menționat sumele de bani acordate ajutor de către primăria orașului Arad, a considerat demn de menționat practica dăruirii de materiale de construcție care în cele din urmă au echivalent tot în bani.

Conform celor înscrise de preotul paroh Cadea Axentie, în Istoricul parohiei Arad-Șega I, *“în urma ajutoarelor primite din partea Primăriei orașului Arad, din partea Ministerului Cultelor, s-a purces la edificarea bisericii*”³². Lucrările începute în anul 1930, de Rusalii, au fost oprite în toamna aceluiași an. *“Intervenind criza financiară și crachul băncii «Victoria» din Arad la care era depusă o sumă de bani de peste un milion Lei, în anul 1931 nu s-a făcut nicio lucrare de continuare a lucrărilor de zidire a bisericii. Abia în anul 1932, mai primind ajutoare de la Primăria orașului Arad precum și de la băncile «Victoria» și «Banca Românească», lucrarea continuă cu*

interiorul bisericii ...”³³. Aspectele însemnate de preotul Cadea Axentie în Istoricul parohiei prezintă atât dăruirile primite de către parohia Arad-Șega I precum și situația neplăcută intervenită în cursul lucrărilor de construire a bisericii parohiale, aceea a întârzierii cu un an datorată crizei financiare și a declinului băncii “Victoria”, bancă a cărei nume este frecvent întâlnit în înscrisurile protocoalelor sinoadelor eparhiale arădene,.

Potrivit Istoricului parohiei Arad-Șega II (a cărei biserică a fost greco-catolică înainte de anul 1948), întocmit de preotul paroh Teodor Cociu în anul 1968, *“în anul 1928, comitetul palatelor din parohia I Arad, cumpără pentru parohia II Arad Șega o casă pentru locuință parohială ...*”³⁴. În același Istoric, referitor la biserica nouă din parohie, aflăm că *“toată cheltuiala construcției bisericii, a suportat-o Comitetul Palatelor,...cu ajutorul episcopiei greco-catolice din Lugoj și a marilor comercianți catolici din Arad, care n-au ajuns să o termine din cauza războiului și a evenimentelor cari au urmat*”³⁵. După anul 1948, biserica a trecut în proprietatea Bisericii Ortodoxe și preotul Turicu Caius, ca administrator, s-a ocupat cu lucrările de zugrăvire a bisericii și *“a împodobit-o cu obiecte de inventar, aduse de la fosta biserică din Cetate, între care și clopotul mare*”³⁶.

³⁰ Ibidem

³¹ Idem, Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Micălaca Nouă, dosar 5/1967, f.2

³² Idem, Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Șega I, dosar 5/1968, f.3

³³ Ibidem, f.4

³⁴ Idem, Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad Șega II, dosar 5/1968, f.1

³⁵ Ibidem, f.2

³⁶ Ibidem

Zidirea bisericii din parohia Arad–Grădiște II–Calea 6 Vânători, a început în anul 1953 cu sprijin “... și din ajutoarele primite din diferite părți, Sf. Episcopie, și parohiile mai înstărite din Protopopiat. Onoratul Departament al Cultelor a binevoit a acorda în anul 1958 o sumă din care s-a putut plăti finisarea lucrărilor exterioare a bisericii”³⁷ iar “un prețios aport în împodobirea bisericii l-a dat Sf. Episcopie Arad în anul 1959 când a încetat activitatea bisericii de la Spitalul de adulți, tot inventarul acelei biserici ne-a fost dat nouă și cu acest inventar am înpodobit biserica noastră așa cum este în prezent, primind mobilierul, ornate, inventarul moale, 2 clopote, cărțile rituale etc.”³⁸.

Fie au fost numite contribuții sau colecte, donații ori ajutoare bănești, dăruirile în bani pe de o parte au marcat viața economico–financiară a parohiilor, generând acea stare de decență necesară bunei desfășurări a slujbelor religioase precum și aspectul îngrijit al bisericilor, imobilelor și cimitirelor parohiale, iar pe de altă parte au statornicit în obștea creștinească convingerea că fiecare credincios este membru al trupului Bisericii, instituție divino–umană la baza căreia stă principiul de comuniune și întrajutorare.

Cu tine

Ioan Vasile MARCU,
poet, Arad

Inima mea nu este
inimă
fără inima ta...
Ochii mei nu sunt
ochi
fără ochii tăi...
Gura mea nu este gură
fără gura ta...
Degetele mele nu sunt degete
fără degetele tale...
Sufletul meu nu este suflet
fără sufletul tău...
Iubirea mea nu este iubire
fără iubirea ta...
Viața mea nu ar fi așa
fără Tine...minunea mea...!
Poemul meu nu s-ar fi scris niciodată
dacă nu mi te-ai fi dăruit, toată...!
Pentru zile îți mulțumesc,
pentru clipe te prețuiesc,
Pentru zile și nopți de vis...
Pentru cerul ce mi l-ai deschis...!
Tu m-ai făcut să fiu mai bun...
Cu tine orice clipă e-o Zi de
Crăciun...!

³⁷ Idem, *Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad – Grădiște II Calea 6 Vânători*, dosar 4/1968, f.2

³⁸ *Ibidem*, f.3

PALMA (A DOUA DISERTAȚIE OCAZIONALĂ)

Ioan Alexandru ARDELEAN,
scriitor, Arad

Oamenii mai mereu au dorit să știe
ce le aduce ziua de mâine, așa au apărut

prezicătorii,
ghicitorii, cititorii în
stele, cititorii în
palmă... De-a lungul
timpului tehnicile de
previzionare s-au
perfecționat,
culminând cu epoca

inteligenței artificiale. A apărut
horoscopul care se face după anumite
reguli și foarte rar prevede lucruri rele,
care totuși se mai întâmplă.

În această „disertație ocazională”
voi încerca să vorbesc despre cititul în
palmă sau ghicitul în palmă, care a
devenit dacă nu o știință, atunci o artă.
Cititul în palmă mai este cunoscut și cu
numele de *chiromanție* care practic este
un procedeu de prezicere a viitorului,
exact ce oamenii își doresc dintotdeauna.
Cuvântul provine din limba greacă și la o
traducere liberă ar însemna divinația
mâinii: heir-mână și manteia-divinație.

Cei care practică chiromanția pe
baza liniilor din palmă se găsesc peste tot
în lume, ei, sunt numiți chiromanți,
cititori în palmă sau ghicitori în palmă.
Așa cum amprente digitale sunt diferite
de la individ la individ, așa sunt și liniile
din palmă, ele nu vor fi identice, chiar
mai mult, se modifică de-a lungul
timpului. În felul acesta s-a putut dezvolta
și ghicitul în palmă care are reguli

generale, dar depinde foarte mult de
imaginația ghicitorului, totodată de
instrucția și cultura lui.

Pătrunzând în istoria chiromanției
o găsim încă din cele mai vechi timpuri,
din epoca pietrei, s-au găsit mâini cioplite
în piatră din vremea respectivă. Această
artă a fost practică/studiată și de
filozofii greci Aristotel și Platon, primul
a descoperit pe un altar al zeului Hermes
un tratat de chiromanție pe care l-a
prezentat lui Alexandru cel Mare.

În Evul Mediu această practică a
fost interzisă de Biserica Catolică fiind
considerată o practică păgână, mai târziu
în Renaștere a fost considerată una dintre
cele șapte arte interzise.

Epoca modernă, odată cu căderea
barierelor de orice fel, cunoaște o
dezvoltare interesantă intrând în casele
celor înstăriți, dar și-n casele celor mai
puțin înstăriți. Unii folosesc chiromanția
ca pe un mijloc de câștigare a traiului,
devenind practic o meserie clădită pe
credulitate.

Cititul în palmă se bazează pe
interpretarea liniilor din palmă, de obicei
se citește în ambele palme, totuși experții
zic că cititul se face în mâna activă:
dreptaciul are mâna dreaptă activă;
stângaciul pe cea stângă. Cititul în palmă
se mai bazează și pe forma și dimensiune
mâinilor, o mână mare arată o persoană
predispusă la gândire, o mână mică
sugerează o persoană predispusă la o
viață activă și mai puțin la gândire. Ca și
formă se deosebesc patru forme, exact ca
semnele zodiacale, apă, foc, aer și
pământ. Mâinile de apă au palme și
degete lungi au mulțime de linii fine și o
piele ușor umedă și moale. Aceste mâini
indică persoane creative, emoționale.

Măinile de foc au palme lungi și degete scurte cu linii multe și pronunțate, pielea este fermă și caldă. Aceste mâini indică persoane orientate spre acțiune care pot să-și asume riscuri foarte ușor. Măinile de aer au o palmă pătrată cu degete lungi și linii subțiri și clare, de obicei posesorii acestor mâini sunt oamenii intelectuali și sociabili, deseori sunt cuprinși de neliniște și caută schimbări. Măinile de pământ au o palmă pătrată, degete scurte, pielea este groasă, linii adânci, clare și drepte. Posesorii acestor mâini sunt oameni practici cu o vitalitate puternică.

Despre palmă se pot spune multe, dar liniile din palmă sunt cele care pot spune multe despre oameni, palma are șapte linii principale.

Linia vieții.

O linie lungă nu înseamnă neapărat o viață lungă, ci doar forța vieții. Linia are forma unui arc începe între degetul mare și degetul arătător și continuă spre încheietura mâinii. Linie groasă și proeminentă arată un om puternic care se îmbolnăvește arareori. Linie slabă sau ruptă predispoziție spre boli și stres. O linie suprapusă cu linia capului arată negativitate și lipsă de încredere. O linie care nu se suprapune cu linia capului arată libertate și câteodată lipsă de empatie.

Linia destinului.

Linia pornește de la baza palmei aproape de încheietură și merge spre baza degetului mijlociu și are mai multe forme: îngroșată și dreaptă, arată că viața se va dezvolta foarte mult; nici o linie sau foarte subțire arată dependență; mai mult de două linii arată un potențial real.

Linia inimii.

Această linie începe în partea inferioară a degetului mic și merge spre degetul arătător. Arată tendința de a iubi și arată afecțiunea.

Linia capului.

Linia capului arată puterea creierului și inspirația, arată de asemenea și cronologia vieții, se află chiar deasupra liniei vieții, între degetul arătător și cel mare. Dacă se suprapune cu linia vieții mai mult arată nesiguranță și negativitate, o linie lungă arată dependență față de altcineva, mai mult de două linii arată o inteligență deosebită.

Linia dragostei.

Linia începe de la baza liniei destinului și arată cât de mult poți fi iubit și popular la sexul opus.

Linia banilor.

Linia banilor mai este cunoscută și ca linia celebrității, de obicei este plasată sub degetul arătător. O linie lungă și proeminentă arată că banii nu sunt o problemă, o linie scurtă sau lipsa ei arată că banii nu sunt o prioritate, mai multe linii scurte arată o indiferență chiar neglijență cu banii.

Linia căsătoriei.

Linia se găsește undeva în zona degetului mic și inelar, o linie care se deplasează în sus arată fericire, căsnicie bună, linia care merge în jos arată că s-ar putea ivi probleme în căsnicie, o linie cu sfârșit întrerupt arată divorț.

Ar mai putea fi multe de spus despre această „artă interzisă”, totuși aș vrea să menționez aici și experimentul școlar care are la bază *chiromanția*.

Pe la începutul anului 2024 am auzit o știre cum că un inspectorat școlar propune un test pe elevi care să-și pună

pălmuțele pe un fel de scanner și care să le citească în palmă și să-i îndrume către o anume carieră, funcție de ADN. Chiar s-a achiziționat un astfel de aparat cu 2500 de euro, consider banii aruncați pe fereastră. De la acest aparat mai este doa un pas până la încălcarea unui principiu democratic, „egalitatea de șanse”, promovat intens de către Parlamentul European și readucerea în actualitate a unor epoci apuse.

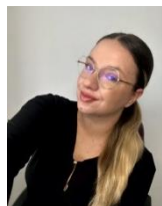
Mă bucur că n-am mai auzit nimic despre acest proiect sinistru pe care cineva l-ar fi dorit implementat în școlile românești.

Deci nu pot să închei fără să zic că viitorul se află în palmele fiecăruia, dar nu prin chiromanție ci prin muncă.

PROCESUL ÎNTRU DEVENIRE CA AUTOR

Andrea STOICA,
student, Timișoara

Un proces care te învață ce înseamnă cu adevărat scrisul în esență și care sunt beneficiile sale, atât la nivel de dorință, întrucât prin intermediul său îți aduci visul realitate, cât și la nivel de beneficii pentru suflet și minte, întrucât scrisul este însuși o artă consacrată pe această lume, drept o vindecare și o împlinire a ființei umane.

Odată cu debutul personal, mi-am dorit și mi-am impus ca pe viitor să dau această mână de ajutor mai departe, în ceea ce privește pașii scrierii și publicării unei cărți, astfel că după exact patru ani, ajut pe cei ce își doresc să aibă propria

carte în regim independent, să scrie bine precum au fost hărăziți, să le fie alături și să publice cu succes. Trăim în era digitalizării care este mereu pe fugă, astfel că pe lângă acest mentorat clasic pentru cum să-ți scrii o carte, te ajut să te remarci și la nivel de online, să-ți faci o comunitate și un nume acolo unde este cel mai ușor azi, în online. Însă, astăzi nu vreau să vă vorbesc despre beneficiile aduse de ceea ce fac pentru anumiți oameni, ci vreau să vă luați o clipită din viața dvs, și să vă apreciați pentru acest proces propriu întru devenire prin care ați trecut și dvs la un moment dat, un onorabil proces care acum vă este parte din sufletul și identitatea dvs.

Unul dintre cele mai frumoase lucruri pe care le observ în fiecare zi este descătușarea individului în proces, la nivel de emoție și blocaj, desprinderea lui de trecut pentru întruchiparea mantrei de autor care scrie cu inima. Odată deprinsă scrierea cu inima, toate răspunsurile pe care le căuta de mult timp le avea în fața lui, pentru că un suflet de autor ori scriitor se va destăinui atunci când ești la apogeul cunoașterii de sine în acest proces întru devenire ca autor.

Probabil că pentru fiecare acest proces este mai mult sau mai puțin diferit, însă permiteți-mi să vă invit să vă rememorați procesul dumneavoastră întru devenire ca autor, debutul dvs și tot ce ați simțit în momentele acelea, care erau visele dumneavoastră și oare, ce v-ați spune la început de drum, din punctul în care sunteți acum, persoanei care ați fost odată? Priviți-vă cu empatie, dragoste, recunoștință, multumiți-vă vouă pentru tot acest proces!

Iar acum...priviți spre noua generație de scriitori și autori, priviți-i exact cum v-ați privit pe dumneavoastră, cu empatie și dragoste. Încurajați-i și

susțineți-i! Sunt atât de mulți autori de un succes nebănuit care scriu în întinericul dat de frică și multe alte efecte negative ale acestei societăți...este de datoria dumneavoastră să îi susțineți, pentru că ei urmează să intre în lumina reflectoarelor de pe scena vieții de autor, iar noi trebuie să ne asigurăm că dăm ‘mâna de bine’ mai departe.

Rememorarea copilăriei, a debutului personal și a procesului întru devenire ne ajută să ne conectăm cu sinele nostru și să dăm mai departe din valoarea pe care am obținut-o de-a lungul procesului, întrucât dar din dar se face, iar empatia a rămas și va rămâne cel mai frumos lucru pe care ființa umană poate să-l ofere indiferent de timpuri, epoci și generații.

ELENA VLASE MUNTEANU ȘLEFUITOAREA DE CUVINTE

Daniela GUMANN,
scriitor, A.S.R.A.

O doamnă în adevăratul sens al cuvintelor – pe cât de distinsă, pe atât de discretă, pe cât de înțeleaptă, pe atât de modestă, care în urmă cu câteva luni a primit și titlul de Cetățean de Onoare al Primăriei Dimitrie Cantemir din Vaslui. Nu pot să nu menționez faptul că mă simt extraordinar de norocoasă că am avut șansa de a fi fost eleva doamnei profesoare, iar astăzi, întâmplarea face să ne reîntâlnim după ceva vreme pe coordonate lirice. Doamna E.V.M., a avut amabilitatea să ne acorde un interviu cu totul special și unic, iar de acest lucru vă veți convinge în cele ce urmează:

Stimată doamnă E.V.M., despre dumneavoastră se știe în primul rând că ați fost profesoară de limba și literatura română, iar în ultima perioadă sunteți cunoscută și ca poetă. Ce ne îngăduiți să mai știm despre dumneavoastră ca OM?

*Ca om și ca profesor sau poetă
Sunt o ființă desuetă
Dar ca profesor și ca om
M-am înălțat asemeni unui pom
Și dacă sus nu am ajuns,
Nici nu întreb, să nu primesc răspuns
M-am risipit în poezie
Să-mi fie mai ușor ...da, mai ușor să-mi fie.*

Care este cea mai mare satisfacție a dumneavoastră în calitate de profesor? Dar ca poet?

*Dacă vorbim de satisfacție...
Este o efemeră reacție
Când după ani, elevii mei i-am întâlnit,
Schimbați, trecuți prin vremuri i-am găsit.
În ochii lor regretul l-am citit
Că n-au rămas copii la infinit.
Iar anii au trecut și peste mine
Și care-i diferența dintre rău sau bine ?*

*În ochii mei doar litera conta
Timid cuvântul se silabisea
Dar viața-i aștepta cu altceva.
Nu, n-am putut prea mult să îi ajut
Și am zâmbit prin timp dar a durut.
Iar ca poet ce satisfacții poți să ai ?
Cu vorbe mici din gândul tău să dai...
Și cine mai citește astăzi poezie?
Când viața e meschină și șasăie...
Dar nu mă pot abține și-atunci scriu
Ca să-nțelegeți c-am iubit tot ce-a fost viu*

*Și am zâmbit cu lacrimi pentru voi
Rămâne lacrima și zâmbetul printre cuvinte-roi .*

Care credeți că sunt cele mai importante aspecte ale educației și ce vă face să credeți asta?

EDUCAȚIE? ...PRESTAȚIE
,INCANTAȚIE , INTONAȚIE ,
Lectură, vorbă dulce ori mai dură
Exemplu? Ordine în templu? Mai
contemplu

Obiecție, corecție, reflecție?
Avânt? cuvânt? descânt?
Obediență? experiență? consecvență?
eminentă?

Disciplină? rutină? cale lină?
Cale grea? Vorba rea?
Dojană ? obiecție?
Iubire? blândă fire?
Mângâiere? vorba fiere? de la sine
vrere ?

Cu părinții ? ori cu dinții ? ori cu
sfînții ?

Pe alături? pe drum bun ori gând
nebun ?

Ori gândul bun? salvă de tun?
CE POT SĂ SPUN???

Care credeți că este rolul unui profesor în dezvoltarea unui copil?

Un educat și un educator
mergând pe drumul școlilor
Întinde mâna, drag copil
Și vei avea un sprijin
Să ai încredere în calda mâna
Și tandră și stăpână ..
Ascultă-mă și mă privește
Puternică pereche să formăm.
Speranța omenirii crește
Când noi ne implicăm și ajutăm
Și dacă ai o întrebare
Nu te jena, nu te sfii
Tu spune-o omenirii cu glas tare
Iar eu voi dărui răspunsul
Și în cunoaștere te-oi însoți
Vei face pași în înțelegere
Noi împreună ne vom lumina
Și cale nouă, spre alegere
Vei dobândi, vei câștiga .

Atunci, când vei ajunge mare
Și te vei lumina,
Tu singur vei porni în căutare
Pentru acel mister, acel ceva...
Eu ți-am deschis modest cărarea
Cu dragoste ți-am arătat
Și interesul și chemarea
Pe care împreună le-am aflat
Cărarea vieții se deschide zi de zi
Tu singur vei alege drumul pe care vei
porni.

**Dacă ați putea schimba ceva la
sistemul de învățământ ce ați schimba
și de ce?**

Schimbare în învățământ?
Schimbarea înseamnă progres.
Schimbarea înseamnă alegere.
În căutare și în înțelegere,
Oricum nu este de ales.
Percepția vârstei se schimbă
Și noul ajunge ușor
Când omul cu gândul se plimbă
Prin spații cu lumină,
Prin spații fără nor.
Și altfel se face un pas
Cunoașterea-n valuri când vine
Apasă butonul și vine spre ținere
În orice secundă, în oricare ceas
Nu schimbi tu de dragul schimbării
Se cere schimbarea din mers
Că astăzi pe calea-nvațării
Se-adoptă modernul demers.
Se-nvață prin cântec , se-nvață prin
joc

În spații diverse, în largă natură
Se-nvață-n secunde în oricare loc
Te simți implicat și NOUL te fură .
E totul în amplă mișcare
E lumea-n eternă schimbare .

**Ce competențe credeți că e
necesar să aibă un cadru didactic
ținând cont de nevoile copiilor din
secolul XXI?**

La secol nou, cerințe noi
Deprinderi, aptitudini, competențe,

Bazate pe inteligențe
 Dar și pe informațiile-n roi .
 Se cere siguranță mâinii
 Strunite vajnic de un gând
 Este ca frământatul pâinii
 Amestecând și combinând...
 Dar vin esențele de gând.
 ȘI VALURI MARI DE
 INFORMAȚII...

Clarificate-n timp și spații
 Și eminențe consacrand
 Suntem depozitari de competențe și
 chintesențe.

**Care este principiul
 dumneavoastră de viață?**

PRINCIPIUL MEU DE VIAȚĂ? NU
 E CLAR

Mă dau și eu cu lumea mare
 Și anulând orice principiu în
 desfășurare

Aleg principiul mai comod dar
 tributar

Aveam principii și le expuneam în
 gură mare

Dar m-a lovit principiul celui tare
 Atuncia, că să supraviețuiesc

Că toată lumea, o mai scald, o mai
 cotesc

Crezut-am în dreptate și-adevăr
 Însă am fost luată în răspăr

Și marea mea dreptate a căzut
 Cu adevărul nerecunoscut

E evident că ai o linie a ta
 Dar se intersectează cu a altora

Principiul cade, se rănește, se târăște
 Principiul altora câștigă, hotărăște.

Și când încerci să stai cu fruntea sus,
 Ești mai aproape de apus

Și nu te poți uita prea mândru înapoi
 C-au înghețat principiile sloi.

Și, din principiu nu mai spui nimic
 Se duce viața în tăcere pic cu pic.

**Care ar fi cea mai frumoasă
 perioadă din viața dumneavoastră de**

**care vă face plăcere să vă amintiți și să
 vorbiți?**

Pentru mine, cea mai frumoasă
 perioadă

E perioada cea neroadă
 Când mai credeam în ce vedeam
 Și dincolo nu cercetam.
 Era frumos când încă mai zâmbeam
 Dar o făceam de dincolo de geam.
 Abia acum aripi mi-au crescut
 Însă frumosul aparține de trecut.

**Cum arată o zi din viața
 dumneavoastră?**

O ZI DIN VIAȚA MEA
 O zi din viața mea nu e la fel
 Măcar ca ziua unui porumbel
 Privesc la soare-n răsărit
 Dar mă gândesc la asfințit
 Că porumbelul zboară prin înalturi
 Eu fac penibilele salturi.
 El își desface aripa mai larg
 În gândul meu dorințele se sparg
 Se plimbă mândru pe alei
 Eu încă mai cioplesc modestul ștei
 El ciugulește de la alții, e vioi
 Iar bucuria e săracă pentru noi
 El poate fi și porumbelul voiajor.
 Distanțele în mine plâng și dor.
 Și este liber a zbura oriunde
 Pe mine, frigul către seară mă
 pătrunde .

Așa este o zi din viața mea
 CU STRĂLUCIRI DE RECE -
 CĂZĂTOARE STEA.

**27 APRILIE 2024 -
PREMIERE
INTERNAȚIONALĂ ȘI
ÎNGEMĂNARE CULTURALĂ**

Daniela FORCOȘ,
poet, Italia

Chiar dacă numai cu sufletul, astăzi voi șterge granițele care ne despart și voi încerca să construiesc o punte culturală între cele două instituții de mare valoare: **Salon Cultural Gutenberg Arad-România și Asociația Culturală ACIPEA-Italia.**

Astăzi, împreună cu președinta și poeta Lucia Gaeta, ne vom uni în cuvântul scris, acela îmbrăcat în emoție pură printr-o Îngemănare Culturală. Ce poate fi mai frumos, decât o uniune între culturi, eu însumi am fost adoptată de cultura italiană și vin astăzi în fața dumneavoastră îmbrăcată într-un costum popular românesc, care mă face să mă simt ca acasă și de care sunt mândră.

Așadar, mulțumesc ideatoarei Salonului Cultural Gutenberg, doamnei redactor șef Florica R. Căndea, dar și redactorului șef adjunct Carina A. Baba pentru că mi-au permis să folosesc logo-ul Salonului Cultural Gutenberg și de a îndeplini acest act de cultură românească, care deschide porți în lume, cu ocazia unui eveniment cultural important, Festivitatea de Premiere a celei de-a zecea ediții a Concursului Internațional Valentine's Day 2024, unde fac parte din Juriul Internațional din partea României.

De asemenea, îi mulțumesc poetei și președintelui Asociației Acipea, Lucia

Gaeta, pentru această alianță literară cu care colaborez de mai mulți ani.

Cultura nu are granițe, are doar o singură inimă care bate și simte la fel, indiferent de culoarea pielii. Are aceeași lacrimă care curge din ochi spre suflet, ca să picteze cuvintele și apoi să le scrie: Mulțumesc, Romania! Grazie, Italia!

Angela Kosta - Italia

Angela Kosta s-a născut în Albania și locuiește în Italia din anul 1995. Este o scriitoare de succes traducătoare, editoare, jurnalistă, critic literar și promotor cultural.

Dăruiește frumusețe din preaplinul sufletului, cea mai înaltă calitate a unui, scriitor.

Autoarea Angela Kosta a publicat 11 cărți. Publicațiile sale se regăsesc în diverse reviste literare și în ziare internaționale. Angela traduce și scrie articole și interviuri pentru ziarele : „Calabria Live”, „Nacional” și pentru revistele: Saturn , Orfeu, Alessandria Today, Atunis etc. Este ambasador Cultural în mai multe țări din lume.

Dincolo de orice...

Te voi iubi în tăcere
știind unde mă vei găsi.
Voi fi dincolo de o stea
cum un tovarăș, cum un martor
al nebuniei noastre.
Mă vei găsi dincolo de Lună
invitata noastră preferată ,
mult dorită.

Voi fi dincolo de nor
leagănul scurtei mele fericiri.
Voi fi dincolo de soare, care poate că,
într-o bună zi, îmi va alina
angoasele.

Mă voi opri mult timp
să re trăiesc acest „dincolo de orice”
unde vântul îmi va aduce șoaptele
tale .

Voi privi cum curge apa,
voi bea de pe buzele tale.
Te voi regăsi ...
știind că vei fi acolo....Si eu?
Voi fi pe palma sufletului tău, tăcută
cu teama de a nu fi devenit mută
risipită cum pulberea în aer.
Pe valurile mării, ne vom regăsi
respirația
surâsul tău pe gura mea
privirea ta în lacrima mea
bătăile inimii tale, pe inima mea
degetele tale fine , în părul meu
ochii tăi , în privirea mea ...
Pentru totdeauna !!!

© Angela Kosta
Material tradus si adaptat în limba
română
de ©Daniela Forcoș .
Colaborator Cultural Diaspora

Giuseppe Cassese este un poet pe
care ar trebui să-l întâlnești personal, să-
i citești fiecare
vers cu atenție, cu
sufletul, pentru a
înțelege măreția
mesajului și
multitudinea de
forme și culori
ale,, picturii "sale literare.

De îndată ce am avut placerea să
citesc operele sale și peisajul creat prin
versuri, am decis sa transmit mai departe

aceste bucurii sufletești.

Dragă cititorule, fiecare secundă
de timp este un dar, pe care îl poți oferi
celorlalți sau poți să-l păstrezi pentru tine
însuți.

Giuseppe Cassese s-a născut pe 2
ianuarie 1947, a fost profesor, acum la
pensie și a început să scrie poezie din anul
1962.

Scrie în dialectul napolitan și în
limba italiană. Vena sa poetică nu
cunoaște limite, abordând orice temă, și
mai ales versuri scăldate în marea ironiei,
pe care o consideră nativă .

Pe canalul de YouTube poeziile
sale pot fi ascultate iar scrierile sale se
regăsesc pe site-ul. „Scrivere ”

Alte poezii și povești din colecțiile
sale le puteți găsi pe Amazon „Poezia lui
Peppe Cassese”.

Spune despre el că este anagrafic
bătrân, tânăr mental, copilăros poetic...

Floare de portocal și de inimă

Cu brațele tale albe oferite cerului
îmi învăluie trupul obosit, în
parfumuri
și ție care îmi ești prietenă de suflet
suavă și dulce ,
îți dedic cântecul meu evanghelic
care vorbește despre grația florii tale
și despre un intens și extaziant umor.
Floare de portocal și de inimă
Pecete și grație,
ești poezia acestui pământ!

Autor Giuseppe Cassese
Traducerea și adaptarea în limba română
Daniela Forcos

VIATA MONDENĂ PRIN OCHII UNUI TAXIMETRIST - CE ESTE ARTA ?

Stelian DEACONU,
prozator, Arad

Era o după amiază obișnuită...
aparent... Obișnuința persistă doar atunci

când nu reușim să-i dăm
valoare momentului. Un
domn aflat la hotarul
realizărilor cu cel al
împlinirilor, își trage
după el un tablou bine
căptușit, așezându-l cu
grija unui chirurg în

mașina ce-i va transporta spre locul unde
pentru câteva zile odihna exponatelor se
va confunda cu admirația. Cunoscut și
respectat, de altfel, printre cei din breaslă,
eu i-am surprins doar atenția ce-i însoțea
chipul când își lua în brațe „odrasla” la
care, evident și sincer, ținea. Să fie arta un
bun rezervat celor cu o anumită chemare?
Poate fi dezvoltată de oricine? Aceste
gânduri îmi străfulgerau după ce am lăsat
în urmă acest iubitor de splendoare.

Cum a apărut arta?

Mă gândesc că există o istorie
înelungată, aproape sinonimă cu apariția
ființelor raționale. Surprins de un joc de
culori apărut instant la primele ore ale
dimineții, după ce un glob galben-
portocaliu își face apariția din mijlocul
oceanului fără însă a-l uda, oglindit în
luciu ondulat de-un vânt domol însoțit de
corul unor păsări ce-și caută micul dejun,
un bărbat d-abia trezit schițează cu degetul
o imagine pe nisipul umezit de rouă. Este
o ipoteză, evident. Deși multe ființe
cuvântătoare, sau mai puțin, excelează în
unele simțuri, doar omul poate să caute
conexiunea dintre ele, și să le dea valoare.
Fiindcă este o reflectare conștientă a

tuturor simțurilor ce ne încununează
existența, arta trebuie să ne caracterizeze.

Arta și artistul – relații interdependente?

Ce a fost la început: arta sau
artistul? Începutul nostru ca parte a acestui
decor perfect și grandios ce reprezintă și
sursa de inspirație pentru compunerea unei
linii melodice, sau sculptarea unei bucați
de material, sau faptul de a picta pe o
pânză, sau căutarea unor rime sau expresii
potrivite pentru ca ființa noastră interioară
să iasă la suprafață pe un fundal alegoric,
evidențiază faptul că mediul în care trăim
prezintă o istorie mult mai îndelungată
decât a noastră. Artistul comunică cu
opera sa. Creația va reprezenta o
chintesență a personalității celui care-i dă
viață. Cum ai arăta dacă... ți-aș pune mai
multă lumină în partea de sus, sau dacă
roșul acesta aprins l-aș tempera cu o pată
de galben...sau dacă ți-aș tăia din grosimea
acelui deget, mâna ar fi mai fină...sau dacă
nota aceea gravă aș îndulci-o cu un sunet
strident, ar aduce mai mult echilibru
partiturii...sau dacă versurile ar fi mai
scurte, cu mai multe verbe, ar aduce mai
mult dinamism temei...sau dacă am privi
din perspectiva operei, ce am surprinde în
jurul nostru? Așadar, arta îi va zâmbi plină
de recunoștință artistului în cele din
urmă...

Te împlinește arta?

Doar dacă face parte din scopul
artistului...nu neapărat un mijloc de a trăi.
Starea sufletească a celui care devine un
creator la scară mică se imprimă în opera
sa și face subiectul interpretărilor
ulterioare, dar, mai mult, îi influențează
într-o anumită măsură pe admiratori. În
acest sens, toată munca, timpul petrecut în
tăcerea ce însoțea actul de creație, vor fi
încununate cu aprecierile celor sensibili la
mesajul transmis. Așadar, ea împlinește
atât pe artist, cât și pe mulți alții.

Există și Artistul anonim ?

Semnătura ce însoțește o operă identifică numele celui care a realizat-o. Uneori, valoarea acesteia, se stabilește și în funcție de acest criteriu. Originalitatea fiecărei opere de artă reprezintă rezultatul materializării inspirației declanșate de ceva din ceea ce suntem înconjurați, și astfel, opera respectivă devine o imitație plastică, sensibilă a originalului din natură. Într-o lucrare de referință, apărută cu peste două milenii și jumătate în urmă, un bărbat s-a întrebat pe bună dreptate „cine a creat aceste lucruri?”. El a continuat recunoscând faptul că-l caracterizează o mare energie aflată în mișcare. Dacă am cunoaște câte ceva despre acest Mare Artist, nu ar mai rămâne în anonim. Și această acțiune în sine este o artă.

Orașul freamătă de evenimente. Este într-o continuă mișcare. La artă poate fi chemat oricine dorește să se exprime. Cu respect și demnitate.

RÂUL

Gabriela MARCO,
eseist, Arad

Într-o zi, când m-am pus la odihnă, era așa de liniște în jur, încât am reușit să îmi aud gândurile. Și am mai auzit ceva. Era ceva în interiorul meu, ceva care parcă venea clocotind, dar și liniștit, în același timp. Era ca un râu de munte care vine vijelios în urma ploilor torențiale, care năvălea în jurul meu. Treptat, s-a potolit treptat și s-a transformat în ape limpezi, curate și molcome, ca un râu care curge lin la vale. Am îndrăznit să îl trec cu piciorul, să îi simt răceala apelor, să îi simt mângâierea

pe glezne, să mă bucur ca de o boare de vânt lin într-o zi călduroasă de vară.

Mi-am dat seama că râul care curge în mine nu este, de fapt, o închipuire, o nălucă a gândurilor mele tumultuoase sau liniștite.

Este râul dragostei care curge din mine să mă unească cu ființa iubită. Ne strânge pe amândoi în brațe, până ne facem o singură ființă, până ne unim cu apele lui rezezi, limpezi și reci. Râul ne face să ne dorim o iubire curată ca apele limpezi, o iubire tumultuoasă asemenea cu valurile râului de munte.

Este râul cunoașterii. Este râul strămoșilor pe care trebuie să îl duc mai departe spre generațiile următoare. Rădăcinile, izvoarele nu trebuie uitate. La fel cum râul duce apele izvorului spre marea cea mare, la fel cum rădăcinile copacului viguros extrag din pământul strămoșesc nutrienții, iar seva îi duce spre ramuri, frunze și fructe, tot așa și noi, trebuie să ducem mai departe înțelepciunea strămoșilor spre generațiile care ne urmează. Cum râul nu se oprește niciodată, la fel și noi, nu trebuie să îngropăm moștenirea trecutului personal și colectiv.

E râul de acasă care te poartă pe valurile sale până departe unde te cheamă datoriile vieții. Apele sale nu seacă niciodată. Nu te lasă să te pierzi pe drumurile întortocheate ale vieții. Tumultul apelor vijelioase te ține treaz, mereu gata să lupți și de aceea devii mai puternic. Pe aripile sale te întorci mereu și mereu la izvoare, acasă și nu rățăcești pe marea tulburată a vieții.

Râul din mine își urmează drumul nestingherit, fără baraje, obstacole sau maluri înalte. Se revarsă din mine încercând să prindă în mrejele sale și pe cei din jur, să nu le dea drumul. Să urmăm împreună calea.

MICROBUZUL CU 8 LOCURI

Diana CUJBA
prozator, Ineu

Capitolul 7

- Doamnelor, domnule șofer, credeți-mă acele ore au fost cele mai cumplite și lungi din viața mea, zise Corina oprindu-se să respire.

- Fără discuție, simți nevoie Florica să intervină.

În microbuz era liniște, nimeni nu scotea nicio vorbă. Pătrunse de povestea Corinei, femeile stăteau mute. Șoferul fuma într-una, și el, fără îndoială, mișcat de această povestire. Într-un târziu, șoferul sparse tăcerea apăsătoare:

- Oricum ne gândim, era absolut necesar să te lămurești cum stăteau lucrurile.

- Desigur, reluă Corina strângând-o pe Florica de mână. Am avut timp suficient în acele ore de așteptare să parcurg în minte anii petrecuți cu Radu și eterna prezență a Mirunei pe care o poreclisem în spital Negruța. Supranumele îi venea de la părul lung, negru și creț, trăsătură comună a celor de etnie. Radu era desigur explicația faptului că își creștea singură cei doi copii într-un lux greu de înțeles și greu de justificat dintr-un salariu de asistentă.

- Corina, zise Lili, nu este doar Radu amantul ei. Mai este și medicul-șef de la Pediatrie. Îl știi, doctorul Rotaru. E drept, e cam bătrân, are 63 de ani, divorțat demult, dar mereu vesel, binedispus, afemeiat cât încape și bun prieten cu alcoolul.

- Serios? se miră Corina dusă pe gânduri. N-aș fi crezut.

- Așteaptă, continuă Lili cu o privire triumfătoare. Nu se termină aici. Negruța are o relație stabilă cu un șofer de autobuz, ba chiar circulă zvonuri că al doilea copil ar fi al lui. Și, în încheiere, fostul soț, crescător de porci care are pe lângă Timișoara o mică fermă, mai trece pe la ea și chiar rămâne peste noapte. Înțelegi cu cine avem de-a face, draga mea?

- Doamne, Lili, și Radu s-a încurcat cu o astfel de femeie? Ce pot să spun?

- După câte vezi, da! Negruța este un drac de femeie, ce pot să spun?

Încet, încet timpul trecu. Cele două femei văzură că era deja ora 23. Lili ieși din cabinet, se duse la colega ei care stătea la pândă în magazie. Lăsase ușa crăpată și stătea acolo pe întuneric. Îi făcu loc Corinei. Se țineau de mână. Soția doctorului tremura toată. Cealaltă îi strângea mâna, profund mișcată de durerea colegii pe care o respecta foarte mult. Deodată era liniște, nicio mișcare. Apoi, deodată se aude cum se deschide ușa de la cabinetul asistentelor. Apare Miruna alias Negruța. Călca încet, se străduia să nu facă zgomot cu saboții. Se îndrepta direct spre cabinetul doctorului Popovici. Ușa cabinetului era întredeschisă. Se vede că vorbiseră prin telefon. Intră și imediat se auzi clar cum se învârte cheia în broască. După câteva secunde se stinge și lumina în cabinetul doctorului și din nou liniște.

- A intrat, îi zice colega Corinei

Tânăra femeie stătea ca paralizată, incapabilă să facă o mișcare.

- Du-te, îi zise prietena și colega. Tu trebuie să continui. Noi ieșim din peisaj, înțelegi nu-i așa?

- Da, ai dreptate, zise Corina. Este firesc. Ați făcut enorm pentru mine și, mai ales, ați riscat mult. De acum este războiul meu.

Corina, distrusă, porni spre cabinetul doctorului Popovici, soțul ei, cu pași siguri, pumnii strânși, dinții încleștați și inima distrusă pentru totdeauna. Bătu cu putere în ușă. Niciun răspuns. Atunci strigă:

- Radu, deschide! Știu că Miruna este înăuntru!

Nicio mișcare. Liniște. Părea că nu este nimeni. Corina asculta. Începu să bată din nou cu pumnii în ușă. Un aparținător ieși speriat dintr-un salon. Privea nedumerit scena. La acea oră târzie era de mirare ce se întâmpla într-un spital. Corina, obosită, se opri, dar continuă să rămână în fața ușii. După câteva minute, în sfârșit se aude cheia. Ușa se crăpă puțin și apare Radu care își fixa perplex și supărat soția.

- Ce cauți aici?

Rosti singurele cuvinte care îi veniră în minte.

- Deschide! vreau să intru altfel am să țiș, zise Corina izbucnind în plâns.

Radu, încă nehotărât, deschise cu greu ușa. Corina împinse și intră. Aprinse imediat lumina. Se uită prin cabinet. Nici urmă de Negruță. Se întoarse și dădu cu piciorul în ușa de la baie care se deschise lovindu-se de perete. În picioare, speriată și nu prea, era Miruna. Cele două femei se priviră drept în față, drept în ochi.

Corina observă abia acum fața Mirunei plină de bube, cu ochii injectați, grasă, dezordonată. O femeie obișnuită,

chiar dezagreabilă. Prin urmare, asta era pasiunea lui Radu? Nu-i venea să-și creadă ochilor! Fusesse de ajuns. Fără să scoată un cuvânt, Corina se întoarse și părăsi cabinetul. Se duse la colege, le mulțumi încă o dată, își luă la revedere și plecă spre casă. Așa luă sfârșit ziua ei de naștere.

- Mamma mia! exclamă șoferul. Ești o doamnă, Corina!

Corina tăcea. Lacrimi grele îi curgeau pe obraji. Povestind, revăzuse scena cu ochii minții. Retrăise acele clipe cu tot atâta intensitate și durere ca în acea noapte.

La rândul ei, ștergându-și lacrimile, Florica strigă:

- A scăpat ușor, panarama. Eu aș fi șters pe jos cu ea. Zău că așa făceam!

- Îi scoteam ochii, se auzi o altă voce.

Dar Corina nu făcu nimic din toate acestea. Ajunsă acasă, obosită fizic și psihic, se trânti pe pat așa îmbrăcată și plânse până adormi.

Se făcu ziuă. Corina se trezi, intră în baie și rămase în cadă aproape o oră. Cu mintea golită, rece, insensibilă, se juca cu spuma așa în neștire gândindu-se că totul începea să aibă sens. Oboseala lui, refuzul de a face sex cu eterna scuză că lucrează prea mult, ba că îl doare capul. De o bucată de vreme începuse să se plângă de dureri de spate, de picioare. Vacs, aiureli, durerile lui aveau o cauză: Miruna. Ce clar vedea acum totul. O păclă se risipise de pe ochii ei.

Capitolul 8

Radu veni acasă la ora obișnuită. Era palid, serios. Pe față i se citea determinarea omului pregătit să-și înfrunte soția. În sinea lui se întreba „În fond, ce dracu avea cu el? Ce făcuse așa de grav ? O făceau toți. Și ce-i lipsea? Nimic. O să treacă el și peste asta!” Își zise toate astea zâmbind convins. Era așa de sigur că soția îl iubea. Îl va ierta și va uita până la urmă. Convins că așa se va întâmpla se simți ușurat. Își cunoștea puterea pe care o avea supra ei.

- Ce jigodie, zise Florica pocnind din palme.

- Hai, să auzim, zise șoferul.

Corina îi zâmbi printre lacrimi:

- Urmează...

Corina și Radu stăteau față în față în picioare. Radu o privea ținând de parcă ar fi vrut să-i pătrundă gândurile. Tăceau. Corina îi aruncă o privire scurtă apoi îi întoarse spatele.

- S-a întâmplat, deschise el subiectul apropiindu-se de ea, dar nu este ceea ce crezi. Nu contează pentru mine. Ca distracție? Poate!, zise Radu luând o figură de om afectat.

- Nu contează?! strigă Corina. Nu contează?! repetă isterică. Și vrei să te cred? Cu noi cum rămâne? Cu mine cum rămâne? Răspunde-mi! Urlă pierzându-și calmul în acele clipe groaznice pentru oricine.

- Hai, încercă el apropiindu-se de ea și punându-i mâna pe umăr.

Corina, scârbită, se scutură de parcă ar fi atins-o un șarpe. Se retrase de lângă el și se așează în fotoliu.

Radu renunță. Ridică din umeri și își caută pachetul de țigări în buzunar. Cu gesturi calme, voit calme, un calm impus, își aprinse o țigară. Plimbându-se cu pași rari și liniștit prin sufragerie. Se gândi că n-ar fi rău să abordeze încă o dată subiectul care, sincer vorbind, nu făcea decât să-l indispună, nimic altceva.

- Omul poate greși că de aia este om, dar îți promit că se termină aici. Pe cuvânt, continuă observând că soția îl asculta. Nicio secundă nu mi-a trecut prin cap să divorțez. Așa sunt bărbații, adăugă zâmbind vag, vânătăori.

Corina stătea nemișcată ca o statuie. Corpul și mintea și le simțea încordate, totuși cuvintele spuse de Radu erau ca o oază în deșert. Ciudat, dar îi făceau bine.

Doctorul se așează lângă soție, văzând că a câștigat bătălia, poate nu războiul, dar se simțea deja învingător. Putea din nou să controleze totul. Îi venea să-și frece mâinile și să fluiera, dar se abținu.

- Dacă mă ierți, iubire, adu Biblia ca să-ți jur că nu se va mai întâmpla niciodată.

Doctorul își recita discursul destul de convingător pentru soție, dar nici el nu credea un cuvânt. Corina, mută, îl privea neîncrezătoare, totuși, paradoxal, și acest lucru îl realiză cu groază, își dorea din toată inima să-l creadă, să uite, pentru că viața fără Radu i se părea de neconceput. Doamne, cât îl mai iubea! În cele din urmă, văzând că el a tăcut și așteaptă un răspuns, se încumetă să vorbească:

- Radu, dacă ai ști cât de mult îmi doresc să te iert, n-ai crede. Dar de ce? Spune-mi măcar unde am greșit de s-a ajuns aici?

Radu, în loc să-i răspundă, o luă în brațe. Soția nu opuse rezistență, ba chiar se abandonează. „Am câștigat ” se felicita Radu în sinea lui, Acum mai trebuie un mic efort din partea mea și totul va fi ca înainte. Corina era ca plastilina în mâinile lui. Această constatare îi dădea bărbatului o senzație de superioritate nemaipomenită și îi gâdila orgoliul masculin. Prin urmare, profită imediat. Cu sorții de izbândă de partea lui, Radu se pregătea să recite marele final:

- Corina, zise el strângând-o la piept și șoptindu-i la ureche. Îngerul meu, tu nu ai greșit cu nimic!

Îi luă mâna și i-o sărută până la cot.

- Tu ești totul, totul zic pentru mine, dar ce poate un biet bărbat împotriva acestor curve care ți se bagă în pat? Nu scapi de ele. Sunt lipitoare ca să nu zic mai urât. Prostul de mine, continuă el luând o față dezolată, am cedat, dar, cum ți-am zis, nu se va mai întâmpla. Mai mult știi ce a fost?

- Ce? Întrebă Corina deja împăcată.

- Curiozitatea. Ce altceva? Tu ești și vei rămâne soția și dragostea mea.

Corina începu să plângă, dar de data asta ușurată. Radu o iubea, o iubea numai pe ea.

- Hai la o pizza, zise Radu ridicându-o în brațe.

Către sfârșit de an

Hans DAMA,
scriitor, Austria

Umezeală și frig –
verdele-n somn e-n
declin,
pe ducă – peste puțin
codrul cu frunze plouate
speră și tace-n suspin.
Viața și devenirea –

scrum;
pacea, bandă nesfârșită, acum –
doar acum – alungată de vânt;
metropola greu răsuflă-n zări,
iar ceața scurmă-n pământ.
Dorul de veșnic – latent,
pe moarte, o știm, evident
lumea neagă neantu-n prezent.
Existența-n regres se scurge;
Phoenixul arde-n zbor ascendent!

Poem pierdut

Renate DONE,
poet, Austria

Îmi ceri să scriu ceva deosebit
ceva neîntâlnit ...
când în mine se ascund
atâtea poeme,
spui tu ...
Da, dar sunt toate pentru tine
îmi spun în gând
Ce bine că nu știi
ce nu e de știut ...
În mine dospește un poem lung,
cuvintele lui cuprind
tot ce nu pot să-ți spun, acum
Nu ți-l scriu ție,
o să-l las pe undeva
un poem pierdut
cu grijă

RESTITUIRI TRAIAN LĂPĂDUȘ

FORMAȚIA DE SATIRĂ ȘI UMOR
A CĂMINULUI CULTURAL MACEA

(- partea a II-a)

Adaptare, Adina MATEI

La câmp, în toiul muncii, nu se admit discuții contradictorii de ordin familial sau neînțelegeri între vecini. Cel mai cu prestanță în grup temperează spiritele: ”- No, o fost destul acum. Lăsați până mergem acasă”....sau mai continuă...”că m-ați tocat urechile ca și tunurile la Surda” (este vorba de un accident, când în timpul războiului, s-au tras cu tunurile din curtea unei gospodării, fapt ce a atras după sine surzirea unei femei. De aici și expresia ”e surd ca tunul”).

Tot la muncă sau la șezători făceau haz de necaz prin:

Cine m-aude cântând
Crede că nu am niciun gând.
Io rele nu am avut
Numai de când m-am născut.
Că io atâtea gânduri am
Câte zile într-un an
Într-un an și jumătate
Io am avut în lume parte
Până-i lume, dracu moare
Că nici capul nu mă doare.

Pentru cei naivi, care lucrează nechibzuit, au expresia: ”Laudă-l pe Ochiuț!” – Ochiuț, fiind un om care dacă-l laudă cineva de felul cum lucrează, nici mâncare nu mânca, nici apă nu bea, numai să știe că este scos în evidență față de ceilalți lucrători.

Expresia a rămas, deși Ochiuț este oale și ulcele, din timpul de mult apus.

Causticitatea cântecelor și strigăturilor au o deosebită larghețe în popularizare la șezători, nunți, hore:

Cu femeia rea la gură,
Nu bagi boii-n bătătură,
Nici viței la vițelari,

Nici purceii la purcari.

Sau

Ce te ții nană făleață
Ori d-inde ești gălbineată,
Nu ești albă de frumoasă
Nice roșie de grasă
Ci ești albă de albele (sulimanuri)
Roșie de rumânele (roșele)
Rumânele din potică (farmacie)
Face pă lelea voinică
Și pă bagea de nimică.

Iată o expresie adresată de părinți sau cunoscuți, ”- Măi, tu ești ca cela cu cântarea:

Mama mă făcu bărnaci (brunet)
Tata mă dote căuaci (fierar)
Io cu căuăcia me
Truda (nevoia) s-o putut țâne.

Ei, bine, stimați cititori, când trăiești în mijlocul acestor oameni, la care spiritul creator este prompt și spontan, care înțeleg cele mai fine dedesubturi expresionale, savurează cele mai fine ace ale ironiei, ale poantelor, celor care la un spectacol știu să râdă, știu să aprecieze pozitiv eforturile celor ce creează umorul sau poți să nu te apuci tu, textier, instructor sau colaborator artistic, să nu te apuci cu temeinicie de realizarea unui spectacol umoristic, care să-i mulțumească, să-i facă veseli, să le creeze o bună dispoziție spectatorilor.

Pentru a realiza programe bune, consider că este absolut necesar din partea creatorului, instructorului, scenografului, regizorului de a cunoaște

profund starea de spirit, puterea de înțelegere a spectatorilor, precum și încadrarea programului perfect în matrița complexului spiritual al satului.

Noi am reușit acest lucru, la noi, la Macea.

Poate că spectacolele noastre, prezentate în alte localități să nu fi fost tocmai la înălțimea cerințelor spectatorilor autohtoni, dar la noi, la Macea, sunt excelente. Publicul râde, înțelege, apreciază și se conformează celor auzite, mai cu seamă că se folosesc expresii a căror concluzii se află în substratul artistic. Bunăoară, într-o scenetă, două cooperatoare se ciondrănesc pentru proveniența unei sfecle, puse ca statuie, pe cuburi de zahăr, în scena spectacolului:

- Asta-i sfecă din parcela noastră!

- Ba, este dintr-a noastră!

- Ba dintr-a noastră, că la noi nu le-au acoperit sub brazdă pre vreo douăzeci de bucăți, ca să poată raporta mai sus că au terminat recoltatul și am început arăturile de toamnă.

- Ba, îi dintr-a noastră, că la noi în parcelă nu a rămas decât una singură neîngropată, și aceea îi asta! (arată cu degetul spre statuie)

Dacă ai un public extrem de receptiv, mai ales la problemele locale, care el le cunoaște extrem de bine, mai ales pe cel cu caracter negativ, iar textierul le prezintă în scenă într-o formă artistică, îmbrăcate în expresii locale, des întrebuițate în vorbirea curentă, ridică la un nivel foarte apreciat spectacolul.

De exemplu, foarte apreciat a fost într-o scenetă, un joc de copii "De-a cucu" – un joc cu noroi

"Cucu, vama, vama

Pică-ți catarama

Dacă nu-i tuna

Câinii te-or mânca!"

Toți trântesc "cucu" de pământ. Acesta pocnește din cauza presiunii de aer dinăuntru.

A: - Uită, mă, ce tare o tunat a lu Liu!

B: - Ce vrei, măi, el are tină (noroi) bună, frământată, călcată, bătucită, întoarsă, că-i din fața Căminului Cultural!

Da, dar dacă textul este bun, publicul are pretenții și la interpreți buni. Nu admite improvizații, exagerări, vedetism și, aici aș dori o mică paranteză: - artiștii amatori din alte localități și mai ales unii cu concepții înguste despre pretențiile artistice ale publicului măcean, că – "...merge la Macea" sau... "ce știe măceanul la ce-i bun șofranul"...să știți că nu merge. La ora actuală, măceanul a depășit demult să vadă în scenă glume ieftine "țircus fără bani", nu mai merg nici unele monologuri, în care este prezentat țăranul ajuns la oraș de talia lui Tulie Radu Teacă de Irimescu.

Astfel de interpreți nu sunt fluierați, din respectul ce îl au spectatorii măcenii față de oaspeți, dar ropotul aplauzelor, prin anemia lor, vorbesc mult. Pentru interpreții profesioniști, ce prezintă numere cu un umor diluat, deslănat și pe care îi cunosc prin renumele de pe alte scene, au expresia: "Haba (deși, cu toate că...) este un mare actor în programul de la noi, a făcut numai fușereală. (lucru făcut de mântuială, să se vadă achitat de o sarcină).

Ei, bine, formația noastră de satiră și umor, de brigadă artistică, prin strădania și neconținută activitate dusă în mijlocul cetățenilor, și-a însușit toate cerințele și pretențiile publicului spectator.

Programele sunt bine gândite, judicios întocmite și jucate de interpreți cu o perseverență pregătire în aria interpretativă.

Având în vedere rolul deosebit al interpreților în reușita spectacolelor la Căminul nostru Cultural, s-au selecționat interpreți cu o înaltă înclinație artistică și o vastă cultură generală, cultură care unii și-au făcut-o simultan cu interpretarea rolurilor în decursul anilor.

Publicul nostru se mândrește cu mulți interpreți, mai ales de proză și versuri, sunt cadre didactice locale sau venite. – ”ai văzut dacă-i învățat, ce bine joacă? Gândești că-i chiar persoana care o joacă”.

Nu putem spune, însă, că nu am avut și interpreți cu o dotare artistică mai diminuată. Am avut, dar ei singuri și-au dat seama că, oricât s-ar strădui, nu reușesc să satisfacă pretențiile spectatorilor și s-au retras.

Am avut și dintre interpreții dotați care au părăsit scena, mai cu seamă după ce aceasta i-a favorizat în ochii aceloră cu care, nu după mult timp, au încheiat acte de conviețuire.

Dar ce să-i faci?...Cortina...este deschisă...

*De când îs, tăt prost am fost
Inghe-am văzut om frumos
Pusu-m-am lângă el jos
Și l-am strâns și l-am iubit
Și- acelea m-or bătrânit.*

ContinentalKids

Carina A. BABA,
Profesor Liceul Special Sfânta Maria

*„Copilăria este inima tuturor
vârstelor!” Lucian Blaga*

Cu ocazia Zilei Internaționale a Copiilor, câțiva oameni minunați, coordonați de Rus Roxana, Hotel Continental Forum Arad, le-au făcut copiilor de la Liceul Special „Sfânta Maria” Arad o surpriză dulce, oferindu-le prăjiturile delicioase. Vă mulțumim frumos, dragi oameni minunați, că v-ați gândit la noi, că ați venit la noi, că ne-ați îndulcit ziua. Iar pentru că inima tuturor vârstelor este COPILĂRIA, vă spunem, la rândul nostru, „La mulți ani!”

CONCURSUL „GRAI STRĂBUN, GRAI SFÂNT”, EDIȚIA A II-A

Elena Sorina GROZA,
profesor, Timișoara

În semn de mare prețuire pentru graiul bănățean, portul popular și glasuri curate de copii dornici să ducă mai departe ce am moștenit din bătrâni, s-a înfiripat proiectul educațional „Grai străbun, grai sfânt”, cu specific competițional – concurs de recitări, proiect ce se află la ediția a II-a și unde Școala Gimnazială nr. 16 „Take Ionescu” este gazdă.

Acum, că toate emoțiile, atât ale organizatorilor, cât și ale concurenților, s-au risipit, pot spune pe drept cuvânt că așteptăm ediția a III-a.

Mireasma „lucrului binefăcut” se simte încă în sala festivă a școlii.

Ziua de 23 martie a acestui an a fost cu adevărat o zi de mare sărbătoare. 140 de concurenți s-au întrecut în a recita poezii în grai bănățean, îmbrăcați în costume populare din toate zonele județului Timiș, unele de o inestimabilă valoare.

Și dacă acești copii minunați au adus cu ei talent, dăruire, răbdare și multă muncă, juriul a reușit cu greu să-i departajeze. Din acest juriu au făcut parte prof. dr. Teodor Groza Delacodru, Florina Ariana Colgia, Adrian Gerhard, Violeta Tipa, Dezdemona Rusoaie, scriitori tineri, ce impun prin prezență și vers

standarde de performanță. Alături de aceștia au fost profesori din școală: prof. dr. Rodica Luminița Marinescu, directorul școlii, prof. Georgeta Orbulescu, prof. Octavian Horia Minda, din partea părinților doamna Terezia Velciov.. Merită menționată prezența Inspectoratului Școlar Județean Timiș, prin doamna inspector Adriana Oprean.

Cu această ocazie, talentații mei elevi de clasă pregătitoare au prezentat proiectul „Abecedar bănățean”, abecedar ce sperăm să vadă lumina tiparului în acest an și care a apărut grație scriitoarei Florina Colgia, SUFLETUL acestui proiect.

Când poezia se îmbină cu muzica și dansul, peste talent, efort și dăruire, ies lucruri minunate. În pauza de jurizare, scena concursului a prins viață „ca la rugă.” Tăț gășcii or jucat, or cântat și or mâncat. Tăt natu’ s-o sâmțât ca în dzî dă mare sărbătoare.

Amintesc că, și de această dată, Asociația Pentru Vorbirea Bănățeană, prin domnul președinte, ing. Vasile Linția, a fost alături de concurenți dăruind volumul apărut cu această ocazie tuturor concurenților.

Și dacă toace ascea s-or gătat

Cortina prăstă toace s-o lăsat

Graiul străbun să îl șinstim

Că sfânt și drag ne-o fi cât noi trăim.

COLȚUL MUCALITULUI

Loredana TUDORESCU,
eseist, Arad

„Să nu-ți fie frică de perfecțiune.
N-o vei atinge niciodată.” – **Salvador**

Dali

„Viața e o epavă
naufragiată dar nu
trebuie să uităm să
cântăm în bărcile de
salvare.” – **Voltaire**

„Dacă vrei ceva
spus, roagă un bărbat. Dacă vrei ceva să
fie făcut, roagă o femeie.” – **Margaret
Thatcher**

„Dacă crezi că viața îți oferă lămâi,
fă limonadă. Sau, și mai bine, încearcă să
găsești pe cineva căruia viața i-a dat
vodcă și dați împreună o petrecere.” –
Ron White

Întâmplări mici despre oameni mari

Alexandra TUDORESCU,
eseist, Cluj

Când Papa Bonifaciu al VIII-lea a
trimis un sol la Giotto, cerința înaltului
prelat era simplă: dovedește-mi că ești un
pictor bun, trimite-mi una din lucrările
tale. Giotto a ascultat răbdător
rugămintea papei, apoi a trasat cu pensula
muiată în roșu un cerc perfect, dintr-o
singură mișcare. Uluit, solul s-a uitat la
artist și apoi în jur, la alte picturi din
atelier. Însă artistul l-a încurajat să îi ducă
papei acel cerc simplu, spunându-i că va
fi de ajuns. Așa a și fost, iar Papa
Bonifaciu al VIII-lea ar fi spus că acest
Giotto este cu mult, cu foarte mult peste
alți pictori ai vremii sale.

Cei care îl vizitau pe Pablo Picasso
în atelierul sau erau surprinși să nu vadă
pe pereții modestei locuințe din sudul
Franței nicio pânză a artistului. Ce se
întamplă, Pablo, nu îți plac nici măcar
lucrările tale? îl întrebau cei mai glumeți.
Calm, fără ca măcar să zâmbească,
Picasso răspundea: dimpotrivă, îmi plac
foarte mult, doar că nu îmi permit să le
cumpăr.

„Se spune despre pictorul Pierre
Bonnard că era un perfecționist, veșnic
nemulțumit de lucrările sale. Numai că
ducea lucrurile atât de departe, încât nu
arareori încerca și chiar reușea să-și
retușeze creațiile expuse în muzee, spre
disperarea paznicilor.

Cartea de duminică

„Amintirile rechinului”, de Steven
Hall

Ce este o amintire? Imaginație,
realitate, trecut sau prezent? Este greu de
spus în ce gen se încadrează „Amintirile
rechinului”, pentru că, prin unicitatea
universului pe care îl creează, ar merita
propriul gen, căci este un univers
guvern timer de legi care n-au mai fost
formulate vreodată, și care totuși au la fel
de mult sens ca oricare altele. De altfel
plină de acțiune și de suspans, această
carte explorează limitele creierului uman
- și demonstrează că, și dacă acestea
există, sunt, în mod ironic, departe de a ne
fi cunoscute.

DEBUT GUTENBERG

ARIPI PRINTRE AMINTIRI

Gabriela A. MARCO

A trecut un fluture
Care nu a îndrăznit
Să tulbure cu atingerea aripilor
Tăcerea dintre noi.

A trecut o libelulă
Care nu a îndrăznit
Să transforme în zbor
Tăcerea dintre noi.

A trecut un înger
Care a transformat
Tăcerea dintre noi
În dragoste.

De dincolo de soare,
De dincolo de lună,
Mii și mii de doruri
Peste ani se-adună
Să depene povestea
Cea de dincolo de vremi.

Amintiri
Din fericire ...
Au fost
Au trecut
Au rămas...
Amintiri.

AMINTIREA-VIITOR

Adriana Weimer,
poet, Lugoj

Amintirea-Viitor
va spune lumii
despre fiecare
Amintire-Trecut

despre fiecare
clipă-amintire
trăită acum
în Lumină.

Amintirea-Viitor
e însăși trăirea
clipei de-acum

spre viața de-Apoi
răstignită.

Amintirea-Viitor
ne va cuprinde
pe toți
cei ce-am fost.

EVENIMENT

EMANDIANA, SPECTACOL ANIVERSAR – 14 ANI DE CENACLU

Eugenia PONTA PETE

Spectacolul aniversar al Cenaclului Lucian Emandi al Casei de Cultură Doru Ioan Petescu a avut loc sâmbătă, 2 martie a.c., pe scena Casei de Cultură, începând cu ora 17.

La eveniment au fost prezente personalități culturale din oraș și din județ, precum și persoane oficiale care apreciază și susțin mișcarea culturală din orașul Pecica: președintele CJ Arad Iustin Cionca, vicepreședintele CJ Ionel Bulbuc, primarul Petru Antal, viceprimarul Miodrag Stanoiov, consilierii locali Marinela Danicsko și Alexandru Zaharia, prieteni din orașul nostru, din Arad și din Timișoara.

Spectacolul a avut trei părți. Prima parte a aparținut cenacliștilor pecicani care au citit din creația emandiană și din creația proprie și au cântat piese folk.

Primarul Petru Antal și vicepreședintele Consiliului Județean Arad, domnul Ionel Bulbuc, au transmis urări și au apreciat laudativ activitatea de 14 ani neîntrerupți a cenaclului emandian.

Au recitat: Adina Matei, Semidea Șulea, Emanuel Gruia, Nicoleta Suceveanu Dudaș, Camelia Chifor, Blazena Karkus, Tatiana Moș, Ioan Vasile Marcu, Eugenia Ponta Pete.

Au cântat: Corului Liceului Teoretic Gheorghe și Grupul muzical Fluturașii, Monica Mihaela Cojocaru, Florian Jianu și Lucian Gevelegian.

În partea a doua a avut loc premiarea câștigătorilor celei de a V-a ediții a Concursului Internațional de poezie. Au participat, la cele două secțiuni, peste 50 de concurenți. S-au acordat câte trei premii și trei mențiuni la fiecare secțiune. Dintre câștigători au fost prezenți la premiere elevul Bălțat Mihai din Sibiu, premiul al doilea la secțiunea I și doamna Elena Cristina Stoica din Vaslui, premiul al treilea la secțiunea a II-a. Despre creațiile câștigătorilor au avut câte un punct de vedere profesorii Anton Ilica și Florica R. Căndea (membri UZPR), precum și profesor Carina Ienășel, cu toții membri ai Salonului Gutenberg Arad.

Partea a treia a spectacolului a aparținut invitatei Adriana Maria Andreica din Cluj, care și-a prezentat albumul muzical folk Pe cărări de dor.

Sponsorii evenimentului: Brutăriile PalMar Vali și SAM au asigurat produse de protocol, iar florăria d-nei Anna Taics, florile pentru invitate.

Parteneri media: Pecica News și RadioZestrea Pecica (Pavel Sinka și Beatrice Moțiu). Întregul spectacol a fost filmat și transmis online pe facebook de Radio Televiziunea Pecica. Sunetul și luminile au fost asigurate de Gabi Bereș. Fotografi: Ponta Ștefan Alin și Beatrice Moțiu.

Mulțumim celor prezenți, susținătorilor și colaboratorilor noștri

care ne-au fost alături de-a lungul celor 14 ani de activitate. Continuăm cu alte proiecte și ne străduim să menținem cultura pecicană la cel mai înalt nivel. Suntem mândri de valorile noastre spirituale!

**Câștigătorii ediției a V-a
a Concursului Internațional de
Poezie „Emandiana“
15 februarie 2024**

Sectiunea I (14-21 ani)

Premiul I, Snejana Savca, Bălți,
Republica Moldova

Premiul al II-lea, Bălțat Mihai,
Sibiu

Premiul al III-lea, Vlad Dascăl,
Edineț, Republica Moldova

Mențiuni:

Victoria-Maria Pripon, Buzău

Vlad Cristian Croitoru, București

Cristina Fecioru, Suceava

Sectiunea a II-a (peste 21 ani)

Premiul I (trofeul concursului)
Constantin Bidulescu, Ploiești

Premiul al II-lea, Angelica Manole,
Vaslui

Premiul al III-lea, Elena Cristina Stoica,
Bacău

Mențiuni: Dan Cioată, Fetești - Ialomița
Teodor Groza Delacodru, Vârșeț,
Voivodina

Marius-Adrian Ionescu, București
Câștigătorii care vor fi prezenți la Pecica
vor fi premiați în cadrul spectacolului
aniversar *Emandiana*, (14 ani de
existență ai Cenaclului „Lucian Emandi“)

care se va desfășura în data de 2 martie
a.c., ora 17, la Casa de Cultură „Doru
Ioan Petescu“

Felicitări tuturor participanților!

PRIVIND ÎN SOARE

Vanghea MIHANJ-STERYU
sciitor, Macedonia
(Mutritlu tu Soari)

Privirea ta
afundată în privirea soarelui
e așteptarea răsăritului
și-i inimă pe palmă!
neajunse depărtări
ale timpului pierdut.

Ah, vreme, smintită vreme...

Unde este Porumbelul
Ce a răpit din sufletul meu nemărginitele
depărtări
Și mi-a lăsat pana vieții!?
Privește!
Păsările ți-au răpit seninul tău
Privirea ta orbirea lunii .
Tu, în jalnicul cer, norul plângând e arc
În privirea mea picături de gheață.

8 Aprilie - ZIUA INTERNAȚIONALĂ A ROMILOR

Costel SANFIRA,
istoric, Lipova

Ziua a fost declarată oficial în 1990, în Serock, Polonia, la cel de-al patrulea Congres Mondial al Uniunii Internaționale a Romilor (IRU), în onoarea primei mari întâlniri internaționale a reprezentanților romilor din 7-12 aprilie 1971 în Chelsfield, în apropiere de Londra.

Cuvântul *rom*, -i provine din limba țigănească, înseamnă „bărbat” și este etnonimul care a fost ales de intelectualii și activiștii țigani pentru desemnarea populației, grupului etnic, minorității țiganilor din România. (Alex. Mihai Stoenescu, *Țigani din Europa și din România*, București edit. Rao Class, 2015, p. 9)

TIPOLOGII ROMANTICE ALE PICTORULUI THÉODORE VALÉRIO ȚIGANII DIN LIPOVA ȘI ARAD

În secolul al XIX-lea, jurnalele de călătorii erau considerate un instrument de cunoaștere și participare la campaniile de colectare etnografică și cartografiere. Dorința de a cunoaște și de a face cunoscută o călătorie a condus la apariția unor publicații socio-geografice în spațiul european, care au fost descrise și ilustrate de artiști celebri ai perioadei.

În jurul anului 1855, se publica la Paris „Les Populations des provinces

danubiennes”, care conținea multe dintre desenele și scenele de gen ale lui Valério, reproduse sub formă de albume de litografii sau gravuri.

Théodore Valério este cel mai important dintre artiștii străini care au vizitat Țările Române. El a fost interpretul tipurilor expresive, inspirate

din popor. Acesta a transformat observația realistă în știință antropologică. A realizat gravuri inspirate de numeroasele sale călătorii în Germania și Italia (1841-1845), dar mai ales în Ungaria, Bosnia și în zona frontierelor militare ale Imperiului Austriac, unde a

realizat studii complexe etnografico-antropologice asupra locuitorilor. Călător neobosit, animat de o stare de spirit romantică, și totodată bun cunoscător al tradiției clasice, el se dedică studiului etnografic, cartografiind în Balcani zone sălbatice și încă necunoscute ale Europei.

În eseurile publicate câțiva ani mai târziu, el explică sensul abordării sale: „Nu ar fi interesant să conservăm prin desen, într-un mod exact, tipurile atât de caracteristice ale unei anumite populații într-o stare de cultură puțin avansată (...) Gândiți -vă, printr-un studiu comparativ al tipurilor de rase, precum și prin limba lor, manierele lor și costumele lor, reușind să redobândească originea încă îndoielnică a multor populații. Artiștii ar putea fi, în acest sens, în slujba științei, prin comunicarea observațiilor pe care le -au putut colecta în călătoriile lor”. (Théodore Valério, «Essais ethnographiques sur les populations hongroises », L'Artiste, 8 août 1858, t. 4 (mai-juin 1858), p. 214.)

Valério a realizat numeroase desene și studii ale costumelor și trăsăturilor exotice ale popoarelor pe care le-a văzut în călătoriile sale, în special în țările din Europa de Est și Imperiul Austro-Ungar. Era departe, însă, de a fi un turist răsfațat. Călătorind fie pe jos, fie călare și aventurându-se departe de marile orașe, artistul a trăit și a luat masa printre țărănimea rurală și popoarele nomade din regiune, dintre care a realizat multe portrete perspicace și simpatice. Aceste lucrări documentare au fost lăudate de criticul Théophile Gautier, care l-a văzut pe Valério drept un

artist-etnograf, iar un grup mare de desene și acuarele ale artistului – în principal portrete realizate în călătoriile în Ungaria și Balcani între 1851 și 1854 – au fost expuse la Expoziția Universală de la Paris în 1855, care a fost apreciată de considerabil și au fost cumpărate de stat; acestea se află astăzi în colecția École des Beaux-Arts din Paris.

Încurajat de Alexander von Humboldt, membru al Societății de Geografie din Paris, la începutul anilor 1850 artistul vizitează, face o călătorie în provinciile dunărene, cu scopul de a păstra prin desenele sale tipurile fizice și trăsăturile caracteristice ale unei lumi a cărei identitate și viitor erau amenințate de mutațiile lumii moderne.

. Călătorind fie pe jos, fie călare și aventurându-se departe de marile orașe, artistul a trăit și a luat masa printre țărănimea rurală și popoarele nomade din regiune, dintre care a realizat multe

portrete perspicace și simpatice. Aceste lucrări documentare au fost lăudate de criticul Théophile Gautier, care l-a văzut pe Valério drept un artist-etnograf, iar un grup mare de desene și acuarele ale artistului – în principal portrete realizate în călătoriile în Ungaria și Balcani între 1851 și 1854 – au fost expuse la Expoziția Universală de la Paris în 1855, care a fost

apreciată de considerabil și au fost cumpărate de stat; acestea se află astăzi în colecția École des Beaux-Arts din Paris.

Traseul pe care l-a urmat în prima călătorie a sa a inclus și localitățile Lipova și Arad. Pitorescul ȝiganilor întâlneți în Banat nu avea

cum să-i scape privirii și penelului, astfel că de la el ne-au rămas câteva opere interesante prin detaliul fizionomiile, manierele și costumele populațiilor observate, în special ale ȝiganilor ȝigani rătăcitori, a căror bucurie de a trăi și veselie sunt cunoscute de mult timp. Interesul pentru ȝigani a fost motivat și romantic, văzând în ei imaginea libertății, a contopirii, înfrățirii cu natura.

Valerio îi înfățișează diferit pe ȝigani, acoperind un câmp social destul de larg. A fost interesat și de principalele meserii ocupaționale ale lor, pe primul loc situându-se fierarul, apoi muzicantul.

Impregnate de o curiozitate sinceră, asociată cu un profund respect, acuarelele lui Valério referitoare la ȝigani sunt într-adevăr rodul unei adevărate investigații etnologice pe care îi face plăcere să o prezinte în perechi sau individual.

VERNISAJ DE FOTOGRAFIE LA BIBLIOTECĂ: COLECȚIA FOTO CLUB ARAD 2024

Mircea BORAN,
președinte Foto Club Arad

Organizată sub prestigiosul patronaj al Asociației Artiștilor Fotografi din România (nr. 015/2024) și al Asociației Internaționale EuroFotoArt Oradea (nr. 024/2024), expoziția reunește 60 de fotografii realizate de: Boran Mircea E.AAFR, Buță Marius, Creștin Călin, Filip Ovidiu, Horga Andreea, Iolu Octavian, Niță Brighita, Rogoveanu Carmen, Scrob George, Silaghi Octavian Art. AAFR.

Iubitorii de artă fotografică vor putea să admire diverse stiluri și numeroase tematici abordate, de la fotografia de portret ce surprinde esența și personalitatea umană, fotografia de reportaj ce relatează povești din viața de zi cu zi, oferind o ipostază autentică și emoționantă asupra realității cotidiene, la fotografia de peisaj ce capturează frumusețea naturii, fie că este vorba de munți impunători, câmpuri și dealuri sau apusuri spectaculoase, surprinzând splendoarea și complexitatea lumii înconjurătoare. Pot fi admirate de asemenea, fotografii ce surprind diversitatea și detaliile stilurilor arhitectonice, fotografii-eseu ce explorează o poveste sau o temă specifică sau fotografii ce surprind stele, constelații și peisaje cosmice spectaculoase și care evidențiază vastitatea și mistere universului.

După vernisaj, fotografiile selectate vor putea fi regăsite pe site-ul

Foto Club Arad (<https://fotoclubarad.ro/>), afișul evenimentului fiind realizat de Monica Szentes (Vernisajul a reunit oameni de cultură arădeni, evenimentul fiind un dialog între drd. Ioana Nistor și Mircea Boran).

EVENIMENT ART SAFARI LA MUZEUL DE ARTĂ ARAD: „NICOLAE GRIGORESCU. EXPOZIȚIE ANIVERSARĂ”

Adelina STOENESCU,
muzeograf, Arad

Muzeul de Artă din Arad a găzduit vernisajul expoziției de anvergură națională, dedicat unuia dintre cei mai importanți pictori români, Nicolae Grigorescu (1838-1907). Evenimentul a avut loc în prezența domnului Ionel Bulbuc, vicepreședinte al Consiliului Județean Arad, reprezentanților Art

Safari și ai Complexului Muzeal Arad, oferind publicului prezent oportunitatea

lucrare, un record de piață, este o capodoperă absolută a artistului.

de a admira în premieră la Arad opere rare ale celui mai iubit pictor român și una dintre cele mai frumoase opere de Nicolae Grigorescu dintr-o colecție privată.

Considerat un simbol național și un pionier al picturii moderne românești, Nicolae Grigorescu este omagiat prin această expoziție, care aduce în prim-plan capodopere mai puțin cunoscute, în cea mai mare parte aflate în colecții private. Printre lucrările de referință expuse se numără „Tărăncuțe (De la fântână)”, „Dimineața, după ploaie”, „Cap de țigancă”, „Întoarcerea spre casă”, „Tărăncuța cu furcă”, „Costum verde de bal” ș.a., fiecare reflectând geniul și sensibilitatea lui Grigorescu.

„Tărăncuțe (De la fântână)”, piesa centrală a expoziției, este o operă esențială ce face parte dintr-un ciclu de variațiuni pe aceeași temă a „Întoarcerii de la izvor”, temă abordată de Grigorescu pe tot parcursul creației sale. Această

Art Safari prezintă la Arad această moștenire artistică impresionantă prin opere din colecții private, dar și de la Muzeul Național Brukenthal Sibiu și Muzeul de Artă din Constanța.

„Nicolae Grigorescu. Expoziție aniversară” este deschisă la Muzeul de Artă Arad în perioada 14 mai - 16 iunie 2024 și reprezintă o

nouă colaborare între muzeul arădean și Art Safari, cel mai mare organizator de expoziții din Europa de Est.

Fotografii: Nelu Scripciuc

OASPEȚI DE SEAMĂ LA ARAD

Florica R. CÂNDEA

CONSILIUL JUDEȚEAN ARAD
CENTRUL JUDEȚEAN DE EXCELENȚĂ

Uniunea Ziaristilor Profesioniști
din România
FILIALA ARAD

Conferința
PARENTING REAL vs PARENTING VIRTUAL
susținută de prof. univ. dr. LAVINIA BETEA

Luni, 20 mai, ora 17, sala „Juliu Maniu”
Bdul. Revoluției nr. 81, Arad

Moderator: dr. ANDREI ANDO, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad

Conferința este urmată de lansarea volumului
„Printele roșii. Femei și bărbați. Părinți și copii”, Editura Corint 2024 și
de o sesiune de autografe din partea autoarei Lavinia Betea.

Prezintă:
SORIN STANCIU, președintele Uniunii Ziaristilor Profesioniști
din România
VASILE FILIP, președintele Filialei Arad a UZPR
Conf.dr. TIBERIU DUGHİ, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad

SUMAR

EDITORIAL	3
De ce scriu femeile, Florica R. CÂNDEA.....	3
DOCUMENTAR-Aradul în timp.....	5
Avram Iancu, Puiu Emilian VALEA.....	5
Cum a crescut productivitatea muncii în socialism!, Ioan TULEU.....	8
Un sigiliu al bisericii de lemn cu hramul, Augustin MUREȘAN,.....	9
31 mai 2024 - 160 de ani, Carina A. BABA.....	11
Decorație conferită în 1931, Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS.....	12
Despre modelul indo-european de societate, Marius-Ioan GREC.....	14
Primul club sportiv românesc, Puiu Emilian VALEA.....	20
Aurelian Bolea și caii Apocalipsei, Horia TRUȚĂ.....	23
Importanța Aradului în lupta împotriva ..., Mihai HANDARIC	24
SPECIAL U.Z.P.R.	31
Statistici șocante ale consumului global de apă, Roxana ISTUDOR	31
Iubiri cu repetiție, Vasile FILIP.....	33
Ioța, „Sinucigașul în serie”, Vasile SĂRĂNDAN.....	35
Leontin Ghergariu – Un Nădlăcan..., Gabriela Adina MARCO	36
Carte scrisă pentru mai târziu, Valeriu ILICA.....	40
Poezia – o pasăre spin, Carina A. BABA	43
Grâul și pâinea. Scrieri, amintiri și întâmplări..., Florica R. CÂNDEA	46
ARTA CUVÂNTULUI.....	50
Sfârșitul criticii literare dominată de –Escu!, Anton ILICA.....	50
Nichita Stănescu, Carina A. BABA.....	52
Roi de fluturi, Ioan MARTA	54
Femeia! Miracol, Măreție Și Maternitate. Valeriu ILICA.....	55
Împreună, Anna Gavalda, Mira ODAGIU	61
Poem despre stele, Ileana Corina CIURAS	62
SALON	63
Luna crește cu mine, Ioana CRIȘAN	63
Efemerii, Eugenia Ponta Pete,	63
Lucia BIBART, Te caut, Cotropiri	64
Aida VOIVODICIAN, Îndestulată	64
Focul, Adina LĂPĂDUȘ MATEI	65
Cântec pentru vineri, Carina A. IENĂȘEL,	65
Grațiana IENĂȘEL.....	66
Flori de pădărie, Liviu NADIȘ	67
Nori, Lucian GEVELEGIAN,	67
Singura viață în care am rătăcit, Laurian LODOABĂ	68

Aceste aripi, această dragoste, Emil MUREȘAN.....	68
ARIA DIVERSITAS	69
Locuri și oameni, Iulia PINTEA.....	69
Linia de orizont, Iulia PINTEA	72
Amintiri de sub birou, Celus CIOBANU	73
Partidele politice, Vlad SFÂRĂILĂ.....	76
Cum să cresc mare, Livia CIUPAV.....	78
Pași prin trecut, Mihaela Livia POPA	79
Dăruiri de bani de către ..., Arhidiacon dr. Gheorghe Hodrea.....	80
Cu tine, Ioan Vasile MARCU,.....	83
Palma, Ioan Alexandru ARDELEAN,.....	84
Procesul întru devenire ca autor, Andrea STOICA	86
Elena Vlase Munteanu <i>Șlefuitoarea de cuvinte</i> , Daniela GUMANN.....	87
27 aprilie 2024 - premiere internațională, Daniela FORCOȘ.....	90
Viața mondenă prin ochii unui taximetrist, Stelian DEACONU	92
Râul, Gabriela MARCO	93
Microbuzul cu 8 locuri, Diana CUJBA	94
Către sfârșit de an, Hans DAMA.....	97
ARIA DIVERSITAS	98
Restituiri, Traian Lăpăduș, Adina MATEI	98
Continentalkids, Carina A. BABA	100
LA O CEAȘCĂ DE CAFEĂ, duminică	101
Concursul „Grai străbun, grai sfânt”, Elena Sorina GROZA	101
Colțul Mucalitului, Loredana TUDORESCU	102
Întâmplări mici despre oameni mari, Alexandra TUDORESCU	102
DEBUT GUTENBERG.....	103
Aripi printre amintiri, Gabriela A. MARCO	103
Amintirea-viitor, Adriana Weimer	103
EVENIMENT	104
Emandiana, spectacol aniversar, Eugenia PONTA PETE.....	104
Privind în soare, Vanghea MIHANJ-STERYU.....	105
8 Aprilie – Ziua Internațională A Romilor, Costel SANFIRA	106
Vernisaj de fotografie la Bibliotecă 2024, Mircea BORAN.....	108
Eveniment Art Safari la Muzeul de Artă, Adelina STOENESCU	108
Oaspeți de seamă la arad, Florica R. CÂNDEA.....	110